

Sanna-Kaisa Patrikainen

Uutta tietoa luomassa

Teatterimenetelmät ja tieteellinen tutkimus yhteistyössä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Teatteri-ilmaisun ohjaaja

Esittävä taide

Opinnäytetyö

13.11.2017

Tekijä(t) Otsikko	Sanna-Kaisa Patrikainen Uutta tietoa luomassa. Teatterimenetelmät ja tieteellinen tutkimus yhteistyössä.
Sivumäärä Aika	81 sivua + 4 liitettä 13.11.2017
Tutkinto	Teatteri-ilmaisun ohjaaja
Koulutusohjelma	Esittävä taide
Suuntautumisvaihtoehto	Soveltava teatteri
Ohjaaja(t)	KM Päivi Rahmel, esittävän taiteen lehtori ja koulutusohjelman vetäjä
<p>Opinnäytetyö tarkastelee osallistavien teatterilähtöisten menetelmien hyödyntämistä osana tieteellistä tutkimusta. Työ pyrkii löytämään tutkijoiden tarpeisiin vastaavia yhteistyön muotoja ja käyttää siksi menetelmänään palvelumuotoilua.</p> <p>Työn aluksi esitellään osallistavia teatterilähtöisiä menetelmiä sekä palvelumuotoilun käsite ja prosessi. Määrittelyosiossa avataan tekijän ja hänen työryhmänsä kokemusta työskentelystä Teknologian tutkimuslaitos VTT:n tutkimushankkeissa vuosina 2015–17. Työryhmän haastattelujen kautta esitellään työskentelyn kehittämiskohteita ja tulevaisuuden visioita.</p> <p>Tutkimusosiossa on haastateltu erilaisia tieteenaloja edustavia tutkijoita ja kartoitettu heidän tarpeitaan ja merkityksellisiä teemoja. Lisäksi siinä puretaan kirjallisuuden pohjalta teatterilähtöisten menetelmien tähänastista hyödyntämistä tutkimushankkeissa sekä teatterimenetelmien käyttöä tukevia tiedonkäsityksiä. Tekijä analysoi, millä tutkimusotteilla ja mihin tarkoituksiin teatterimenetelmiä on käytetty sekä millaisia vahvuuksia menetelmien käytöllä on ollut. Myös eri teatterimenetelmien sopivuutta tiedonluomisen osa-alueille arvioidaan sekä eritellään teatterimenetelmien tutkimuskäyttöön liittyviä haasteita. Tiedonkäsitysluvussa esitellään hiljaiseen tietoon liittyvää tutkimusta sekä mallia teatterimenetelmistä hiljaisen ja sumean tiedon muotoutumisen areenana.</p> <p>Suunnitteluosiossa on haettu strategisia suuntaviivoja sekä ideoitu palveluja tutkijatarpeiden pohjalta. Konseptoinnissa tekijä on hahmotellut valittuja palveluideoita palvelupolkujen kontaktipisteinä ja työryhmän vastaavina työtehtävinä Blueprint-mallilla. Lopuksi konseptit on kirjoitettu asiakaskokemusta kuvaaviksi tarinoiksi ja lähetetty arvioitavaksi kahdelle tutkijalle. Palautteen pohjalta on valittu konseptit, joita työryhmä lähtee viemään käytäntöön.</p> <p>Arviointiosiossa arvioidaan syntyneitä palvelukonsepteja sekä palvelumuotoiluprosessia ja sen tarkoituksenmukaisuutta. Lisäksi reflektoidaan tekijän oppimista prosessin kuluessa.</p> <p>Työ osoittaa, että tutkijat ovat kiinnostuneita teatterilähtöisistä menetelmistä ja niiden vahvuudet usein vastaavat tieteen polttaviin tarpeisiin. Prosessin tuloksena syntyi neljä palvelukonseptia: Ponnahdusalusta-työpaja, Tiedonluominen draamamenetelmin -kurssi, Tutkimustuloksia elämyksellisesti -konsepti sekä Esiintymis- ja äänenkäyttökurssi tutkijoille.</p>	
Avainsanat	Teatterilähtöiset menetelmät, tutkimus, tieto, palvelumuotoilu

Author(s) Title Number of Pages Date	Sanna-Kaisa Patrikainen Creating New Knowledge. Theatre-Based Methods and Research in Collaboration 81 pages + 4 appendices 13 November 2017
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Performing arts
Specialisation option	Drama Instructor
Instructor(s)	Päivi Rahmel, Med, teacher and the leader of the Performing Arts Degree Programme
<p>This final project examines the utilization of participatory theatre-based methods as a part of scientific research. The project tends to develop some collaborative working forms, which respond to the needs of researchers and, therefore, uses Service Design as a tool.</p> <p>At first, the participatory theatre-based methods and the process of Service Design are being introduced. The definition part talks about the experience of the writer's group, as they worked in research projects of VTT Technical Research Centre between 2015–2017. Interviewing the group members, points for improvement and visions for the future are being considered.</p> <p>The study part focuses on the interviews of the researchers, representing different branches, and the analysis to find out their needs. Additionally, the use of theatre-methods in research is discussed as well as the concept about the knowledge, which endorses the use. The writer construes, which approaches have been connected with the methods and for which purposes they have been used. The writer also sorts out genres of methods from the knowledge creation viewpoint and the reported challenges, when using the methods. The knowledge chapter introduces research about tacit knowledge and the model of theatre-methods as an arena for enabling conversions to tacit and self-transcending knowledge.</p> <p>The planning part starts with seeking strategic guidelines and creating service ideas based on researchers' needs. The chosen ideas are being mapped to user interaction points of service sequences, and to the tasks of the theatre group by Blueprint model. Finally, the concepts are being transformed to user viewpoint stories, and sent to researchers for evaluation. Based on the feed-back, the group has chosen the concepts for realization. In the assessment part the new service concepts and the whole Service Design process are being evaluated. The writer reflects on her learning process as well.</p> <p>The report shows, that researchers are interested in theatre-based methods and the methods seem to respond to the hot needs of science. The service concepts, born as result of the process are: 1) the "Stepping Stone" workshop for interdisciplinary projects, 2) a class "Creating knowledge by using drama methods", 3) the concept "Memorable sharing of research results" and 4) a "Performing and Voice class for researchers".</p>	
Keywords	Theatre-based method, research, knowledge, Service Design

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Osallistavat teatterilähtöiset menetelmät	4
3	Palvelumuotoilu tämän työn menetelmänä	8
4	Työryhmän kokemus lähtökohtana	9
4.1	Työryhmän alkuhaastattelut	10
4.2	Tutkimushankkeiden esittely ja kokemukset niistä	11
4.3	Haastatteluista nousevia jatkosuuntia	17
5	Tutkimuksen näkökulmaa kohti: tutkijoiden haastattelut	20
5.1	Tutkimushankkeiden alkumetrioiden haasteita	22
5.2	Tarpeita tutkimusmenetelmien äärellä	25
5.3	Monitieteisten hankkeiden jännitteitä	27
5.4	Tiedon jakamisen solmukohtia	30
5.5	Halu liikkua enemmän, esiintyä varmemmin ja elävöittää opetusta	32
5.6	Kokousturhaamia – ja työn iloa	33
5.7	Yhteenveto	34
6	Teatterimenetelmien tähänastisesta käytöstä tutkimuksessa	36
6.1	Katsaus toteutuneisiin tutkimushankkeisiin	36
6.2	Teatterimenetelmien käyttötarkoituksia tutkimuksessa	40
6.3	Teatterimenetelmien etuja ja tiedon ominaislaatu	42
6.4	Erilaisilla teatterimenetelmillä erilaista tietoa	45
6.5	Haasteita ja hyväksi koettuja käytäntöjä	48
7	Tiedonkäsitystä kirkastamassa	53
7.1	Hiljainen ja sumea tieto	54
7.2	Teatterimenetelmät hiljaisen ja sumean tiedon muotoutumisen areenana	58
8	Ideoimaan, konseptoimaan, tarinoimaan!	60
8.1	Strateginen keskustelu	61
8.2	Palvelujen ideointi ja konseptointi	63
8.3	Palvelumallien testaus	68

9	Valittujen palvelukonseptien esittely	71
9.1	Ponnahdusalusta-työpaja monitieteisille tutkimushankkeille	71
9.2	Tiedonluominen draamamenetelmin -kurssi	73
9.3	Tutkimustuloksia elämyksellisesti	75
9.4	Esiintymis- ja äänenkäyttökurssi tutkijoille	76
10	Katse taaksepäin: reflektiota prosessin äärellä	78
11	Johtopäätöksiä ja tulevaisuuden suuntia	80
	Lähteet	82
	Liitteet	
	Liite 1. Työryhmän haastattelu, haastattelukysymykset	
	Liite 2. Tutkijoiden haastattelu, haastattelukysymykset	
	Liite 3. Esimerkki Blueprint-mallinnuksesta	
	Liite 4. Palveluideat testausvaiheessa	

1 Johdanto

Tiede ja teatteri – onko niissä mitään yhteistä? Toinen kirjoittaa kaiken sanalliseen muotoon tai koodikielelle. Toinenkin kyllä usein ajautuu puhumaan paljon, mutta ehkä sittenkin tärkein on se, mikä näkyy ja mitä koetaan tunnelmina ja tarinoina. Toinen on kiinnostunut useimmiten yleisestä, toinen kertoo yleisestä useimmiten henkilökohtaisen kautta. Mutta toisaalta... Molemmat tutkivat maailmaa intohimoisina ja omistautuen. Molemmissa on kyse ihmisten yhteistyöstä.

Tämä opinnäytetyöni kartoittaa, millaisia mahdollisuuksia teatterista ponnistavalla osallistavalla työskentelyllä on tieteellisen tutkimuksen kumppanina. Kysyn, miten teatterilähtöiset menetelmät voivat auttaa tiedettä hedelmällisellä tavalla tieteellisen tiedon luomisessa, tavalla, joka pohjautuu teatterimenetelmien vahvuuksiin ja ominaislaatuun.

Oma kiinnostukseni tieteen suuntaan tulee jo kaukaa nuoruudesta, jolloin minun oli vaikea päättää oman elämänurani valinnasta. Teatterin kokonaisvaltaisuus vei voiton, ja päädyin opiskelemaan näyttelijäksi. Pinnan alle on silti jäänyt kaipuu asioiden tutkimiseen perusteellisesti. Kaipaan myös usein taiteelliselta teatterilta tätä samaa tutkivaa, uutta avaavaa puolta.

Olen nyt valmistumassa Metropolian esittävän taiteen koulutusohjelmasta *teatteri-ilmaisun ohjaajaksi (AMK)*. Oma projektityöskentelyni ja työharjoitteluni on jo aiemman teatteritaustani vuoksi painottunut vahvasti osallistavien teatterimenetelmien soveltamiseen erilaisille elämänalueille. Tiedän jo, että osallistava teatterityöskentely onnistuu poikkeuksetta tuomaan osallistujien ryhmään hyvää fiilistä, toimivaa vuorovaikutusta sekä elämyksellisyyttä ja virkistystä. Koko opintojeni ajan olen kuitenkin ollut erityisen kiinnostunut teatterimenetelmien kyvystä luoda myös uutta tietoa ja ratkaista todellisen elämän ongelmia. Olen kaivannut suuntaviivoja sille, että vetäjänä todella pystyn suuntaamaan työskentelyä tältä kannalta merkitykselliseen suuntaan. Pelkkä välihauskutus, jota ”lajittamme” usein odotetaan, ei minua useinkaan riittävästi motivoi.

Ensimmäisenä vuonna tein projektin tarinateatterin käytöstä ongelmanratkaisussa: sovelsin menetelmää asuinalueen kehittämiseen sekä keksijöiden haasteiden käsittelyyn innovaatiomessuilla. Olen suunnitellut osallistavia, henkilökohtaista kokemustietoa pur-

kavia työpajakokonaisuuksia mm. ammattiliiton luottamushenkilöille ja syrjäytymisvaarassa oleville nuorille aikuisille. Valmistin myös suuren organisaation historiaa ja nykypäivää haastattelujen pohjalta purkavan esitystutkielman. Pitkäjänteisin tiedon luomisen oppikenttäni on kuitenkin ollut työskentelyni työryhmäni kanssa Teknologian tutkimuskeskus VTT:n kolmessa tutkimushankkeessa opiskeluni jälkipuoliskolla vuosina 2015–17. Kokemus on herättänyt minussa valtavan kiinnostuksen tutkia lisää teatterimenetelmien soveltamista tieteessä.

Teatterilähtöisten menetelmien käytöstä tutkimuksessa on toistaiseksi vain vähän suomalaista tutkimustietoa. Suomalaista osallistavaa teatteria Teatterikorkeakoulussa tutkinut Marjo-Riitta Ventola on kirjoittanut artikkelin osallistavista teatterimenetelmistä tutkimuksessa lisensiaatintutkimuksessaan saamansa kokemuksen pohjalta (Ventola 2014). Teknologian käyttäjätutkimuksessa teatterilähtöisiä menetelmiä on hyödynnetty jo yli kymmenen vuoden ajan. Sen eräänä pilottina toimi v. 2006 DRAMA -hanke, jonka toteutti Metropolia Ammattikorkeakoulun edeltäjä Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia yhteistyössä tekniikan alan korkeakoulujen kanssa. Hankkeessa tutkittiin muutamia draamamenetelmiä osana käyttäjätiedon keräämistä ja tulkintaa. (Draamamenetelmät ja tieto 2008.)

Taiteellinen tutkimus sinänsä on Suomessa jo vakiintunutta, ja sen yhteydessä on käyty vilkasta keskustelua tieteen ja taiteen risteyskohdasta, olennaisena kysymyksenään, miten taiteen keinoin voi tutkia ja tietoa raportoida niin, ettei taide ja taiteen keinoin luotu sisältö siinä samassa menetä ydintään ja ominaislaatuaan (esim. Hannula et al. 2003).

Teatterimenetelmien soveltavasta käytöstä on olemassa jo mittava määrä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä ja jonkin verran myös teatteritieteen ja teatteripedagogiikan graduja. Väitöstutkimuksia on toistaiseksi vain pari (Jansson 2013b; Pässilä 2012). TAIKA I ja II -hankkeet vuosina 2008–13 tutkivat taidelähtöistä työelämää kehittävää työskentelyä, ja mukana oli myös teatterimenetelmiä käyttäviä osahankkeita (Jansson & Rantala 2013: 9). Taideyliopistolla on käynnissä mittava ArtsEqual -hanke, jossa ovat osallisina myös Teatterikorkeakoulu ja teatteritaustaisia ammattilaisia ja organisaatioita (Taideyliopisto 2017).

Valitsin tutkimusvälineekseni *palvelumuotoilun*, koska haluan irrottautua omasta teatterilaisen kokemusmaailmastani, ja päästä kiinni tieteen tekijöiden tarpeisiin heidän omasta näkövinkkelistään käsin. Itselleni ajattelen työtäni myös keinona oppia palvelumuotoilun

ajattelua ja käytäntöjä. Soveltavana teatterintekijänä tulen jatkossakin tarvitsemaan työkaluja rohkaistuakseni tarjoamaan osaamistani kiinnostaville uusille elämänalueille.

Ensisijaisesti kuitenkin toivon, että työni antaa muillekin tiedonluomisesta ja tiedeyhteistyöstä kiinnostuneille teatterialan ammattilaisille eteenpäin auttavia näkökulmia ja käytännön työkaluja. Toisaalta pyrin rakentamaan kokonaisuudesta sellaisen, että se antaisi ymmärrystä ja ideoita osallistavasta teatterityöskentelystä niille tieteentekijöille, joita kiinnostaa menetelmien hyödyntäminen esimerkiksi yhdessä teatteri-ilmaisun ohjaajien kanssa.

Työni etenee väljästi palvelumuotoilun prosessia mukaillen. Konkreettisenä tavoitteenani on kehittää työryhmällemme palveluideoita, joissa tieteellinen tutkimus ja teatterilähtöiset menetelmät kohtaavat hedelmällisellä tavalla. Kirjoitan prosessista henkilökohtaisen tutkimusmatkani näkökulmasta, jotta tiedon rakentuminen sen kuluessa olisi mahdollisimman läpinäkyvää.

Aluksi esittelen lyhyesti osallistavan teatterin työkaluja ja termejä sekä palvelumuotoilun prosessin. Kaksi seuraavaa lukua ovat omaa tutkimusosuuttani. Palvelumuotoilun kannalta katsoen määrittelen niissä prosessin suuntaa työryhmäni kokemusta ja visioita purkamalla (luku 4) sekä hankin käyttäjäymmärrystä tutkijoita haastatteleamalla ja materiaalia jäsentämällä (luku 5). Luvut 6 ja 7 toimivat toimintaympäristön tutkimuksena: syvennän niissä ajatteluani tieteen ja teatterimenetelmien yhteistyöstä kirjallisuuden kanssa keskustellen. Ensin kokoan aiempia kokemuksia vastaavasta yhteistyöstä Suomessa ja hivenen ulkomaillekin kurottaen. Sitten tutkin, miten voi puhua tietoteoreettisesti teatterilähtöisillä menetelmillä työskentelystä. Luvuissa 8–10 jatkan palveluiden suunnittelutyötä. Kehittelen kertynyttä ymmärrystäni konkreettisiksi palvelukonsepteiksi yhdessä työryhmäni kanssa ja testaamalla niitä kevyesti parin tutkijan kanssa. Lopuksi esittelen syntyneitä palveluideoita ja arvioin koko kehittelyprosessia.

Toinen jalka tasamaalla, toinen venyttää vetehen.

Hop, hyppelen molemmissa!

2 Osallistavat teatterilähtöiset menetelmät

Käytän tässä työssä kattotermiä *teatterilähtöiset menetelmät* kuvaamaan ryhmämuotoista vuorovaikutteista työskentelyä, jonka lähtökohtana ovat teatterista sovelletut osallistavat muodot (esim. Korhonen & Airaksinen 2014: 7; Korhonen 2014: 21–27). Työskentelylle on useimmiten ominaista jonkin aiheen tutkiminen yhdessä, mikä tapahtuu ainakin osin toiminnallisesti ja koko keholla työskennellen. Työskentely ammentaa osallistujien henkilökohtaisesta kokemuksesta sekä pyrkii osallistujien väliseen dialogiin. Tämä useimmiten synnyttää tilanteessa uutta niin osallistujille kuin mahdollisesti jollekin organisaatiolle -tai kuten tässä opinnäytetyössäni: tutkimukselle. (Esim. Korhonen 2014: 21–22, 26–27, Lehtikoinen & Pässilä 2016: 7, 13.)

Menetelmät ovat kehittyneet monella eri suunnalla, esimerkiksi pedagogiikassa, kolmansien maiden sortoa vastustavassa ja kansalaislähtöistä demokratiaa tukevissa liikkeissä tai psykoterapeuttisessa työskentelyssä. Myös nykyteatteriin suuntautuneet teatteriammatillaiset ovat vaikuttaneet niiden kehittymiseen. Tästä moninaisuudesta on kehittynyt soveltavan teatterin genreen vahva tasa-arvoisen hyväksymisen, kaikkien osallisuutta ja demokratiaa tukeva, eettinen, rohkea, osin kriittisen aktivistinenkin pohjavire. (Esim. Korhonen 2014: 21, 24–25; Louhija 2015: 72, Sirén 2015: 127–128.)

Samasta ilmiöstä käytetään mm. termejä draama, teatteri- tai draamainterventio, teatteri- ja taideperustainen toiminta, yhteisöteatteri tai työyhteisöteatteri (esim. Korhonen 2014: 13-14, Lehtikoinen & Pässilä 2016: 8, Jansson 2013a: 47–50). Toimintapaikka on useimmiten perinteisen taidekentän ulkopuolella. Erona perinteiseen teatteriin olennaista ei ole toteuttaa esitystä, vaan tutkia prosessin kautta. (Korhonen 2014: 16–17, 21–27.) Työpajoissa syntyy silti usein pieniä kehollis-tilallisia luovia tuotoksia, joista jää osallistujille visuaalisia ja tunnekokemuksia herättäviä muistijälkiä. Ne tiivistävät ryhmän ajattelua ja tunnelmia, ja niiden kautta voidaan peilata ja reflektoida osallistujien kokemuksia ja käsityksiä. (Esim. Aho 2016: 156; Toikko & Rantanen 2009: 109.) Työskentelyn osana voidaan käyttää kaikenlaisia taiteellisia ja luovia työtapoja; tyypillisiä ovat esimerkiksi kirjoittaminen ja piirtäminen. Toisaalta mukana voi olla puhdasta keskustelua ja ryhmäkeskustelun fasilitointia. (Esim. Korhonen 2014: 26–27; Toikkanen 2016: 172–173.)

Teatteri-ilmaisunohjaajan koulutus on ollut Suomessa merkittävimpiä teatterilähtöisten työtapojen käytännöllisiä tutkijoita ja kehittäjiä (Louhija 2015: 12–68.). Helsingin ammat-

tikorkeakoulussa (sittemmin Stadiassa ja Metropolia Ammattikorkeakoulussa) alettiin ensimmäisenä Suomessa käyttää termiä *soveltava teatteri*, jolla tarkoitetaan teatterin työtapoja hyödyntävää työskentelyä eri puolilla yhteiskuntaa (Louhija 2015: 12). Menetelmiä on Suomessa tutkittu ja opetettu myös Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskuksessa (Korhonen & Airaksinen 2014: 8). Yliopistoissa menetelmiä on opiskeltu osana draamakasvatuksen opintoja (esim. Jyväskylän Yliopisto 2017). Monet teatterialan ammattilaiset, opettajat, kouluttajat sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset ovat oppineet ja kehitelleet menetelmiä oman työskentelynsä kautta. Eri menetelmiin, kuten tarinateatteriin, forumteatteriin, psykodraamaan ja Theatre In Education -menetelmään ovat monet suomalaiset suorittaneet erillisiä opintoja niin Suomessa kuin ulkomailla.

Huomionarvoista on, että monet menetelmät risteytyvät ja niitä voi käyttää luovasti yhdistellen, ja luoda jatkuvasti uusia menetelmiä ja vanhojen sovelluksia. Esittelen seuraavassa kuitenkin muutamat keskeiset, vakiintuneet työmuodot, joiden asetelmat eroavat selvästi toisistaan.

Teatteri- tai draamatyöpaja

Draamatyöpaja on yleisin teatterilähtöinen työskentelymuoto. Siinä edetään ryhmänä osallistavia tehtäviä tehden, jotka vetäjä on valmistellut etukäteen tai improvisoi tilanteen etenemisen ehdoilla. Useimmiten alussa tehdään osallistumisen sopimus, jossa sovietaan vapaaehtoisuudesta sekä tehdään rentouttavia, ryhmäyttäviä ja keholliseen ilmaisuun totuttavia harjoituksia. Useimmiten työpajassa tutkitaan jotakin ilmiötä tai osallistujien omaa elämäntilannetta. Työpaja voi yhdistellä monia seuraavista työmuodoista. (Esim. Korhonen 2014: 26–27.)

Esityksellinen alustus tai tutkielma

Tämä teatteriesitys tai vaikkapa yksi kohtaus on usein lyhyt sukellus valittuun aiheeseen, joka avaa näkökulmia haastavaankin teemaan ja lämmittää yleisö osallistumaan. Esitys rakennetaan usein herättämään keskustelua: se tuo käsiteltäviä asioita lähelle, konkreettiseksi ja tunnetasolle, ehkä provosoikin. (Esim. Sirén 2015: 121.)

Forum-teatteri

Forum-teatteri on brasilialaisen Augusto Boalin (1931–2009) kehittänyt vuorovaikutteinen teatterimuoto. Siinä teatteriryhmä esittää aluksi valmistelemansa lyhyen käsikirjoitetun näytelmän tutkittavasta aiheesta, yleensä jostakin yhteisön ongelmasta. Teatteriryhmän lisäksi mukana on jokeri, joka ohjaa esityksen jälkeen kysymyksiä yleisöä nostamaan esiin sitä, mitä koki näyttämöllä tapahtuvan, ja löytämään siitä yhtymäkohtia itselleen tunnistettaviin asioihin. Tämän jälkeen lähdetään kokeilemalla tutkimaan, mitä näytelmän henkilöt olisivat voineet tehdä toisin, jotta asiat olisivat edenneet toivottavampaan suuntaan. Yleisön jäsenet voivat hypätä näyttelemään kohtauksia tai näyttelijät voivat lähteä kokeilemaan yleisön tarjoamia ehdotuksia, vaihtoehtoisia todellisuuksia. Forum-teatterin lähtökohtana on ollut yksilön voimaannuttaminen tunnistamaan häneen kohdistuvaa sortoa ja toimimaan tasa-arvoisemman yhteiskunnan hyväksi. (Esim. Pennanen & Mehto 2008: 61–63.)

Psykodraama, tarinateatteri, sosiadraama

Psykodraama on Jacob Morenon (1889–1974) kehittänyt terapiamuoto, jota käytetään pääasiallisesti ryhmämuotoisena. Siinä työskennellään draamallisesti ja toiminnallisesti, jonka myötä jokainen osallistuja voi tutkia sisäistä maailmaansa, roolejaan ja ihmissuhteitaan. Ryhmätyöskentely mahdollistaa ryhmän jäsenten keskinäisen jakamisen ja tuen. (Suomen Psykodraamayhdistys ry 2017.)

Tarinateatteri on amerikkalaisen Jonathan Foxin yhdessä työryhmänsä kanssa kehittämä vuorovaikutteinen, improvisaatioon perustuva teatterimuoto, jonka yhtenä innoittajana on ollut psykodraama. Siinä esityksen ohjaaja pyytää yleisöä kertomaan tarinoita, tapahtumia ja vaikutelmia omasta elämästään, ja näyttelijät ja muusikko improvisoivat tästä näyttämölle lyhyitä sommitelmia ja kohtauksia. Usein tarinateatteria tehdään myös vain osallistuvan ryhmän kesken siten, että ryhmän jäsenet näyttelevät toistensa tarinoita. Menetelmässä olennaista on yhteisön tarinoiden jakaminen ja yksilön kuulluksi tuleminen. Usein tarinat alkavat nostaa esiin ryhmän yhteisiä teemoja, kun toisten tarinat synnyttävät muissa assosiaatioita omiin kokemuksiin. (Esim. Ketonen 2008: 46.)

Sosiadraama on osin psykodraaman menetelmin tapahtuva ohjattu, luova ryhmäprosessi, jossa voidaan käsitellä esimerkiksi ryhmän rooleja tai ongelmia. Siinä näkökulma on ryhmän, ei yksittäisten yksilöiden. (Suomen Psykodraamayhdistys ry 2017.)

Pedagogiset muodot: prosessidraama, TIE (Theatre In Education)

Nämä oppimista varten kehitellyt menetelmät sisältävät sekä esityksellistä että vuorovaikutteista toimintaa, ja ne rakennetaan opetettavan aineksen tai teeman käsittelyn ympärille. (Esim. Rainio 2009; Louhija 2015: 72–73.)

Improvisaatio

Improvisaatio tarkoittaa esityksen luomista sen esittämishetkellä. Suomessa yleisimmät improvisaatiogenret ovat Keith Johnstonen ja Viola Spolinin teatteri-improvisaatiot sekä nykytanssin suunnasta lähtenyt liikkeellinen kontakti-improvisaatio. Johnstonen improvisaatio perustuu vastaanäyttelijöiden ideoiden jatkuvalla hyväksymiselle, joten sen perusoppien sovellusta, rakentavaa vuorovaikutusta, käytetään paljon myös minkä tahansa ryhmän tai yhteisön vuorovaikutuksen edistämiseen. (Esim. Routarinne 2004.)

Yhteisöteatteri

Yhteisöteatterissa tehdään teatteriesitys yhteisöstä nousevista aiheista useimmiten yhdessä yhteisön jäsenten kanssa tai joskus niin, että ammattilaiset toteuttavat lopullisen esityksen. Yhteisöteatteria tehdään nykyään monenlaisista taustoista. Nigerianlaisyntyinen Theatre for Development on ollut yksi sen merkittävistä esikuvista. (Esim. Siren 2015: 120.)

Pelillinen työskentely

Roolipelin vetäjä tai yhteisö rakentaa etukäteen käsiteltävän teeman ympärille pelin, johon osallistujat osallistuvat roolitettuina hahmoina. Myös vetäjä tai muut pelin ulkopuoliset henkilöt voivat näytellä lisärooleja. Kevyemmin pelillistetyssä työskentelyssä osallistujat laitetaan ratkomaan ryhmänä fiktiivisiä tilanteita, ja usein kilpailemaan joukkueina toisiaan vasten. Leikkimielisiä pelejä ja kilpailuja käytetään paljon draamatyöpajojen tunnelman sähköistäjänä ja rytmittäjänä. (Esim. Kettula 2014: 167–172.)

3 Palvelumuotoilu tämän työn menetelmänä

Tämän työn alkuideanani oli purkaa auki kertyneitä kokemuksiani työskentelystä tutkimuksen osana, jotta voisin ammattimaistaa toimintaani ja saada työni keskittymään kirkaammin tiedon luomiseen. Huomasin kuitenkin, että päästäkseni vielä pidemmälle olisi tärkeää kysyä suoraan tutkijoilta, miten he hahmottavat työnsä ongelmakohtia ja vaatimuksia, jotta jatkossa voisi syntyä vielä hedelmällisempää yhteistyötä. Asiaa pyöritellessäni huomasin olevani täsmälleen palvelumuotoilun viitekehityksessä.

Palvelumuotoilu on muotoilusta ponnistava käytännöllinen kehikko: prosessi, jolla voi kehittää palveluja niin, että keskiössä ovat sekä asiakkaan että palvelun tuottajan tarpeet (Tuulaniemi 2011: 15). Muotoilusta on otettu prosessi ja menetelmiä, joilla haetaan ymmärrystä palvelun tarvisijasta sekä hänen kulttuurisesta kontekstistaan. Muotoiluperinteestä tulee myös analyyttisten ja intuitiivisten, luovien työtapojen yhdistely. Ideoita tehdään näkyväksi myös visuaalisesti mm. prototyypein. Toisaalta palvelumuotoiluun linkittyy vahvasti liiketoiminta-ajattelu, koska monet muotoilijat ovat työskennelleet bisnesstrategista muotoiluosaamista vaativissa tehtävissä. (Tuulaniemi 2011: 33.)

Taulukko 1. Palvelumuotoilun vaiheet tässä työssä. Pohjana prosessi Tuulaniemen mukaan (Tuulaniemi 2011: 57–59).

MÄÄRITTELY (Luku 4)	TUTKIMUS (Luvut 5, 6 ja 7)	SUUNNITTELU (Luku 8)	ARVIOINTI (Luku 9)
<p>Työryhmäni kokemuksen ja tulevaisuuden visioiden purku haastatteluin.</p> <p>Yhteisten suuntaviivojen määrittely prosessille.</p>	<p><u>Käyttäjämäärityksen kerääminen:</u> Tutkijoiden haastattelut ja materiaalin jäsentäminen suunnittelutiedoksi</p> <p><u>Toimintaympäristön tutkimus:</u> Katsaus teatterilähtöisten menetelmien hyödyntämiseen tutkimuksessa</p> <p>Tieteen sellaisten tiedonkäsitysten tutkimista, joilla voi avata teatterimenetelmillä työskentelyä</p>	<p><u>Strateginen suunnittelu:</u> Liiketoimintasuunnat.</p> <p><u>Ideointi:</u> Palvelujen ideointi käyttäjien tarpeiden pohjalta</p> <p><u>Konseptointi:</u> Palveluideoiden konkretisointi palveluluiksi ja tarinoiksi</p> <p><u>Konseptien testaus:</u> Tutkijakomentointi, konseptien valinta ja jatkokehittäminen</p>	<p>Lopputuloksen, prosessin ja sen vaiheiden arviointi.</p> <p>Jatkuvan kehittämisen työkalujen tiivistys.</p>

Kokemukseni mukaan monille teatterintekijöille, itseni mukaan lukien, bisnesajattelu on vierasta ja vastenmielistä. Koen palvelumuotoilun selkeällä liiketoiminnallisella ajattelulla olevan annettavaa siihen, että vapaat teatterintekijät voisivat työskennellä omalla ammatillaan ja osaamisellaan niin, että se myös antaa toimeentulon pitkällä tähtäimellä. Tässä työssäni avaan liiketoiminnallisia asioita silti vain yleisluontoisella tasolla.

Palvelumuotoilun hahmotan työssäni Juha Tuulaniemen esittelemän prosessin mukaan. Siihen kuuluvat vaiheet määrittely, tutkimus, suunnittelu, palvelutuotanto ja arviointi (Tuulaniemi 2011: 57–112). Etenen prosessissa suunnitteluvaiheeseen asti – varsinaisen palvelutuotanto jää tämän työn ulkopuolelle. Edellä olevassa taulukossa hahmotteen, mitä vaiheet itselleni tässä työssä tarkoittavat (taulukko 1).

Palvelumuotoilun ytimessä on ajatus siitä, että ihmiset ostavat palveluja karkeasti kahdesta tarpeesta: saavuttaakseen jotakin tai kyetäkseen ratkaisemaan jonkin ongelman. Kun palvelu pystyy vastaamaan näihin tarpeisiin, ihminen kokee saavansa arvoa. Asiakkaan kokema arvo rakentuu käytännössä asiakkaan kokemuksissa kohtaamisistaan ja vuorovaikutuksestaan yrityksen kanssa. (Tuulaniemi 2011: 17.) Siispä olennaisinta tutkimusvaiheessani on tutkijoiden tarpeiden, pyrkimysten ja ongelmien hahmottaminen. Suunnitteluvaiheeni ydin taas on palveluideoiden hahmottelu kontaktipisteinä (Tuulaniemi 2011: 40–41) asiakkaan kanssa.

4 Työryhmän kokemus lähtökohtana

Olen työskennellyt Teknologian tutkimuskeskus VTT:n kautta kolmessa tutkimushankkeessa vuosina 2015–2017. VTT on suuri tutkimus- ja teknologiayhtiö, joka pyrkii edistämään yritysten, julkisen sektorin ja yhteistyökumppaneiden innovaatioprosesseja tutkimus- ja kehittämistoimintansa avulla. Sitä hallinnoi työ- ja elinkeinoministeriö osana Suomen innovaatiojärjestelmää. (VTT 2017a.) Tieteessä se siis edustaa vahvasti soveltavaa tutkimusta.

Olemme työskennelleet hankkeissa työryhmänä, johon ovat kuuluneet lisäksi teatterilmaisunohjaajat Jouko Myllyoja ja Jouni Nurminen. Myllyoja työskentelee ”siviiliammattissaan” tulevaisuuksien tutkijana VTT:llä, joten hän on työroolinsa kautta toiminut projektien alkuunpanijana ja kokonaisuuksien koordinoijana.

4.1 Työryhmän alkuhaastattelut

Ajattelin tutkimussuunnitelmassani, että ideoisin palveluja palvelumuotoilun keinoin itenäisesti tutkijoiden haastattelujen pohjalta. Kun tutustuin palvelumuotoiluun lisää ja pohdin työn mielekkyyttä, oivalsin, ettei olisi mitään järkeä työstää asioita ilman koko työryhmän osallistumista prosessiin (Tuulaniemi 2011: 54). Jotta voisin olla varma, että työlläni on käytännön merkitystä, päätin aloittaa työni ryhmäni haastattelulla.

Pitkien etäisyyksien (minä Porissa, muut Helsingissä) ja huonojen yhteisaikataulujen vuoksi päädyin tekemään yksilölliset, noin puolen tunnin puhelinhaastattelut kullekin työryhmän jäsenelle. Tein haastattelun testimielessä myös itselleni, mutta päätin käyttää sitäkin yhteisessä kokemusten koonnissa. Haastattelut tein elokuussa 2017. Kokosin kaikkien vastaukset pääpiirteittäin litteroituna yhteen ja lähetin yhteiseen Facebook -ryhmäämme kaikkien kommentoitavaksi.

Haastattelussa halusin kysyä työryhmäni motivaatiosta olla mukana tässä prosessissani ja toisaalta tehdä jatkossa työtä tieteelliseen tutkimukseen liittyen. Tärkeintä oli kuitenkin kuulla jokaisen kokemuksista yhteisestä työskentelystä tähän mennessä. Halusin, että käsittelemme sekä ”tuotoksiamme” eli työpajoja ja esityksiä, mutta myös ideointi- ja valmisteluprosessejamme niitä kohti, joita molempia voisimme mahdollisesti kehittää. Kysymyksenasettelussa painotin tunnesanoja, koska olen oppinut teatterityössäni luottamaan tunteiden kykyyn poimia merkityksellisiä kokemuksia. (Työryhmän haastattelukysymykset, liite 1.)

Kuvataiteilija Eili Ikonen on hyödyntänyt samankaltaista havaintoaan tunteiden informaatioarvosta. Hän kerää osallistujaryhmän palautetta soveltavasta taidetyöstä tunnesanoin, jota hän analysoi tunneviuhkaksi kutsumallaan tavalla. Siinä olennaisia eivät ole tunteet suoraan ja sinänsä, vaan niiden kokonaisuuden sävyala. Esimerkiksi myönteiset ja avoimet yhteisöt saattavat olla laajoja tunnepalautteessaan, mutta koko tekemisen merkityksellisyys välittyy tunteiden läpi. Ärsyyntyneet taas saattavat ilmaista tunteita kapeasti ja myönteisesti, mutta vähätellä merkitystä. Jännitteisen yhteisön tunneilmaisu on usein ristiriitaista. (Ikonen 2016: 200–202.)

Litteroin haastattelut tiivistetyin lausein, kokosin ne yhteen, ja lähetin yhteiseen Facebook-ryhmäämme. Keskustelimme haastattelujen pohjalta lyhyesti myös puhelimesta työryhmän jäsenten kanssa.

4.2 Tutkimushankkeiden esittely ja kokemukset niistä

Esittelen seuraavassa tutkimushankkeet, joissa olemme olleet mukana, sekä oman roolimme niissä. Liitän esittelyihin työryhmämme kokemuksia hankkeista haastattelujen pohjalta.

Kestävä, hyväksyttävä kaivannaisteollisuus

SAM (Sustainable Acceptable Mining) -hankkeessa (2013–15) pyrittiin tuottamaan uusia kestävän kehityksen arviointiin tarkoitettuja työkaluja kaivannaisteollisuudelle. Erityisesti keskiössä olivat ympäristö, sosiaaliset kysymykset ja viestintä. Hankkeen osapuolina olivat VTT:n lisäksi Suomen ympäristökeskus SYKE, Geologian tutkimuskeskus GTK, Helsingin Yliopiston taloustieteiden ja ympäristöekonomian laitokset sekä useat yritykset. (VTT 2017b.)

Vedimme hankkeessa ”Pinnan alla” – koko työpäivän mittaisen draamatyöpajan Rovaniemellä keväällä 2015. Työpajan oli tarkoitus koota yhteen Lapin kaivosteollisuuteen liittyviä toimijoita ja sidosryhmiä, kuten yrityksiä, luonnonsuojelujärjestöjä ja asukasyhdistyksiä, joilla oli keskenään kärjistyneitä asetelmia. Työpaja pyrki luomaan tilaa moniääniselle vuorovaikutukselle, jossa pystyttäisiin kuuntelemaan erilaisia näkemyksiä ja löytämään mahdollisuuksia keskusteluun ja uusiin näkökulmiin klikkiytyneessä tilanteessa. Teatterilähtöisistä menetelmistä hyödynsimme työpajassa monipuolisesti prosessidraamasta, sosiadraamasta, tarinateatterista, improvisaatiosta ja Forum-teatterista valittuja tehtävänantoja. Kaivannaisteollisuuden ja sen konfliktien käsittelyssä painotimme erityisesti roolien pudottamista, vastapuolen kuunteluun keskittymistä, ongelma-ajatusten kääntämistä kysymysmuotoon ja improvisaatiosta tulevia rakentavan vuorovaikutuksen periaatteita.

”Kaikki heittäytyi, ihmiset oli hyvin mukana. Me vetäjät oltiin rentoja, saatto heittää huumoria. Koin, että onnistuttiin nimenomaan ryhmänä ja yhdessä, toimittiin hyvin yhteen.” (Jouni)

”Rakentava vuorovaikutus istui kaivos-hankkeeseen sekä menetelmänä että teemaattisesti, oli osa substanssia ja hankkeen kiinnostuksenkohteita. Siitä oli hyötyä myös hankesisältöjen edelleen kehittämiseksi.

On jäänyt mieleen osallistujien emotionaalinen taso ja välitön energia kaikistakin työpajoista, varsinkin Rovaniemeltä. Ihmisten henkilökohtaiset rajojen ylitykset jäi mieleen siinä harjoituksessa, kun tutkittiin itselle vieraita rooleja.” (Jouko)

”Jäi mieleen osallistujien ryhmäytyminen ja vilkas vuorovaikutus heidän pinnanalaisista ristiriidoistaan huolimatta.

Se hetki oli hankala, jossa nousi asenteellista huumoria Luonnonsuojeluliiton edustajaa kohtaan. En osannut käsitellä sitä siinä tilanteessa, kun toisaalta oli just siinä kohtaa sovittujen aikataulujen puolesta kiire.” (Sanna-Kaisa)

VTT:n tutkijoille työpaja toimi myös ensimmäisenä kokeiluna draamamenetelmien käytöstä tutkimushankkeen osana, joten esittelimme lyhyesti ja osallistavasti draamamenetelmiä hankkeen loppuseminaarissa syksyllä 2015. Kokemus osoitti yllättäen, miten tervetulleita kevyet lämmittelytehtävät olivat seminaarikulttuurille.

”Se oli palkitseva juttu, kun hetkessä hatusta vedin sen, että porukan piti halata toisiaan ja ne röhähti nauramaan siellä. Se tila silminnähdessä rentoutui.” (Jouni)

Dialogi, työ ja tulevaisuus

Dialogi, työ ja tulevaisuus -hanke tavoitteli uutta avaavia ja nykyistä keskustelua haastavia tulevaisuudenkuvia siitä, millaista tulevaisuuden työ tulee olemaan Suomessa (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta 2017).

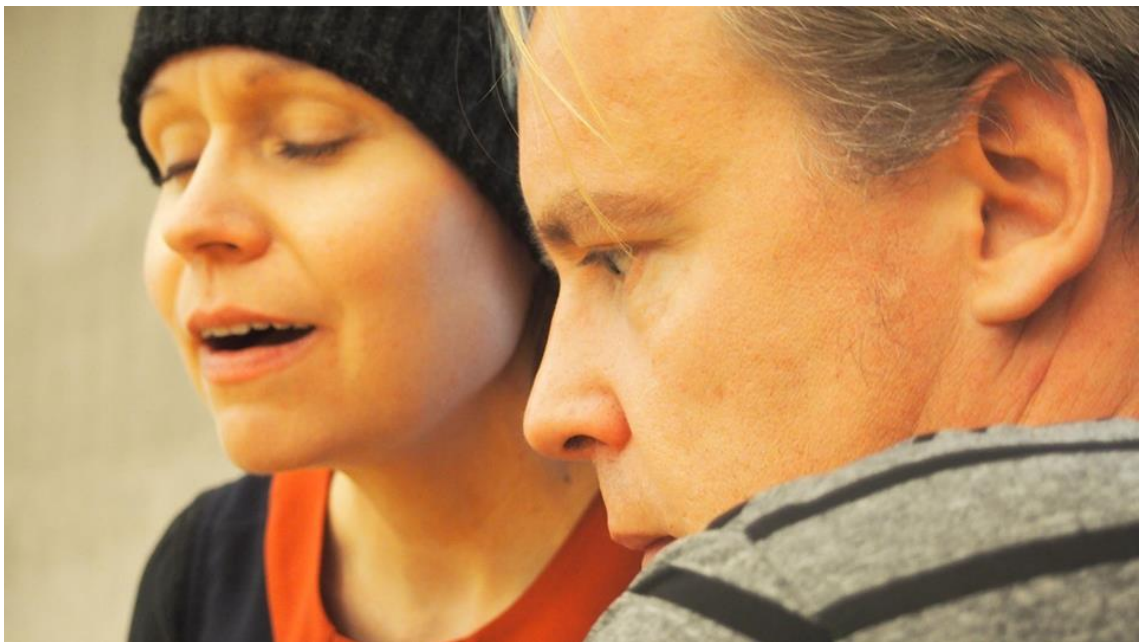

Kuva 1. ”Luokkakuva” tulevaisuuden uusista ammateista. Dialogi, työ ja tulevaisuus -hankkeen draamatyöpaja marraskuussa 2016 Teatterimuseolla.

Osuutemme hankkeessa oli kaksi viiden tunnin draamatyöpajaa sekä kolme tunnin mitaista lukiolaisten työpajaa syksyllä 2016. Tarkoituksena oli antaa osallistujille tehtäviä,

jotka voisivat tuottaa erilaista tietoa tai näkökulmia tutkijoiden oman työn lisäksi. Jouko Myllyoja teki opinnäytetyönsä hankkeen draamatyöpajoista ja järjesti sitä varten osallistujille palautekyselyn, jossa eriteltiin kokemuksia eri tehtävännannoista (Myllyoja 2017).

Uusina tehtävämuotoina verrattuna SAM -hankkeen työpajaan meillä oli roolien ottoa fyysistään, jota syvennettiin osin kirjoittaen ja keskustellen. Tätä saatiin dokumentoitua esimerkiksi myös siten, että otimme syntyneistä hahmoista ”luokkakuvan” (kuva 1). Osa roolinotto tehtävistä tehtiin tutkijoiden tulevaisuuskuvien pohjalta. Roolien pohjalta ideoitiin pienryhmissä työhön liittyviä lööppiotsikoita tulevaisuudesta. Meillä oli myös valmiiksi kirjoitettu kohtaaminen Mummo ja robotti, jonka pohjalta keskusteltiin digitalisaation eettisistä rajoista (kuva 2). Lisäksi työpajatilanteessa syntyi spontaanisti kokeilu improvisoinnista osallistujien keskustelun pohjalta. Työpajan alussa ja lopussa meillä oli hiukan Shakespearea sekä työaiheeseen ankkuroituvia pätkiä suomalaisesta kirjallisuudesta ”kuunnelmana”.

Kuva 2. Mummo ja robotti -kohtaaminen kertoi muistisairaasta vanhuksesta, jonka intiimin oloinen rakkaus kohdistuu vieressä istuvaan mieheen. Kohtauksen kuluessa mies osoittautui robotiksi.

Lukiolaiset työskentelivät lyhyissä työpajoissaan sosiodraama-janojen, nopeiden fyysisten roolinottojen ja pienryhmissä ideoitujen ”työ menneessä, nykyisessä ja tulevaisuudessa” -patsaiden parissa. Loppuseminaarissa kevättalvella 2017 olimme mukana esittelemässä hankkeen tuloksia elämyksellisesti valmistettujen kohtausten kautta.

"Se, että ryhmää oli vähemmän, teki tilanteesta jäykemmän, ne ei lähteneet niin hyvin mukaan. Meillä meni vähän suorittamiseksi se vetäminen, oli virallista linjaa. Meidän kolmen yhteispeli ei ollut niin tiukkaa, oltiin kolme erillistä.

Loppurunot ja kohtaukset oli hyviä. Oli kiva ohjata teitä, koska ootte ammattilaisia ja saatte nopeesti kiinni ohjeista." (Jouni)

"Kirjoitetut kohtaukset (Mummo ja robotti & loppuseminaarin kohtaukset) herätti hankesisältöä rikastavaa keskustelua. Ne oli onnistunut valinta teatterimenetelmällisenä konseptina.

Draamatyöpaja jäi ulkokohtaiseksi tutkimuksen polusta. Ei ollut tarpeeksi virtaa niiden kesken ja välillä.

Taiteellisemmat kokeilut sai osallistujilta myös kriittistä palautetta: "jäi ulkokoh- taiseksi", "liian taiteellista". Osa ihmisistä tuntui tulleen työpajoihin odotuksella, että kaikki työskentely on suoraan liitettävissä relevantiksi katsotun tuloksen tuottami- seen." (Jouko)

"Mummo ja robotti -kohtaus herätti hyvää, ristiriitaista keskustelua. Luokkakuva- tehtävä oli ihanan kevyt ja raikas ja kehollinen.

Ekassa työpajassa porukka vetäytyi ja meni hiljaiseksi jälkipuolella. Me ei oikein osattu reagoida siihen. Onneksi Jouko keräsi palautetta, niin ymmärsi jälkikäteen, että ihmiset hämmentyi siitä, kun ne ei ymmärtäneet, miten rakentavan vuorovai- kutuksen osuus liittyi työpajan aiheeseen. Ja sitten me vaihdettiin se osuus toi- seen työpajaan. Miten jatkossa valmistautua tietoisesti kohtaamaan tällaiset hetket ryhmässä?

Lukiolaisten työpajassa oli mielestäni kiinnostava tehtävä, joka tuotti tylsää mate- riaalia. Se tehtävä, kun nuoret teki patsaita työstä ennen, nyt ja tulevaisuudessa. Miksiköhän niin kävi? Oliko tehtävänanto liian osoitteleva ja valmiiksi pureskeltu?" (Sanna-Kaisa)

Ketterä kaupunki Tampereella

Dwellers in Agile Cities (DAC) -hankkeessa etsitään uusia asumis- ja täydennysraken- tamisratkaisuja sekä vuorovaikutusmalleja, joita tarvitaan niiden toteuttamiseksi. Hanke mallintaa kaupunkikehittämistä, joka perustuu väliaikaistiloihin, hybridiasumiseen sekä joustavaan yhteistoimintaan. (Dwellers in Agile Cities 2017a.) Suuressa yhteistyöhank- keessa on mukana VTT:n tulevaisuuksien tutkimuksen lisäksi Tampereen yliopiston yh- teiskunta- ja kulttuuritutkimuksen yksikkö, Tampereen Yliopiston johtamiskorkeakoulu, Tampereen teknillisen yliopiston arkkitehtuurin laitos ja Suomen Ympäristökeskus SYKE. Lisäksi mukana on suuri joukko kuntia, yrityksiä, yhdistyksiä ja julkisia laitoksia. (Dwellers in Agile Cities 2017b.)

Olimme mukana kahdessa Tampereelta mukana olevan kaupunginosan kehittämisessä syksyllä 2017. Pidimme molemmissa kaupunginosissa Härmälänrannassa ja vasta suunnittelun alla olevassa Hiedanrannassa koko päivän mittaiset draamatyöpajat. Härmälänrannassa keskiössä oli asukkaiden erilaisuus ja yhteisöllisyyden muotojen tutkiminen. Hiedanrannassa tutkittiin yhteisöllisyyden lisäksi tulevaisuuden työtä, liikkumista sekä hoivaa, teknologiaa ja älykotia. Esittelimme ja demonstroimme draamatyöpajoja lisäksi hankkeen kaikille tutkijoille puolentoista tunnin ajan lokakuussa 2017.

Työtavoissa uutena tehtävänantona oli ”henkilökohtainen jatkotarina”, joka tavallaan tiivistä tarinateatterin idean, että keskityimme kuuntelemaan yhden osallistujan henkilökohtaista kokemusta kerrallaan (kuva 3). Meillä oli myös enemmän perinteistä fasilitointia eli esimerkiksi ideointia post-it-lapuille, jota yhdisteltiin roolinotto- ja patsastyöskentelyyn.

Kuva 3. Omakohtaisia tarinoita erilaisuudesta Härmälänrannan draamatyöpajassa syyskuussa 2017 Dwellers in Agile Cities -hankkeessa. Yksi kertoo, muut kuuntelevat.

Punaisena lankana kokonaisuudelle oli tiiviimpi yhteistyö tutkimuksen sisällön kanssa. Meillä oli valmistelussa yksi kokonainen suunnittelupäivä hankkeen kahden tutkijan kanssa, ja työpajatilanteessa käytiin koko ajan vuoropuhelua tutkimuksen ja draamatyöskentelyn välillä. Käsitykseni on, että se vei työskentelyn antia tutkimukselle harppauksella eteenpäin. Se myös auttoi meitä valitsemaan aiheita, emmekä yrittäneet suotta kahlata koko tutkimuksen aihekenttää läpi. Työryhmän haastatteluissa käytännön työpajat olivat vasta tulossa, mutta odotukset olivat jo korkealla.

”Askel eteenpäin se, että on mietitty teatterityöpajan ja harjoitteiden kontekstuaalisuus suhteessa koko hankkeeseen. On puhuttu enemmän, missä hankkeessa mennään, ja onko meidän sisällöt linjassa. Käytiin tutustumassa ennakkoon alueisiin. On ollut dialoginen prosessi tutkijoiden kanssa ja on myös uskallettu tehdä valintoja. On ainakin mahdollisuus siksi näissä työpajoissa päästä syvemmälle. Ja on mahdollista, että ne tuottaa enemmän relevanttia kamaa hankkeelle.” (Jouko)

Uskon, että yhteistyön tiiviys näkyi myös työpajan dokumentoinnissa. Post-it-lappujen (kuva 4), kirjoitustehtävien, valokuvien ja nauhoitusten lisäksi työpajassa oli paikalla havainnoiva tutkija, joka teki työskentelyyn osallistumatta muistiinpanoja sekä työpajan sisällöllisestä materiaalista että draamamenetelmästä. Kiinnostavaa olikin kuulla hänen havaintojaan työskentelyn lomassa sekä myöhemmin draamatyöpajojen esittelyssä.

Kuva 4. Post-it-lappuja ”määrä korvaa laadun” -ideointikilpailun tuloksena Hiedanrannan työpajassa (DAC -hanke, syyskuu 2017). Nopea, leikkimielinen kilpailu antoi materiaalia roolinottoihin perustuvaan jatkotehtävään, mutta toimi samalla dokumentoinnin alustana.

Havainnoivalle tutkijalle työskentely muun muassa osoitti, että tutkijat käyttävät ehkä liian isoja termejä, jotka piilottavat sisäänsä inhimillisen monimuotoisuuden. Esimerkiksi yhteisöllisyys-sana kätkee sisäänsä paljon ristiriitaisia ja laadullisesti erilaisia kokemuksia. Toisaalta työpaja vakuutti tutkijaa, että inhimilliset tarpeet tulevat pysymään tulevaisuudessa luultavasti varsin samanlaisina. Kiinnostavaa oli myös löytö alueiden toimijoiden monimuotoisuudesta, josta työpajat erityisesti korostivat eläinten ja elottoman luonnon

sekä alueen ulkopuolelta tulevien satunnaiskävijöiden, kuten ”pultsarien” ja veneilijöiden rooleja. Työskentely myös toi esiin, että paikkojen historialliset sidokset ovat ihmisille yllättävän merkityksellisiä taustavaikuttajia. Nämä tekijät helposti unohtuvat kaupunkisuunnittelussa.

4.3 Haastatteluista nousevia jatkosuuntia

Työryhmäni haastattelut kannustivat minua jatkamaan prosessiani. Nurminen sanoi innostuneensa tiedetyöskentelystä enemmän, kun mielti haastattelussa asioita eri kannalta kuin ennen. Myllyoja tiivisti meidän kokonaisvaltaista tulevaisuuden tavoitettamme liiketoiminnalliselta kannalta. Hän oli myös ajatellut, että jos veisimme toimintaamme ammattimaisempaan suuntaan, tuotantoasiat olisi hyvä järjestää selkeästi.

”Konseptointia tarvitaan, kaikkea ei tarvitse aina keksiä uudelleen. On monessakin mielessä hyvä, jos löytyy elementtejä, joita voi toistaa projektista toiseen. Sisällöillä on myös taipumus syventyä toiston ja kontekstin vaihtumisen myötä. Ja onhan siinä kyse kustannustehokkuudestakin.

Mitä seuraavaksi, jos haluaa tehdä tällä elantoa? Projektit tulleet toistaiseksi mun työn kautta. Mistä kaivamme tän kaltaisia juttuja ”kylmiltä markkinoilta”? Mistä madonrei’istä uusiin kuvioihin sisään? Tarvitaan asiakashankintaa, neuvotteluja. Hakeako apurahoja? Tarvitsemme apua palveluiden systemaattiseen konseptointiin, jotta tarkennetaan, kenelle lähdetään viestimään meistä?

Uskon, että tän kaltaisissa työryhmissä tulee olla projektinomistaja, joka pitää näpeissään kokonaisuutta, jotta asiat menee sujuvasti, tehokkaasti, sisältö pysyy kassassa ja aikataulut on selkeät. Kuka se on, voi vaihdella keikasta toiseen.” (Jouko)

Hanke-esittelyissä nousi jo esiin huomioita työpajojen ja esitysten sisällöllisistä asioista, joihin jatkossa kannatta kiinnittää huomiota. Meidän vetäjien keskinäinen tunneilmapiiri ja rentoutuminen sekä läheinen yhteistyö tutkijoiden kanssa ovat onnistumisen keskeisiä elementtejä. Hyvä huomio oli myös tarve terästyä siinä, että reagoimme heti työpajan ilmapiirin negatiivisiin muutoksiin, kun niitä tulee, purkamalla tilanteita avoimella kysymyksenasettelulla tai toiminnallisesti. Lisäksi haastatteluista nousi esiin Myllyojan ja minun kiinnostukseni avoimiin työpajarakenteisiin, jolloin osallistujilla olisi enemmän vaikutusvaltaa työskentelyn etenemiselle. Jouko toi esiin kirkkaan näkemyksen, mihin työpajojen suunnittelussa kannattaa jatkossa keskittyä.

”Kysymys on ollut: miten päästä vielä syvemmälle? Ihan keskeistä on, että ollaan tietoisia teatterimenetelmien luonteesta ja ominaispiirteistä, ja että luotetaan omaan teatteriosaamiseemme ja vahvuksiimme. Tehdään samalla yhä selkeempiä valintoja, mihin syvennytään, ja jota sitten lähestytään narratiivisesti. Siitä on eniten hankesisältöjen edelleen kehittämiseksi hyötyä.” (Jouko)

Työpajojen ja esitysten valmistelu koettiin ryhmässä pääsääntöisesti erittäin innostavaksi ja motivoivaksi. Haastattelut toivat myös esiin, miten pidempi samalla työryhmällä työskentely oli vienyt ryhmän dynamiikkaa eteenpäin.

”Yhteisöllisesti tää on ollut poikkeuksellisen innostavaa: kukin on tuonut aihioita, työskentely on hyväksyvää ja mahdollisuuksien kautta katsovaa. Ollaan opittu toimimaan ryhmässä ja tuntemaan toistemme vahvuuksia – täydentämään niiden kautta toisiamme. Pinnan alla on ollut luottamus, kun on jo oppinut tuntemaan toisen tapaa tehdä. Ja aina on ollut mahdollisuus haastaa itseään, eli mennä sellaiselle alueelle, mikä on ollut ennen tuntemattomampaa, eli oppia uutta.” (Jouko)

”Ei olla enää ryhmänä liian kohteliaita: hyväksytään erilaiset roolit ja vahvuudet käytetään hyväksi. Meillä on hyvä kombo, uskon yhteistyöhön. Tykkään, kun meillä on Joukon kanssa yhteinen kiinnostus ymmärtää, mistä on kyse tiedosta teatterimenetelmien kohdalla, ja että voi puhua siitä, mihin tässä pyritään. Ja että jos kehittää vaikka jotain alustavaa ideaa, niin on niin hyvä yhteisymmärrys, että Jouko osaa viedä sitä eteenpäin konkreettiseen suuntaan. Jounin raikas ja erilainen ”tässä ja nyt” -tekijyys, hauskuus, konkreettiset harjoitukset, taitava ohjaajuus antaa hyvän kontrastin.” (Sanna-Kaisa)

Koko valmisteluprosessin aikataulutuksessa koettiin ryhmän jo menneen eteenpäin, mutta vieläkin siinä nähtiin kehittämisen varaa. Oli hyvä tuntee taipumus rönsyillä helposti sivupoluille. Tärkeäksi koettiin, että kokonaisuuden viimeistelylle ja kohtausharjoittelulle jää riittävästi aikaa.

”Aluksi valmisteluissa rönsyiltiin. Oli vaikea keskittyä oleelliseen. Nyt työmetodi on tiivistynyt: tehdään sitä, mitä pitääkin. Nyt aikataulu on pitänyt paremmin.” (Jouni)

”Yksi mahdollisuus olisi ehkä myös luoda jonkinlainen prosessipohja valmistelulle, että tietäis, missä kohdassa saa vapaasti hulluna ideoida, missä taas pitäydytään tarkentamaan jo valmista pohjaa. Meille kertyneet harjoitukset, työtavat, rakenteet ja kohtaukset vois kirjata vara-osapankiksi. Että ne sais aina helposti käyttöön, kun haetaan tarpeeseen sopivaa.” (Sanna-Kaisa)

Itse pohdiskelin työtapaamme suhteessa taiteellisen prosessiin. Toistaiseksi olimme läheneet aina liikkeelle Joukon pohjustamasta työpajarungosta, johon on lähdetty ideoihin konkreettisia harjoituksia ja kohtauksia.

”Toivoisin, että kokeiltais joskus lähteä liikkeelle enemmän puhtaalta pöydältä: siitä, mihin ollaan pyrkimässä ja mikä on aihe, ja että konkretiaa lähdetäis rakentamaan sen päälle. Uskon, että se voisi olla kiinnostavampi taiteellinen prosessi. Uudet ja erilaiset ideat ei helposti mahdu tähän, jos runko on olemassa, ennen kuin on lähdetty tekemään. Nyt on varmaan haettu juuri tehokkuutta, mutta mietin, että onko se myös hitaampaa ja hankalampaa, kun moneen kertaan joudutaan miettimään, käykö ne vanhat jutut sittenkään tähän vai ei.” (Sanna-Kaisa)

Kokosin työryhmän haastatteluista nousevia teemoja vielä yhteen tulevaa suunnittelu-työtä varten (kuvio 1).

Kuvio 1. Yhteenveto työryhmän haastattelujen teemoista.

Kaikkienensa työryhmän haastatteluista jäi innostava jälkimaku. Se, että niistä nousi momentunnelmaisia kokemuksia ja niin hehkutusta kuin kritiikkiä, kertoo mielestäni ryhmämme avoimesta ilmapiiristä. Kaiken alta paistaa yhteinen innostus asialle, halu kehittä-

tyä ja kokeilla lisää sekä tehdä tästä yhä ammattimaisempi palvelu tutkimukselle. Toimivasta työryhmästä on kaikilla halu pitää kiinni, vaikka toki uusiakin ihmisiä ja erilaista osaamista siihen olisi mielenkiintoista saada tulevaisuudessa mukaan, mikäli toiminta laajenisi.

5 Tutkimuksen näkökulmaa kohti: tutkijoiden haastattelut

Siispä eteenpäin ja haastattelemaan tutkijoita! Kokemusten heterogeenisyyden vuoksi halusin mukaan mahdollisimman erilaisia tutkimusaloja ja sekä perus- että soveltavaa tutkimusta. Pidin olennaisena, että kaikki olisivat jo vähintään väitelleitä tai muuten ainakin 5–10 vuotta tutkimuksessa työskennelleitä. Mitä enemmän luin tieteellisestä tutkimuksesta, sitä enemmän oivalsin, miten paljon alat eroavat toisistaan, joten olisin halunnut haastatella ison porukan. Se ei ollut kuitenkaan mahdollista tämän suppean työn puitteissa. Päätin, että haastattelen neljää tutkijaa, mikä joka tapauksessa opettaa minulle paljon uutta tutkimuksen ennestään vieraasta maailmasta, ja pääsen eteenpäin. Tulevaisuudessa ehdin tämän pohjalta tarvittaessa rakentamaan kontakteja yhä uusiin aloihin.

Mukaan valikoituneiden tutkijoiden tutkimusalat olivat kudosteknologia (solubiologia), tulevaisuuksien tutkimus, hoitotiede ja sosiaalipolitiikka. Tulevaisuuksien tutkimuksen ja sosiaalipolitiikan edustajat tulivat hankkeista, joissa olen itse ollut mukana, ja heillä oli sen myötä hiukan kokemusta teatterimenetelmien käytöstä. Valitsin lisäksi mukaan yhden erilaisen alan, hoitotieteen, koska se tuntui intuitiivisesti kiinnostavalta aiheeni kannalta. Mukaan ilmoittautuneella hoitotieteen tutkijalla olikin yksi kokemus teatterimenetelmien soveltamisesta tutkimukseen, mikä nimenomaan sai hänet motivoitumaan haastateltavakseni. Lisäksi halusin mukaan yhden alan, jolla ei päältä katsoen näyttänyt olevan mitään tekemistä teatterimenetelmien kanssa. Näin mukaan valikoitui kudosteknologiaan erikoistunut solubiologi. Käsittelem haastateltavia nimettöminä alojensa edustajina.

Lähdin rakentamaan haastattelukysymyksiä muutamasta eri näkökulmasta. Ensinnäkin halusin luoda sen verran avoimia ja yleisiä kysymyksiä, että saisin kuvan tutkijoiden arjesta ja tiedon luomista ympäröivistä keskeisistä käytännöistä, ja minun olisi ehkä haastattelujen kuluessa mahdollista saada uusia oivalluksia ja yhteistyöideoita, joista en ulkopuolelta katsoen osaa olla tietoinen. Toiseksi halusin testata, oliko jo olemassa olevissa ideoissani teatterilähtöisten menetelmien ja tutkimuksen yhteistyölle järkeä. Näitä

ideoita olivat teatterimenetelmien hyödyntäminen tutkimusaiheiden ideoinnissa ja kehittämisessä, tutkimusmenetelmänä, tutkijayhteisön vuorovaikutuksen tukemisessa (esim. omassa tutkimusryhmässä, monien tutkimusalojen yhteisissä hankkeissa tai alan sisällä laajemmin), tutkimustuloksista viestimisestä sekä tutkijoiden kehollisuuden vahvistamisessa. Kolmanneksi halusin kysyä tutkijoilta suoraan siitä, millaisiin tutkimuksen tarpeisiin teatterilähtöiset menetelmät heidän mielestään vastaavat, mikäli heillä oli niistä kokemusta.

Palvelumuotoilun näkökulmasta kysymykset olivat minulle väylä ymmärtää tutkijoiden ja tutkimuksen tarpeita ja motivaatiota sekä arjen prioriteetteja. Halusin myös tehdä vertailevaa tutkimusta aloilla jo olemassa oleviin käytäntöihin, joiden kanssa teatterimenetelmät joutuisivat ”kilpailemaan”. Lisäksi ajattelin, että tutkijoiden käytännön arjen tunteminen helpottaa palvelupolkujen luomista myöhemmässä vaiheessa, kun mietin kommunikointia tutkijoihin päin, markkinointia ja yhteistyötä.

Testihaastattelussa huomasin, että kysymyksiä oli aivan liian paljon, jotta haastattelu mahtuisi tuntiin, mitä pidin maksimikestona haastattelulle. Analysoidessani vastauksia, päätinkin valita mahdollisimman paljon sellaisia kysymyksenasetteluita, joissa kysytään haasteista, ristiriidoista ja siitä, mitä tutkija haluaisi tehdä toisin. Huomasin, että niiden kautta pääsisin parhaiten kiinni tutkimuksen ja tutkijoiden tarpeisiin, jotka eivät tällä hetkellä täyty. Toisaalta huomasin, että on tärkeää, että menen haastateltavan ehdolla eli kysyn lisää silloin, jos haastateltava alkaa kertoa jotain kiinnostavaa tai jokin jää kerrottavaksi epäselväksi. Halusin kuitenkin ehtiä käsitellä paljon erilaisia näkökulmia, joten kovin vapaa haastattelu ei voinut olla. Päätin siis tasapainotella sen välillä, että saan kysytyä kattavasti eri aiheista, mutta että tutkittava ehtii puhumaan myös vapaasti. (Tutkijoiden haastattelukysymykset, liite 2.)

Luovuin myös sekä teatterimenetelmien että piirtämisen käyttämistä samoin kuin siitä, että osa haastatteluista olisi voinut olla parihaastatteluita. Syynä oli päätökseni tehdä haastattelut puhelimitse pitkien etäisyyksien ja tiukan aikataulun vuoksi. Erityisesti se mahdollisti joustavan aikataulun kiireisille haastateltaville. Viehätyin myös ajatuksesta, että haastateltavalle tilanne on rennompia, kun ei tarvitse koko ajan olla haastattelijan katseen kohteena ja arvioitavana, minkä puhelinhaastattelua metodina tutkinut Hanna-Mari Ikonen nostaa esiin yhtenä varteenotettavana etuna (Ikonen 2017: 272).

Päädyin litteroimaan haastattelut sana sanalta, täytesanoja lukuun ottamatta. Olin etukäteen ajatellut, että sisältöjen suurpiirteinen poimiminen saattaisi omiin tarkoituksiini riittää. Haastattelijat käyttivät kuitenkin usein minulle vieraita käsitteitä ja ilmaisuja, joten tuntui tärkeältä, että pystyin palaamaan niihin helposti sellaisinaan. Tekstin kirjoittaminen auki mielestäni auttoi ymmärtämään tutkijoiden ajatuksia. Päätin käyttää haastateltavista lyhenteitä H1 (kudosteknologia), H2 (tulevaisuuksien tutkimus), H3 (hoitotiede) ja H4 (sosiaalipolitiikka).

Lähdin purkamaan haastatteluja kysymällä aineistolta, millaisia sellaisia tarpeita tutkijoilla on, joihin meillä osallistavien teatterimenetelmien osajoina voisi mahdollisesti olla hedelmällistä annettavaa. Lisäksi kiinnitin huomioita tutkijoiden painottamiin teemoihin ja itselleni yllättäviin puoliin tutkimuksen käytännöissä. Avaan seuraavassa haastatteluja tutkimuksen tarpeita ryhmitellen. Keskeisimmät tutkijatarpeet olen koonnut kunkin alaluvun laatikkoon. Koko haastattelumateriaalin yhteenveto on alaluvussa 5.7. Luvussa 5.3 haen taustaymmärrystä haastatteluista nouseville teemoille myös kirjallisuuden avulla.

5.1 Tutkimushankkeiden alkumetriin haasteita

Minulle tutkimusaiheiden valinta ja tutkimuksen ”hämärä” lähtömaasto oli erittäin kiinnostava alue, jonka käytännöistä halusin tietää lisää, koska ajattelin sen oikeastaan olevan keskeisin edellytys tieteen kyvylle luoda uutta tietoa. Tälle vaiheelle ei lähtökohtaisesti myöskään tieteessä vaikuta olevan sääntöjä. Haaparanta ja Niiniluoto liittävät esimerkiksi hypoteesien keksimiseen mielikuvituksen ja taiteelliselle laadulle sukua olevan luovuuden (Haaparanta & Niiniluoto 2016: 98).

Kysyin haastattelussa tutkijoilta suoraan, miten he valitsevat tutkimusaiheita. Lisäksi he viittasivat tutkimuksen rakentamisen alkuvaiheisiin, kun kysyin heiltä tiedonluomisen prosessista, tutkimusmenetelmistä, tiedon jakamisesta konferensseissa sekä oman alan eettisistä haasteista. Kokosin tutkimuksen suunnitteluvaiheeseen liittyvät haasteet, joista tutkijat kertoivat, taulukkomuotoon (taulukko 2).

Taulukko 2. Tutkijoiden tarpeita liittyen tutkimuksen suunnitteluvaiheeseen.

H1	
H2	<ul style="list-style-type: none"> - oikeiden sidosryhmien löytäminen tulevaisuuskuviin rakentamista varten, jotta tulevaisuuskuvat voivat edustaa kattavasti (ja tällöin eettisesti) eri ihmisten tulevaisuuksia - käsiksi pääseminen analyttisesti siihen, miten tunteet vaikuttavat tulevaisuustiedon tuottamiseen
H3	<ul style="list-style-type: none"> - tutkimuksen kohderyhmän, esim. lasten tai potilaiden äänen kuuluviin saaminen mahdollisesti jo suunnitteluvaiheessa - ongelmanratkaisu uusista näkökulmista: esim. toisen tieteenalan edustajan esiin nostamaan ongelmaan haetaan ratkaisua oman tieteenalan perspektiivistä (tai toisin päin) - monen tutkijan ajattelun, maailman hahmottamisen, käsitteiden yhdistäminen (tekee lähes pelkästään monitieteistä tutkimusta) - innovatiivisten tutkimuskysymysten luominen
H4	<ul style="list-style-type: none"> - olennaisten ja ei -olennaisten asioiden hahmottaminen monimutkaisessa maailmassa: tärkeiden asioiden valitseminen tutkimuksen kohteiksi (eettinen kysymys)

Pyrkimyksenä tutkimuksen suunnitteluvaiheessa näytti olevan tutkimuksen rakentaminen edellisten tutkimusten päälle (H4) ja jatkuvuus tutkimusaiheissa (H2). Tätä pidettiin edellytyksenä sille, että on uskottava tutkija (H4) tai että kykenee kehittämään teoriaa ja saamaan aikaan pitkäjänteistä muutosta (H2). Yksi tutkijoista tiivisti, että lähtökohtana on jo omasta alasta muodostunut hyvä käsitys sekä kiinnostavan, uuden kysymyksen linkittyminen oman tutkimusryhmän yhteiseen tutkimusintressiin (H1).

Yksi tutkijoista (H3) kertoi motivaatiokseen myös seikkailun ja uuden oppimisen, ja että haluaa siksi esimerkiksi valita myös itselleen vieraita tutkimusmenetelmiä, ”epämukavuusalueita”. Hän myös kertoi, miten hänellä on syntynyt uusia tutkimusinnovaatioita, kun hän on innostuneena keskustellut samasta aiheesta kiinnostuneiden kanssa kansainvälisissä konferensseissa.

Itselleni yllättävin puoli oli kuitenkin rahoituksen saamisen suuri rooli tutkimusaiheiden valikoitumisessa. Tätä toi esiin kolme neljästä haastatellusta (H1, H2 ja H4). (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Tutkijoiden kokemuksia tutkimusrahoituksen määrittävästä roolista.

H1	<p>On tutkittava projektia, johon on saatu rahoitus, vaikka tutkimus voisi edetä kiinnostuksen mukaan toiseen suuntaan.</p> <p>Rahoitus on yksi motivaattori monitieteisille yhteistyöhankkeille.</p> <p>Rahoitushakemusten kirjoittaminen ja jatkuva tarve olla tietoinen tulevasta hauista vie paljon aikaa itse tutkimukselta.</p> <p>Taistelu rahoituksesta eli toimeentulosta tekee tutkijat kilpailuhenkisiksi ja estää avointa kommunikaatiota meneillään olevista tutkimuksista. Tämä voi vaikeuttaa yhteistyötä erityisesti oman tutkimusryhmän ulkopuolisten kanssa.</p> <p>Rahoitusta saadakseen on oltava julkaisuja, joten tutkimustulokset saatetaan julkaista liian varhaisessa vaiheessa, jolloin tutkimusta ei ehdi viedä tarpeeksi syvälle. Kertoo kansainvälisistä tapauksista, joissa tutkijoilla on syntynyt paine viilata omia tutkimustuloksia. (Ei tunne tapauksia Suomesta.)</p> <p>Epävarmuus rahoituksesta ja sitä kautta työn jatkuvuudesta on työn suurin ristiriita.</p>
H2	<p>Tutkimusaihe muokkautuu hakujen mukaan, kunhan voidaan operoida tulevaisuuden-tutkimuksen menetelmillä.</p> <p>Projektipohjainen rahoitus tekee tutkimuksen pirstaleiseksi varsinkin aloittelevilla tutkijoilla. Lyhyet rahoitukset eivät edistä teorian kehittämistä tai muutoksen aikaansaamista.</p> <p>Rahoitushakemusten kirjoittaminen on jatkuvaa: kerrallaan on aina "jotain kolme vedossa".</p> <p>On joutunut kamppailemaan työnantajan raha-kasvu -eetoksen (" ihan sama, mitä tehdään, kunhan saa rahaa") ja oman tutkijaneetoksen välillä.</p>
H3	
H4	<p>Rahoittajilla on aika paljon valtaa siihen, mitä voi tutkia.</p> <p>Jos haluaa perustaa tutkimusryhmän eli tehdä ryhmässä tutkimusta, se perustuu aina ulkopuoliseen rahoitukseen. Toivoisi yliopiston aktiivisempaa roolia tutkimushankkeiden sisältöjen osalta.</p> <p>Tällä hetkellä tiedepoliittisesti rahaa suunnataan isoihin hankkeisiin, jonka mittakaavan juttuja ei ole ennen ollut. Se mahdollistaa, että iso määrä tutkijoita voi tehdä yhteistyötä, ja antaa paljon mahdollisuuksia kokeilla erilaisia juttuja.</p>

Oivalsin, että rahoituksen hankkiminen on merkittävä osa nykyistä tutkijan todellisuutta, joten se on ehdottomasti keskeisimpiä asioita, joka meidän on otettava huomioon, kun ideoimme palveluja tutkimukselle. Myös tietoisuus rahoituksen politiikasta kannattaa ottaa huomioon.

5.2 Tarpeita tutkimusmenetelmien äärellä

Tutkimusmenetelmien osalta olin kiinnostunut kuulemaan, kuinka paljon ja millaisiin tarkoituksiin jo käytetään osallistavia työpajoja, ja millaisia haasteita niiden käytössä tutkijat mieltävät. Toisaalta oli vertailun vuoksi kiinnostavaa kuulla mistä tahansa yleisesti käytössä olevista tutkimusmenetelmistä ja tutkijoiden kokemuksia niiden hyvistä ja huonoista puolista. Perään kysyin vielä laajemman kysymyksen tärkeimmistä työtavoista, minkä tutkijat ymmärsivät keskenään eri tavoin, ja sain kiinnostavia vastauksia. Niiltä tutkijoilta, joilla oli kokemuksia teatterilähtöisten menetelmien käytöstä tutkimusmenetelmänä, kysyin lisäksi kokemuksia näistä.

Kaksi tutkijaa (H3, H4) korosti voimakkaasti sitä, ettei mikään menetelmä ole itsetarkoitus, vaan tutkimusmenetelmät valitaan sen mukaan, millaista tietoa tavoitellaan. Kaikki tutkijat puhuivat teoriakytkentöjen hahmottamisen tärkeydestä, kun käyttää jotakin tutkimusmenetelmää. Kaikki viittasivat myös siihen, että kunkin menetelmän mukaan on toimittava oikein ja systemaattisesti, jotta prosessin pystyy myöhemmin esittelemään läpinäkyvästi. On selvää, että näiden kysymysten hahmottaminen teatterimenetelmien kohdalla on hyvin olennaista, jos niitä käytetään tutkimusmenetelmänä.

Tutkijoista kolme (H2, H3, H4) kertoi hyödyntäneensä osallistavia työpajoja tutkimusmenetelmänä. Keskeisinä menetelminä niitä pitivät tutkijat H2 ja H4. Työpajojen haasteina tutkija H2 nosti esiin vaikeuden saada niihin osallistujia yleisen ”työpajaähkyn” vuoksi sekä tasapainottelun suuremman joukon erilaisten näkökulmien hyödyn ja pienen ryhmän toimivamman vuorovaikutuksen välillä. Tutkija H3 piti vaativana ihmisten aikataulujen yhteensovittamista sekä sen arvaamattomuutta, saadaanko työpajoissa aikaiseksi sitä, mihin se on tarkoitettu.

Tutkija H4 puhui työpajojen aikaa vievästä työläydestä. Hän koki haasteelliseksi myös työpajojen materiaalin haltuun ottamisen, osin koska nauhoitteiden purkaminen on hi-

dasta, mutta myös koska suuren joukon epämuodollisten vuorovaikutustilanteiden dokumentointi on yksinkertaisesti mahdotonta. Nämä kaikki haasteet koskettavat mielestäni yhtä lailla teatterilähtöisiä työpajoja.

Haastattelut kiinnittivät toisaalta huomioni myös tutkimusmenetelmiin liittyvään tärkeään näkökulmaan. Monet tutkijoista kertoivat tutkimusaiheista ja -ongelmista, joiden tutkiminen nykyisillä menetelmillä ja tutkimusasetelmilla on haasteellista. Kokosinkin seuraavaan taulukkoon (taulukko 4) myös tällaisia tutkimustarpeita, mikäli koin intuitiivisesti niissä olevan jotain yhteyttä teatterimenetelmiin. Tällaisia olivat mielestäni esimerkiksi tunteiden rooli ja käytännön toiminnan eettiset kysymykset.

Taulukko 4. Tutkijoiden tutkimussisältöihin ja -menetelmiin liittyviä tarpeita.

H1	
H2	<ul style="list-style-type: none"> - tulevaisuus abstraktilta tasolta lähemmäs ihmisten arkea - ihmisen näkyminen tulevaisuuskuissa - sidosryhmien ääni kattavasti kuuluviin (eettinen haaste, että tulevaisuuskuva on kaikkien tulevaisuus) - jonkin uuden ulos saaminen ja syvemmälle pääseminen osallistavissa työpajoissa: että tulos ei ole vain osallistujien summa, vaan vuorovaikutteisen yhteispohdinnan tulos (taustalla niin hyvä työpajan osallistujien vuorovaikutus, että päästään ihmisten "aavistuksiin" kiinni) - digitalisaation yms. ymmärtäminen paremmin sosioteknisen järjestelmän murroksessa: siinä vain rationaalinen ei riitä
H3	<ul style="list-style-type: none"> - iteratiivinen (toistava) tutkimusprosessi, jossa edetään osallistujien toiveiden mukaan, esim. kun kehitellään lasten terveystelejä -tärkeää on silloin, että koko ajan säilyy vuoropuhelu teorian ja käytännön välillä - ei-lääkkeellisten menetelmien kehittäminen hoitotyöhön (jotka voivat esim. tuoda iloa, pelon poistoa, turvallisuutta, mahdollisuuksia tunteiden käsittelyyn potilaille) - ideaalin ja todellisen hoitotyön (eettisen) ristiriidan tunnistaminen ja tutkiminen vanhustenhuollossa (esim. suhteessa yhteiskunnan / hoitotyön käsityksiin kunnioituksesta ja ihmisen arvokkuudesta) - eettinen potilaan kärsimyksen tunnistaminen ja kunnioittaminen kaiken hoitotyön ja sen tutkimisen pohjana - ihmisten kokemusten tutkimus esim. potilashuone, sairaalaorganisaatio, potilaat, lapset, läheiset, hoitotyön prosessi (esim. päätöksenteko) - hoidon koulutuksen tutkimus

H4	<ul style="list-style-type: none"> - esim. käytännön toimijoiden ja tutkijoiden yhdessä kehittäminen: erilaisen tiedon yhdistyminen ja uuden tiedon luominen yhdessä - ihmisten kanssa toimiminen osallistuvan toimintatutkimuksen prosesseissa: vuorovaikutus heidän kanssaan, osallistujien näkökulmasta katsominen ja luontevat, mielekkäät työtavat osallistujille - uusien näkökulmien tuominen tutkijoiden väliseen keskusteluun - tulevaisuutta koskevassa kehittämisessä: mahdollisuuksien kuvittelu, uusien ideoiden tai ajatustapojen hahmottaminen, hypoteettisten ongelmien ratkaisu
----	--

Tulevaisuuksien tutkimus on selvästi luova tutkimusala, ja sen työtavoissa ja tiedonkäsitksessä on valmiiksi paljon yhtymäkohtia teatterityöskentelyyn. Tutkija H2 analysoikin yhteistyökokemustamme kiinnostavasti kehitellen toteutunutta mallia spiraalimaisen prosessin suuntaan. Hänellä oli idea siitä, miten draamatyöpajat, tutkijoiden tekemä materiaalin työstäminen tarinoiksi ja kohtausten dramatisointi saattaisivat pidempänä jatkumona toimia uutta luovana tutkimusmenetelmänä.

"Tässä oli erityisen hyvä, että meillä oli draamatyöpaja, sitten me (tutkijat) kirjoitettiin sen pohjalta tarinoita eli muutettiin se tieto eksplisiittiseen muotoon. Mut sit ne tarinat uudelleen dramatisoitiin. Ja jos tällasta prosessia jatkais vielä muutaman syklin, niin minkälaiseks se tieto muuttuis? Miten prosessissa mukana olleiden ajatukset tulevaisuudesta mahdollisesti muuttuis? Se on ihan mielenkiintonen kysymys." (H2)

5.3 Monitieteisten hankkeiden jännitteitä

Tunnetasolla haastatelluista välittyi yllättäen kaikkein voimakkaimpia reaktioita, kun kyselin heiltä kokemuksia monitieteisistä tutkimushankkeista, ja pyysin kertomaan niihin liittyvistä haasteista (taulukko 6). Kuulin tutkijan H1 äänessä väsymystä, turhautumista ja ironiaa. Tutkija H2 taas kertoi äärimmäisestä skarppauksesta ja pitkän kokemuksen tuomasta pelisääntöjen hiomisesta, kun tehdään monitieteistä tutkimusta. Hän kuvaili yksityiskohtaisesti hankkeiden alttiutta jatkuville väärinymmärryksille ja keskinäisille loukkaantumisille. Tämä tunnetason ilmaisu sai minut terästäytymään, että nyt pääsin käsiksi johonkin todelliseen ratkaisemattomaan tutkimuksen tarpeeseen.

Tutkija H1 kertoi, että yhteistyötä on pyritty rakentamaan siten, että kaikki tutkimusryhmät menevät yöpymään "jonnekin maalle" ja järjestetään vapaamuotoisempaa ohjelmaa. Tällöin on myös työskennelty osin työpajamuotoisesti, jolloin porukkaa on jaettu

ryhmiin ja pyritty keskustellen löytämään keskinäistä ymmärrystä ja uusia yhteistyömuotoja. Näissä tapaamisissa on hänen mukaansa päästy eteenpäin, mutta yhteistyön rakentamisen tapoja voisi vielä paljon kehittää.

Taulukko 5. Tutkijoiden tarpeita monitieteisissä hankkeissa.

H1	<ul style="list-style-type: none"> - avoimempi keskustelukulttuuri esim. siitä, mitä kukakin tutkii ja mikä on kenenkin spesiaaliosaaminen - keskinäinen tutustuminen - saman tai ymmärrettävän kielen puhuminen - yhteisten intressien löytäminen hankkeessa - tahto ja kyky ajatella toisen alan näkökulmasta kiireestä ja paineesta huolimatta - kaupallistamisideoiden tuottaminen (hankkeen vaatimus) niin, että pohjana ovat todelliset tarpeet - jotain muuta seminaarien suunnitteluun (nyt suunnitellaan samalla kaavalla ja kiireessä)
H2	<ul style="list-style-type: none"> - teoriakytkennän säilyminen myös silloin, kun keskustellaan monitieteellisesti
H3	<ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa, miten toiset tutkijat ajattelevat, hahmottavat maailmaa ja millaisin käsittein - yhdistää kaikkien ajattelua ja luoda sen pohjalta innovatiivisia tutkimuskysymyksiä - tärkeää on, että on yksi yhteinen kysymys, jota ratkaistaan yhdessä niin, että kukin tieteenala tuo oman asiantuntemuksensa ongelmanratkaisuun - saman tai riittävän yleisen, ymmärrettävän kielen puhuminen - sellaiset ryhmän pelisäännöt, jossa ei-ymmärrykset ja väärinymmärrykset käsitellään: niiden esiin nostaminen heti tärkeää, jotta ne eivät suurene - asenne, jossa poikkitieteellisessä työskentelyssä halutaan oppia ja avartua toisten tavoille ja menetelmille
H4	<ul style="list-style-type: none"> - "samalla kartalla" oleminen, yhteisten kiinnostuksenkohteiden löytäminen

Tutkija H2 kertoi tekevänsä lähes pelkästään monitieteistä tutkimusta ja tehneensä sitä lähes koko tutkijanuransa, joten hänelle oli kertynyt jo paljon työkaluja ongelmien ratkaisuun. Hän kuitenkin kertoi, että paljon tehdään myös sellaista monitieteistä tutkimusta,

jota hän ei oikeastaan pidä lainkaan tutkimusyhteistyönä. Tutkija H4 kertoi monitieteisyyden olevan helpompaa, kun tutkitaan konkreettisia ja arkisia kysymyksiä.

Vaikka monitieteiset projektit näyttivätkin tuottavan tutkijoille paljon haasteita, minut yllätti se, miten kaikki tutkijat kuvasivat tieteellistä tutkimusta ja tiedon luomista itsestään selvästi yhteisöllisenä lajina. Oma stereotyyppinen mielikuvani tutkijasta on kuitenkin ollut yksinäisessä kammiossaan tai ehkäpä nykyään koneensa äärellä kyhjöttävä epäsozialinen kyttyräselkä, jonka maailman täyttävät oman pään sisäiset ajatukset.

”Olen työskennellyt aina tutkimusryhmissä, ja ryhmät on aina kanssakäymisissä muiden tutkimusryhmien kanssa. Meidän alalla tehdään yhdessä, ja tutkimus on aina osa suurempaa kokonaisuutta.” (H1)

”Kyllä mä sanoisin, että tiedon luominen tapahtuu vuorovaikutuksessa. Lukemisen kanssa, ajattelun kanssa, kirjottamisen kanssa, ihan konkreettisesti keskustelemalla, jakamalla tietoa, ottamalla tietoa vastaan, kuulemalla kommentteja, antamalla kommentteja. Useinhan hyvät ideat tulee, kun keskustelee. Et on tehnyt paljon taustatyötä, ja siinä keskustelussa sitten tulee tiivistys siitä...Tiedonluominen on yhteisöllistä. Aina se on jaettava, ei sitä voi tehdä yksin.” (H4)

Lukiessani tieteellisen tiedon luomisen periaatteista, tajusin, että objektiivisuus, julkisuuden periaate sekä itsensäkorjaavuus kätkevät kaikki sisäänsä koko tutkimusyhteisön osallistumisen. *Objektiivisuus*periaatteen mukaan tutkimuskohteesta pyritään saamaan kokemus tutkijan ja tutkimuskohteen vuorovaikutuksen kautta ja tutkijan mielipiteet eivät saa vaikuttaa siihen, millaisia ominaisuuksia tutkija väittää tutkimuskohteella olevan. Näin koko tutkimusyhteisön on mahdollista olla tuloksista yhtä mieltä. *Julkisuuden* periaatteen mukaan tutkijan täytyy perustella esitetyt väitteensä tiedeyhteisölle siten, että jokainen riittävän koulutuksen saanut pystyy tämän pohjalta ymmärtämään, mitä havaintoja, kokeita ja päätelmiä on tehty. Näin kuka tahansa tiedeyhteisössä pystyy toistamaan tutkimuksen ja varmistumaan sen todenperäisyydestä. *Itsensäkorjaavuudella* tarkoitetaan sitä, että kaikki julkisesti esitetyt tulokset altistetaan tutkimusyhteisön kritiikille, ja virheelliset voidaan vähitellen hylätä tiedeyhteisöstä tulevan uuden todistusaineiston perusteella. (Haaparanta & Niiniluoto 2016: 38–40.)

Nämä peruseriaatteet toisaalta kirkastavat myös tieteen laajemman mittakaavan yhteisöllisyyden käänköpuolta. Tutkijoiden suhde tutkimusyhteisöön on jännitteinen, koska tutkimusyhteisö voi kritiikillään viime kädessä hylätä tutkijan työn tulokset virheellisinä. Tämä asenne tutkimusyhteisöön näkyy hyvin tutkija H2:n kuvauksessa teorian luomisesta ”linnoituksen rakentamisena”.

”Tieteessä mä tykkään siitä, että kun sä kirjoitat vaikka artikkelia, sä rakennat ittelles linnotusta. Että sulla on joku aarre, joku keskeinen viesti, jonka sä haluat välittää aika sellasena kuin se on. Mä rakennan siihen muureja ympärille. Muurit on siis tutkimusmenetelmiä ja teoreettista pohjaa -sä viittaa tosi paljon aikasempiin hyväksytyihin kirjoituksiin, ja sillä tavalla ikään kuin rakennat sellasen rakennelman, että kun sä julkaset artikkelin, se kestää kaikki hyökkäykset.” (H2)

Tutkija kuitenkin kertoi ajattelustaan positiivisen innostuksen vallassa, joten uskoisin vaativien onnistumisen kriteerien silti lähinnä kannustavan tutkijoita laadukkaaseen työhön, jossa tutkijat voivat kokea ylittävänsä itseään.

Tieteellisten erityisalojen välisen yhteistyön vaikeudet liittyvät kuitenkin eri asiaan, tieteen pirstaloituneeseen rakenteeseen, jolle toisaalta koko tieteellisen tiedon luominen perustuu. Kullakin alalla on erityinen koulutuksensa, standardikirjallisuutensa, uskomukset, arvot, sitoumukset ja julkilausumaton tietämys, joka kaikki opitaan sosiaalistumalla yhteisöön ja toimimalla siinä. Tämä tehostaa kunkin yhteisön sisäistä tiedonluomista, mutta vaatii vaivalloisia ponnistuksia, kun näitä rajoja halutaan yrittää. (Kuhn 1969: 186–187, 193–196, 201.)

Tieteen yhteisöllisyyteen perehtyminen kirkastaa itselleni toisaalta sitä, että teatterimenetelmien tuottama välittömään jakamiseen ja luottamukseen perustuva yhteisöllisyys voi olla erilaista ja tervetullutta tieteeseen. Mutta on naiivia olettaa sen olevan silti ihmelääke syvien tieteen peruseriaatteisiin liittyvien vuorovaikutuksen haasteiden korjaamiseen. Toimivien työkalujen kehittelyyn tarvitaan yhteistyötä tieteentekijöiden kanssa.

5.4 Tiedon jakamisen solmukohtia

Meillä oli VTT:n ”Dialogi, työ ja tulevaisuus” -hankkeessa innostava kokemus tutkimustulosten kääntämisestä elämykselliselle ja konkreettiselle kielelle: näyteltyjen kohtausten muotoon, joita olimme kirjoittaneet tutkijoiden materiaalin pohjalta. Minua kiinnosti kartoittaa, voisiko muilla aloilla olla vastaavia mahdollisuuksia, ja missä konkreettisissa tilanteissa sellaisia mahdollisuuksia olisi. Kysyin haastateltavilta, miten tutkimustietoa heidän alallaan jaetaan ja haluaisivatko he, että tutkimustiedon jakaminen menisi jotenkin eri tavoin. (Taulukko 6.)

Kaikilla aloilla tieteellisen tiedon jakamisen perusmuodot olivat lähellä toisiaan. Arvostetuinta oli julkaiseminen tieteellisissä lehdissä, tärkeitä olivat tieteelliset konferenssit ja paljon merkitystä oli myös suullisella kommunikoinnilla toisten tutkijoiden kanssa. Kaikki

kertoivat käyvänsä esittelemässä tutkimuksensa tuloksia myös monenlaisissa tilaisuuksissa asiantuntijan roolissa, tutkija H4 mainitsi tärkeänä väylänä myös yhteiskunnallisen osallistumisen esimerkiksi yhteisöjen hallituksissa toimimalla. Tutkijat H2 ja H4 toivat esiin lisäksi somen tai nettikanavien nykyisen tärkeän lisäarvon nimenomaan oman tiedon välityksessä laajemmille yleisöille.

Taulukko 6. Tutkijoiden tarpeita liittyen tutkimustiedon jakamiseen.

H1	<ul style="list-style-type: none"> - toive avoimemmasta tieteellisestä keskustelusta saman alan tutkijoiden välillä (tällä hetkellä kilpailuasetelma rajoittaa) - ulkomaisissa konferensseissa tasa-arvoa sen suhteen, kuka saa esiintyä & avoimempaa keskustelua - maanläheinen tapa kertoa tutkimuksen tuloksista maallikoille (painotetaan nykyään)
H2	<ul style="list-style-type: none"> - konferensseissa kohtuullisempi esitysmäärä - olennaista konferenssiesityksissä on tunnistaa, kuka on kuka, jotta tietää, kenen kanssa keskustella - kokemus, että vapaampi (workshop- ja ryhmäkeskustelupainotteinen) konferenssiformaatti toi uutta avaavia keskusteluita ja yllättäviä kohtaamisia, ja syntyi yhteisen luomisen eikä vain tiedon jakamisen pyrkimys - elämyksellinen konkretisointi - ilmiöiden esim. digitalisaation tekeminen ymmärrettäväksi muunkin kuin vain rationaalisen kautta - datan havainnollistaminen ja toiminnallisuus - tieteellinen tieto kaikkien saataville - yhdessä toivotun muutoksen mahdollisuus *myös eettinen haaste: ihmisten on "saatava kiinni" tulevaisuudesta, jotta he pystyvät sen luomiseen osallistumaan, ja tutkimuksen tulevaisuuskuvilla voi olla tällöin todellista vaikuttavuutta
H3	<ul style="list-style-type: none"> - tutkimustiedon välittyminen hoitajien käytännön työhön ja potilaille (meneillään hanke, jossa kokeillaan työpajoja, perushoidon ongelmien tunnistamista ja niihin tutkimustiedon kokoamista & tutkimustiedon lukemisen agenttitoimintaa)
H4	<ul style="list-style-type: none"> - ihmisten tavoittaminen, tiedon välittäminen heille luontaisiin välinein (uusina mm. visuaaliset esitystavat sekä Youtube -kanava)

Itselleni uutta ja kiinnostavaa oli tutkijoiden H2 ja H3 esiin nostama työpajojen hyödyntäminen tutkimustiedon välittäjänä. Molemmille tämä työskentely näytti vastaavan keskeiseen tarpeeseen, jonka varassa lepäsi koko tutkimuksenteon eettisyys ja mielekkyys. Esimerkiksi hoitotyön tutkimustulosten hautautuminen sairaanhoitajien ulottumattomiin tuntui vievän pohjan pois koko tutkimustyöltä. Tutkija H3 kertoikin heidän alullepanemastaan hankkeesta, jonka työpajoissa sairaaloissa käytiin läpi hoitajien kokemuksia perushoidon ongelmista, minkä jälkeen niihin koottiin seinätauluja, joissa oli esitelty tutkittuja ratkaisuja ongelmiin laajan tutkimusmateriaalin pohjalta.

Tutkija H2 oli kiinnostavasti ollut myös mukana parissa kokeilussa, joissa rakennettiin taiteellisia installaatioita havainnollistamaan tutkimusdataa.

5.5 Halu liikkua enemmän, esiintyä varmemmin ja elävöittää opetusta

Koen, että useimmat tutkijoista hivenen hämmentyivät, kun kyselin heiltä, millaista tutkijan työ on kehollisena kokemuksena. Sain kuitenkin vastaukseksi seikkaperäisesti eriteltyjä kuvauksia työn ”kököttävästä” arjesta, mitä sanaa käytti tutkija H2. Yllättäen tässä yhteydessä kaksi tutkijaa (H1, H3) kertoi myös esiintymisen, opettamisen ja äänenkäytön haasteista, mitä en osannut etukäteen odottaa. (Taulukko 7.)

Tutkijoiden kuvaukset työnsä kehollisuudesta tekivät tutkimustyön itselleni erityisen konkreettiseksi. Muita hedelmällisiä kysymyksiä tässä mielessä olivat kysymykseni ”mistä tutkijan työsi koostuu käytännössä ja arjessa?” sekä ”mikä työssäsi vie aikaa tärkeimmältä?”.

Taulukko 7. Tutkijoiden tarpeita: kehollisuus, opettaminen ja esiintyminen.

H1	<ul style="list-style-type: none"> - esiintymisvarmuuden saaminen - halu olla parempi esiintyjä - esiintymiskoulutus, jossa keskityttäisiin esiintymiseen käytännössä, eikä asiasisältöön - hartiat jumissa, kun on aina koneella
H2	

H3	<ul style="list-style-type: none"> - toive, ettei ääni rasittuisi isoissa luentosaleissa opettaessa - oman hengitystekniikan parantaminen - tarve saada liikkua enemmän osana työtä, erityisesti jalat väsyvät - kuvaa, miten virkistäviä olivat yhteistyökokemukset taiteilijoiden kanssa, jolloin päivä aloitettiin kehoa ja ääntä rentouttavilla ja virittävillä harjoituksilla
H4	<ul style="list-style-type: none"> - halu elävöittää opetusta - halu tehdä opetettavasta tiedosta paremmin ymmärrettävää (on miettinyt draaman integroimista omaan opetukseen) - paikallaan istumisen ja kirjoittamisen fyysinen raskaus

Työn kehollisuudesta ja arjen kuvauksista pomppasi kirkkaasti esiin yksi kaikkia tutkijoita yhdistänyt teema: kiire. Kiireeseen liittyi työn pirstaleisuus ja kaikenlaisen pikku ”sälän” hoitaminen (H1), lukuisten asioiden jatkuva organisointi (H4) ja byrokraattiset lappuset (H3). Myös usean opiskelijan jatkuva ohjaaminen hajotti keskittymistä (H1). Tutkija H3 kertoi ohimennen saavansa päivittäin noin sata sähköpostiviestiä. Tällaiset yksityiskohdat saivat minut konkreettisesti tajuamaan, että viestintä tutkijoiden kanssa on syytä tehdä harkitusti ja tiiviisti.

5.6 Kokousturhaumia – ja työn iloa

Olin lähtökohtaisesti rajannut kiinnostuksenkohteideni ulkopuolelle organisaationkehittämisen. Haastatteluissa tutkijat kertoivat työyhteisöön ja organisaatioon liittyviä tarpeita, kun kysyin ”mille haluaisit työssä enemmän aikaa?” ja ”mikä vie työssä aikaa tärkeimmältä?”. Tutkija H1 kaipasi lisää oman tutkimusryhmän sisäistä tutkimuksen etenemisen jakamista, mikä liittyy selvästi myös tiedon luomiseen. (Taulukko 8.) Työyhteisöä yksi tutkijoista (H4) kuvasi toisaalta taas hyvin positiivisin sanoin: ”meillä on omassa ryhmässä tosi kiva meininki”.

Taulukko 8. Tutkijoiden tarpeita liittyen tutkimusorganisaatioon tai -ryhmään.

H1	<ul style="list-style-type: none"> - toimivampia kokouksia: nyt yhteisesti koetaan, että tiedon kulku on huono, mutta kokouksiin menee kauheasti aikaa, mikä on pois omalta tutkimukselta - parempi ymmärrys siitä, missä muut menevät omassa tutkimuksessa
----	---

H2	- toiveena tiivis ja vain olennaisen tiedon välitys organisaation sisällä: nyt kokoukset vie liikaa aikaa ja ovat tyhjänpäiväisiä - tutkimuksen eetoksen ymmärtäminen talouspaineissa
H3	- osa kokouksista on tylsiä - byrokraattisia lappuja
H4	

Päällimmäiseksi vaikutelmaksi kaikista haastateltavista jäi intohimo ja työn ilo. He kuvasivat työtään esimerkiksi sanoilla ”tosi hauskaa” (H4), ”jännittävää ja stimuloivaa” (H3), ”merkityksellisyyttä, hyvinvointia ja sosiaalisia suhteita” (H1). Tutkija H2 kuvasi kehollisena kokemuksena nautinnollista flow-tilaa tiedon luomisessa: ”Sillon tuntuu, että vaan virtaisi jostain se ajatus, ei tunne olevansa niinkään kehossa, vaan jossain abstraktissa paikassa.”

5.7 Yhteenveto

Minulla oli nyt jäsennehtynä tutkijoiden työssään kokemia monenlaisia tarpeita sekä esiin nousseita teemoja. Kokosin keskeiset ajatukset yhteen helpottamaan jatkotyöskentelyäni (kuvio 2).

TUTKIJOIDEN TARPEITA

TUTKIMUKSEN ALKUVAIHEET

- Sidosryhmät mukaan suunnitteluun
- Innovatiiviset tutkimuskysymykset ja uusista näkökulmista katsominen
- Tunteisiin käsiksi pääseminen tiedonluomisessa
- RAHOITUS vaikuttajana!

Kuvio 2. Yhteenveto tutkijoiden tarpeista ja keskeisistä teemoista.

6 Teatterimenetelmien tähänastisesta käytöstä tutkimuksessa

Oman työryhmäni tuntuma on ollut, että teatterilähtöisten menetelmien hyödyntäminen tieteellisessä tutkimuksessa on Suomessa vielä harvinaista. Siitä, mikä tilanne on muualla maailmassa, meillä on vielä vähemmän käsityksiä, vaikka joistakin yksittäisistä tapauksista olen kuullut mainintoja VTT:n tutkijoilta. Lähdin tutkimaan kirjallisuutta, ja hakemaan sieltä merkkejä teatterimenetelmien yhdistämisestä tieteelliseen tutkimukseen.

6.1 Katsaus toteutuneisiin tutkimushankkeisiin

Opintojeni aikana olen jo tullut tietoiseksi, että tutkivan teatterin näkökulma on ollut keskeinen teatteri-ilmaisuohjaajien koulutuksen painotus. Oma oppilaitokseni Metropolia Ammattikorkeakoulu ja sen edeltäjä Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia ovat myös toteuttaneet vilkkaana jatkumona laajoja tutkimus- ja kehittämishankkeita yhteistyössä myös tieteellisten kumppanien kanssa. Esittelen tässä niistä muutamia. Stadian esittävän taiteen opiskelijat olivat vuosina 2003–07 mukana hankkeessa ”Kulttuuri lasten pelon ja kivun lievittäjänä”, joka toteutettiin Stadian, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin sekä Turun yliopiston yhteistyönä. Musiikkiteatteriesityksellä ja siitä irrotetuilla elementeillä pyrittiin lievittämään lasten pelkoja ja kipua sairaalassa. (Ala-Suvanto -Suutari & Kalliomäki 2008: 2, 16.) Vuonna 2006 Stadia toteutti yhdessä tekniikan alan korkeakoulujen kanssa DRAMA-hankkeen, jossa kokeiltiin erilaisia teatterimenetelmiä osana teknologian käyttäjätiedon keräämistä ja tulkintaa (Mehto 2008b: 11). Vuosina 2010–12 Metropolia toteutti Kansalaisnavigointia Metropolissa -hankkeen, jossa osallistavien teatterimenetelmien keinoin luotiin uusia malleja kaupunkikehittämiseen pääkaupunkiseudun kunnissa (Kirves 2012: 23). Tieteellisenä yhteistyökumppanina hankkeessa oli Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen laitoksen kaupunkitutkimusyksikkö (Perä 2012: 32). Näkökulma oli hivenen toinen samoihin aikoihin, vuosiin 2007–10 ja 2011–12 ajoittuneissa Urbaani luovuus -hankkeissa. Niissä pyrittiin rakentamaan kulttuurin avulla elinvoimaista ja myös matkailun kannalta kiinnostavaa kaupunkiympäristöä Helsingin Arabianrannassa. (Metropolia 2013: 1.)

Teknologian käyttäjätiedon keräämisessä – ja osana palvelumuotoilua ja sitä lähelle tulevaa osallistavaa suunnittelua – teatterilähtöisiä menetelmiä on selvästi alettu

hyödyntää ainakin viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tästä on kirjoitettu myös joitakin tieteellisempää otetta lähelle tulevia julkaisuja. Hanna Yli-Korpela teki aiheesta äskettäin pro gradu -työn Lapin yliopistossa (Yli-Korpela 2016). Metropoliasta valmistunut teatteri-ilmaisun ohjaaja Merja Ryöppy kuvaa opinnäytetyössään toimintaansa tanskalaisen korkeakoulun tutkimusryhmässä, jossa kehitellään teatterimenetelmien käyttöä osana teknologian osallistavaa suunnittelua (Ryöppy 2016). Centria-ammattikorkeakoulussa on kehitelty palvelumuotoilun osallistavan teatterin sovelluksia sosiaalialalla (Ventola et al. 2013: 5).

Useita viitteitä teatterimenetelmien hyödyntämisestä löydän myös etnologian ja sosiaalitieteiden alueelta. Etnologiassa on kansainvälisesti käytössä oleva menetelmä etnodraama, jossa kerättyä dataa kootaan tekstidramaturgiaksi osana tutkimusprosessia ja esitetään mahdollisesti näyttämöllä, jolloin sitä kutsutaan etnoteatteriiksi. Autoetnografisessa tutkimuksessa etnodraama voi syntyä kirjoitusprosessissa, jossa tutkija avaa henkilökohtaisia tuntemuksia ja kokemuksia. Näitä saatetaan myöhemmin esittää näyttämöllä monologin muodossa. (Hare 2008.) Suomessa on käytetty etnodraamaa lähivuosina esimerkiksi Jyväskylän yliopiston Mamut -projektissa, jossa yhteisöteatteriesityksen lisäksi teemaa avattiin osallistavalla keskustelulla (Jyväskylän Yliopisto, Integroituminen ammattiyhteisöihin Suomessa 2011–14). Catharina von Koskull käytti etnodraamaa vanhainkodin tunnekokemuksia keräävässä tutkimuksessa Vaasan yliopistossa, jossa materiaalin pohjalta valmistettiin esitys Arkipäivän tunteita vanhainkodissa (Vaasan Yliopisto 2017).

Toimintatutkimus on tieteellinen lähestymistapa, johon draamamenetelmät luontevasti istuvat molempia yhdistävän toiminnallisuuden ja ainakin osin myös osallisuuden ja kollektiivisen tiedonluomisen ihanteiden kautta. Erityisesti osallistavan toimintatutkimuksen kehittämisen välineinä on yhteisön jäsenten osallisuus ja osapuolten välinen dialogi tutkimuksen kaikissa vaiheissa. (Heikkinen 2010: 16–22, 27–33). Toimintatutkimusta tehdään monenlaisilla aloilla, joista draamamenetelmiä on käytetty ainakin liittyen työelämän ja organisaatioiden sekä johtamisen kehittämiseen ja innovaatiotutkimukseen (esim. Pässilä 2012, Jansson 2013a). Ventolan mukaan yhteisöteatteri mainitaan usein osallistavan toimintatutkimuksen prosessina sosiologisessa, kasvatustieteellisessä ja kulttuuritutkimuksessa (Ventola 2014: 71). Eräänlaista toimintatutkimusta on myös kaikenlainen kehittävä hanketoiminta, jota koko yhteiskuntamme on pullollaan. Esimerkiksi lukemassani tutkimuksellisen kehittämistoiminnan metodologiaa tarkastelevassa oppikirjassa käsitellään Forum-

teatteria yhtenä toiminnallisen osallistumisen välineenä (Toikko & Rantanen 2009: 108–110).

Viime aikoina on julkaistu ja käynnistetty useita toimintatutkimuksia, joissa teatterilähtöisten menetelmien käyttö organisaatioissa ja yhteiskunnassa on ollut tutkimuskohteena. Näissä on syntynyt myös metodista kehittelyä ja tiedonkäsityksen analyysiä, jolla on laajempaakin käyttöä. Valtakunnallisissa TAIKA I ja TAIKA II -hankkeissa vuosina 2008–2013 tutkittiin taidelähtöisiä menetelmiä työelämän kehittämisessä. Ensimmäinen hanke oli kokeilua; toinen hanke pyrki erityisesti tutkimaan toiminnan vaikutuksia ja kehittämään toiminnalle arviointikriteerejä (Jansson & Rantala 2013: 8). Osana TAIKA II -hanketta oli esimerkiksi projekti, jossa Satu-Mari Jansson toteutti työryhmän kanssa teatteri-intervention osana ammattikorkeakoulun johtoryhmän kanssa tehtyä kehittämisprojektia (Jansson 2013a). Sama projekti oli osana hänen kasvatustieteen alan väitöskirjatyötään Helsingin Yliopistolle, jossa käsiteltiin teatteria ja draamaa työn oppimismuotoina (Jansson 2013b). Anne Pässilä on tutkinut tiedon luomista organisaatioissa teatterin keinoin innovaatiotutkimuksen näkökulmasta (esim. Pässilä 2012). Teatterikorkeakoulussa oli vuonna 2015–16 Taiteilija-kehittäjäksi organisaatioon -täydennyskoulutus, jonka kokemusten pohjalta julkaistiin artikkelikokoelma *Taiteilija kehittäjänä. Taiteelliset interventiot työssä* (Taiteilija kehittäjänä 2016). Koulutus oli osa laajaa Taideyliopiston koordinoimaa hanketta ARTS EQUAL, joka vuosina 2015–2020 tutkii taidetta kaikille kuuluvana peruspalveluna tukemassa yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa (Taideyliopisto 2017).

Teatterikorkeakoulussa on julkaistu yksi lisensiaatin tutkimus, Marjo-Riitta Ventolan *Osallistava teatteri – laadukas aikalaiskonsepti*, vuodelta 2013, jossa tutkimuskohteena oli suomalainen soveltava teatteri ilmiönä sen ensimmäisen tekijäpolven kokemuksista käsin (Ventola 2013: 14). Erityisen kiinnostavaa on, että tutkimuksessa draamamenetelmät toimivat myös tutkimusmenetelmänä, mitä Marjo-Riitta Ventola avaa perusteellisemmin artikkelissa *Tutkimusryhmä eläytyy. Osallistavat teatterimenetelmät tutkimuksessa* (Ventola 2014). Teatterikorkeakoulun draamapedagogiikan opinnäytetöissä on käsitelty myös osallistavaa teatteria teatterikasvatuksen ja oppimisen näkökulmasta.

Poimin lopuksi muutamia kansainvälisiä esimerkkejä teatterilähtöisten menetelmien käytöstä tutkimuksessa. Liettualainen Raimonda Agne Medeisiene on luonut Survey Theatre–menetelmäksi nimittämänsä konseptin tieteellisissä konferensseja varten. Siinä

pieni harrastajapohjainen teatteriryhmä kerää konferenssin aikana kyselyaineistoa konferenssin osallistujilta ja valmistelee konferenssin aikana sen pohjalta osin improvisaatioon perustuvan esityksen, jonka myötä konferenssin virallisen keskustelun rinnalle voidaan tuottaa eettistä ja jokapäiväisiin elämänvalintoihin nojaavaa keskustelua. (Medeisiene 2014: 91–97.)

Kanadalainen Mirror Theatre ja sen perustaja Joe Norris ovat kehittäneet tutkivaa teatteria laadullisena tutkimusvälineenä jo yli 20 vuoden ajan (Norris 2009: 69–88). Norris näkee Mirror Theatren työtavassa yhtymäkohtia narratiiviseen tutkimusotteeseen (Norris 2009: 18–21), jossa yleensä keskeistä on, että tutkija joko analysoi kertomuksista koostuvaa aineistoa tai tuottaa aineistosta kertomuksen (Heikkinen & Rovio 2010: 117). Ryhmän työskentelyn punaisena lankana voi erityisesti nähdä osallistavuuden ja kollektiivisen oppimisen painotuksen tutkimusmenetelmän keskuksena. Osallistavuus on mukana työtavassa toisaalta kollektiivisessa esityksen luomisessa, jonka prosessiin kutsutaan avoimella haulla kaikkia kiinnostuneita. Toisaalta esitykset ja niihin liittyvä osallistava työskentely rakennetaan avaamaan usein abstrakteja aiheita eläviksi, konkreettisiksi mielikuviksi. Ne kutsuvat provosoidenkin läsnäolevaa yleisöä keskustelemaan ja oppimaan aiheesta lisää. (Norris 2009: 22–23, 33–35.)

Australiassa ja Uudessa Seelannissa näyttää olevan voimakas kiinnostus osallistavien teatterimenetelmien hyödyntämiseen tutkimusmenetelmänä erityisesti sosiaalisten ja yhteiskunnallisten kysymysten tutkimuksessa. Tutkijoiden motiivit teatterilähtöisten menetelmien käyttöön kumpuavat yhteiskunnan nykytilaa kyseenalaistavasta kriittisestä tutkimusotteesta, ja monet tekijät kokevat avoimen poliittiseksi päämääräkseen koko tieteellisen kulttuurin muuttamisen. Tutkimuksen kohteiden osallistuminen tutkimukseen tasavertaisina ”kanssatutkijoina” sekä tutkimuksen pyrkimys ei vain saada materiaalia, vaan tuoda hyvää muutosta yhteisöön ovat menetelmävalinnan eettiset kivijalat. Oletettavasti taustalla on alueen ongelmallinen tutkimushistoria alkuperäiskansojen keskuudessa, jossa etniset ryhmät ovat joutuneet sorretussa asemassaan ulkopuolisten määrittelemien tutkimusten tahdottomiksi objekteiksi. (O’Connor & Anderson 2015: 15–17, 19–22, 29–32, 34–35, 37–39.)

6.2 Teatterimenetelmien käyttötarkoituksia tutkimuksessa

Kun analysoin oman työryhmäni kokemuksia teatterilähtöisten menetelmien käytöstä tutkimuksessa (ks. luku 4.2), hahmotan menetelmien toimineen kehittämisen vuorovaikutusta ja ongelmien ratkaisua tukevana työkaluna Kaivannaisteollisuuden hankkeessa. Myös Dialogi, työ ja tulevaisuus- sekä Ketterä kaupunki -hankkeissa menetelmien käytöllä on vahvistettu ihmisten osallistumista, mutta pääsisältönä on silti ollut aineiston keruu sekä osin materiaalin yhteinen työstäminen ja tulkinta. Dialogi, työ ja tulevaisuus -hankkeessa teatteria käytettiin myös tutkimustulosten välittämisessä. Muita omia intuitiivisia ideoitani mahdollisiksi käyttötarkoituksiksi (ks. luvun 5 alku) ovat olleet tutkimusaiheiden ideointi ja kehittäminen, tutkijayhteisön vuorovaikutuksen vahvistaminen sekä tutkijoiden kehollisuuden tukeminen. Epäsuorasti näistä viimeiset ovat olleet läsnä erityisesti Ketterä kaupunki -hankkeessa, jossa tutkijat osallistuivat henkilökohtaisella tasolla työpajojen työskentelyyn (kuva 5) sekä pidimme myös hankkeen kaikille tutkijoille työpajan.

Kuva 5. Alueen asukkaat ja hankkeen tutkijat ideoivat yhdessä ja kehollisesti kommunikoivien Härmälänrannan tulevaisuuden palveluja (DAC -hanke, ks. luku 4.2).

Luvun 6.1. esimerkkien joukosta ei löydy viittausta viimeiseen ideaani tutkijoiden kehollisuuteen keskittyvästä toiminnasta, ellei sitten sellaisina ajatella autoetnografisia tutkimuksia, jossa tutkija tutkii kirjoittamalla omakohtaisia tekstejä henkilökohtaisesta aiheesta ja vielä usein esittää niitä näyttämöllä itse. Kaikista muista tarkoituksista esimerkkejä löytyykin.

Useimmissa tapauksissa teatterimenetelmiä on käytetty kehittämishankkeiden työkaluna. Usein menetelmät ovat tällöin olleet myös tutkimuskohteena, jolloin menetelmiä on kokeiltu ja kehitelty uusiin tarkoituksiin tai on pyritty saamaan selville menetelmien vaikuttavuutta. Etnodraama puolestaan on esimerkki teatterimenetelmän käytöstä muulla tavoin kerätyn tutkimusdatan ja/tai tutkimustulosten välittämiseen, usein nimenomaan tutkimuksen kohteille ja sidosryhmille.

Harvinaisempaa selvästi on, että teatterimenetelmiä käytettäisiin puhtaasti tutkimusaineiston keruuseen ja tulosten tulkintaan toimintatutkimusta perinteisemmässä tutkimusotteessa. Tästä Suomessa löytyy ymmärtääkseni vain yksi esimerkki: Marjo-Riitta Ventolan lisensiaatin tutkimus. Kanadalaisen Mirror Theatren tapauksessa teatterimenetelmät ovat mukana sekä aineiston keruussa, tulosten tulkinnassa että niiden jakamisessa ja käsittelyssä osallistuvien ihmisryhmien kanssa. Yleisön osallistamista teatterimenetelmin on Mirror Theatressa käytetty myös tutkimuksen ideoinnin ja tutkimusasetelman rakentamisen alkuvaiheissa, mitä mahdollisuuttahan olin itse myös pohtinut.

Liettualaisen Medeisien konsepti keskittyy nimenomaan tutkijoiden vuorovaikutuksen aktivointiin ja ilmapiirin energisointiin. Niin Medeisien konseptissa kuin erityisesti australialais-uusiseelantilaisessa kriittisessä tutkimuksessa teatterilähtöisiä menetelmien yksi keskeisimmistä tarkoituksista on tutkimuksen eettisyyden vahvistaminen. Erityisenä arvona teatterityöskentelyssä on tällöin tutkittavien kohtelu tasa-arvoisina tutkimuskumppaneina. Tätä näkökulmaa en ole itse tullut ajatelleeksi, vaikka pystyn hyvin näkemään samansuuntaisen varsin vallankumouksellisen eron esimerkiksi Ketterä kaupunki -hankkeen asukaslähtöisen työskentelyn ja perinteisen kaupunkisuunnittelun tai tulevaisuuskien tutkimuksen asiantuntijapainotuksen välillä.

6.3 Teatterimenetelmien etuja ja tiedon ominaislaatu

Kun tarkastelen kirjallisuudessa raportoituja kokemuksia, on helppo huomata, miten keskenään samankaltaisia asioita tekijät nostavat esiin teatterilähtöisten menetelmien käytön hyvinä puolina. Myös menetelmien kautta syntyvän tiedon laadullisista ominaisuuksista tutkijat ovat samansuuntaista mieltä. Käytän seuraavassa hahmottelussa pohjana Marjo-Riitta Ventolan jaottelua (Ventola 2014: 82–84).

Osallistavat teatterimenetelmät mahdollistavat tutkimusprosessin ja tiedon syventämisen, koska tutkimusaiheeseen syntyy prosessin erilaisilla menetelmillä monia reittejä eri näkökulmista (Ventola 2014: 82). Kansalaisnavigointia Metropolissa -hankkeen tutkijana teatterimenetelmillä syntyvän tiedon luonnetta analysoinut Rami Ratvio (Ratvio 2012: 39–40) painottaa tiedon moniäänisyyttä ja sen myötä moniarvoisuutta. Hän vertaa teatterimenetelmien keinoin hahmottuvaa näkökulmien moninaisuutta yhteiskunnallisessa keskustelussa usein ilmenevään eri näkökulmien väliseen kilpailuasetelmaan. Teatterimenetelmien kautta syntyvät näkökulmat tulevat ilmaistuksi aitoina kokemuksina, tunteina ja toiveina, jolloin näkökulmat saattavat olla hyvin perusteltuja ja siksi lisätä ymmärrystä eri ihmisryhmien ja näkökulmien välillä.

Teatterimenetelmillä työskenneltäessä osallistuva ryhmä voi olla aktiivisen subjektin, aiheiston tulkitsijan tai jopa kanssa-tutkijan asemassa (Ventola 2014:82), mikä tulikin jo edellisessä kappaleissa esiin australialais-uusiseelantilaisen kriittisen tutkimusotteen kohdalla. Tähän roolituksen laatuun voidaan vaikuttaa Ventolan mielestä monin tavoin. Olennaista on vaihtelevat menetelmävalinnat sekä jatkuva vuorottelu tekemisen ja toiminnan reflektoinnin välillä – toisaalta toiminnan reflektointi ja tiedon tulkinta voivat olla sisäänrakennettuina myös monissa toiminnallisissa tehtävissä. Myös työskentelyprosessin päämäärät ja rakenne voidaan pyrkiä avaamaan tutkittaville, ja niiden suhteen voidaan tehdä valintoja yhteistyössä esimerkiksi ennakkokyselyiden, palautteiden ja ”tässä ja nyt” -reflektion avulla. (Ventola 2014: 78, 82–83.) Huomaan tässä yhteneväisyyttä omaan itsekritiikkiini työryhmämme vaikeuksista tarttua työpajoissa esiintyneeseen asenteelliseen huumoriin ja ryhmän ilmapiirin muutoksiin sekä haaveeseemme avoimen rakenteen työpajamuodoista (ks. luvut 4.2. ja 4.3.).

Kevyemmin osallistuvan ryhmän roolia tarkastellen, teatterimenetelmillä työskentelyä pidetään lähes aina antoisana – ei vain neutraalina – osallistujille. Stadian DRAMA-hank-

keen Katri Mehto kokee teatterimenetelmien antavan ryhmän jäsenille vastavuoroisuuden periaatteella ”palveluksen”. Osallistujille jää työskentelystä kokemuksia ja toiminnan muistoja, jotka saattavat luoda uusia perspektiivejä sekä itseen että ympäristöön. Joskus työskentely voi antaa välineitä myös akuuttien ristiriitojen tiedostamiseen ja käsittelyyn. (Mehto 2008b: 24.) Yhteisöllisemmin ajatellen teatterimenetelmät antavat ryhmälle kokemuksia osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä (kuva 6) sekä sen myötä ”hyvää fiilistä” (Ratvio 2012: 40). Teatteri uudessa kontekstissa voi olla myös viihdyttävää, mikä tuo tilanteisiin ”raikasta energiaa” (Medeisiene 2014: 94).

Kuva 6. Ryhmän ja yhteisöllisyyden rakentamista Härmälänrannan työpajan alkulämmittelyissä (DAC -hanke, ks. luku 4.2.): Lentäjän poika -patsas nopeasti ja sanattomasti luotuna koko ryhmän voimin.

Työtapojen aikaansaama tunneprosessi voi toisaalta olla myös monikerroksisempi. Teatteri-ilmaisunohjaaja, performanssista työssään ammentava Krista Petäjäjärvi ei artikkelissaan puhu teatterilähtöisestä työskentelystä juuri tutkimustarkoituksissa, mutta koen hänen ajattelunsa soveltuvan yhtä hyvin tiedon luomiseen tässä yhteydessä. Petäjäjärvi kokee menetelmien parhaimmillaan aiheuttavan osallistujissa kokemuksen ”nyrjäytyksestä”, hämmennyksestä, joka laittaa yksilön tai ryhmän dialogiseen suhteeseen oman maailmankuvansa kanssa, kyseenalaistamaan aiempia käsityksiä, avautumaan toisten näkemyksille ja hakemaan aktiivisesti uusia ratkaisuja. (Petäjäjärvi 2016: 130–131.)

Tämä on mielestäni keskeinen oivallus teatterilähtöisten menetelmien kyvystä luoda syvempää uutta tietoa myös tutkimuskontekstissa.

Palatakseni Ventolan jaotteluun, osallistavat teatterimenetelmät kykenevät yhdistämään joustavasti henkilökohtaista ja kollektiivista tietoa. Liikkuminen yksityisen ja yleisen välillä on tilanteissa luontevaa ja helppoa. Yksittäisiä tapahtumia voidaan konstruoida näkyviksi ja tarkastella vaikkapa samanaikaisesti myös näille rinnakkaisia todellisuuksia. Näin menetelmät soveltuvat erityisesti esimerkiksi menneisyyden tai tulevaisuuden pohdintaan. (Ventola 2014: 82.) Ratvio ehdottaakin menetelmien sopivan juuri ”ihmisen äänen esiin nostamiseen” (Ratvio 2012: 40). Tieteelle tämä teatterimenetelmien ominaisuus voi olla hyvinkin keskeinen -korostihan esimerkiksi haastateltavani H2 juuri tätä puolta oman alansa tulevaisuuksien tutkimuksen keskeisenä ongelmana, joka pahimmillaan vie pohjan pois koko tutkimuksenteon mielekkyydeltä. Jos tutkijat ja rahoituksen myötä myös yhteiskunta panostavat paljon tutkimukseen, mutta se ei kykene ottamaan huomioon ihmisten kokemuksellista ja käytännön tasoa tutkimusmenetelmissä tai tiedon välittämisessä, tutkimuksella ei ole vaikuttavuutta.

Samoin liikkuminen käsitteellisen tiedon ja muiden tiedonlajien, kuten sanattoman kokemustiedon, kehotiedon sekä intuitiivisen ja tunnetiedon välillä mahdollistuu teatterimenetelmien eläytyvissä, toiminnallisissa työtavoissa (Ventola 2014: 82). Ratvio vertaa tähän liittyen teatterimenetelmiä tieteen ryhmämuotoiseen haastatteluun, ryhmäkeskusteluun. Hän näkee molempien kykenevän tuomaan esiin ryhmän jaettuina tapoja, asenteita ja merkityksiä. Teatterimenetelmien hän kuitenkin kokee tuottavan myös kokemuksellista tietoa ilmaistujen tunnepitoisten kokemusten, tuntemuksien ja toiveiden muodossa, mikä tekee syntyvästä tiedosta moninaisempaa. (Ratvio 2012: 40.) DRAMA-tutkimuksessa erona vastaavassa vertailussa nähtiin – ei niinkään emotionaalisen aineksen määrä – kuin kertomisen tapa. Henkilökohtaisia tarinoita syntyi tutkimusaineistoon molemmilla menetelmillä, mutta teatterin työtavoilla tarinat kerrottiin henkilökohtaisemmalla tasolla. (Mehto 2008: 24.) Tämän tiedon moninaisuuden Ventola kokee sopivan erityisen hyvin arjen toimintatapojen analysoimiseen ja niiden myötä arvojen ja normien tutkimiseen, mikä on perustavaa esimerkiksi yhteisöjen kehittämisessä (Ventola 2014: 82). Organisaation tiedon luomista tutkinut Anne Pässilä nimittää tätä tiedonlajien sekoittumista esteettiseksi etäännyttämiseksi. Hänelle sen olennainen käynnistymispiste on, kun työskentelyssä suuntaudutaan havainnoimaan ja ymmärtämään omia toimintatapoja reflektoimalla koettuja moniaistisia ja ruumiillisia kokemuksia. (Pässilä 2014: 294–295.)

6.4 Erilaisilla teatterimenetelmillä erilaista tietoa

Olen käsitellyt edellisessä kappaleessa teatterilähtöisiä menetelmiä yhtenä kokonaisuutena, vaikka moninaisten työtapojen pohjalta voidaan toteuttaa keskenään paljonkin toisistaan poikkeavia kokonaisuuksia. Kuuntelemiseen keskittyvä tarinateatteri nostaa usein esiin herkkiä, aitoja yksilön kokemuksia. Paljon käytetty draamatyöpajojen patsastekniikka kiteyttää nopeasti pienryhmien keskustelussa syntyneitä ideoita. Forum-teatterin äärellä keskitytään konfliktitilanteiden ristiriitaisiin ratkaisumahdollisuuksiin. Ryhmässä tehtävät kehollisen vuorovaikutuksen harjoitukset voivat herättää voimakkaita metaforisia, kehollisen energisoituja mielikuvia, joita refleктоimalla voidaan tavoittaa ”jotain ihan muuta”, johon ei ole helppo löytää sanoja.

Koen, että teatteriammattilaisten ulkopuolella tätä moninaisuutta ei useinkaan ymmärretä. Olen kuullut tapaamieni tutkijoiden määrittelevän teatterilähtöisen työskentelyn mahdollisuuksia esim. lausahduksin ”niiden kautta ei pysty luomaan uutta tietoa” tai ”ne eivät pelkästään pysty irrottamaan meitä asioiden nykytilasta”. Minussa on herännyt usein halu sanoa, miten emme ole vielä lainkaan tutkineet menetelmien mahdollisuuksia, vaan juuri ja juuri raapaisseet pintaa. Vaihtoehtoja kokeiluun on olemassa rajattomasti. Järjestelmällistä tutkimustietoa aiheesta on vähän. Käyn läpi seuraavassa havaintoja liittyen Stadian DRAMA–hankkeeseen ja Anne Pässilän tutkimuksiin (ks. luku 6.1.).

Stadian DRAMA–hankkeen tuloksissa pyrittiin erittelemään käytettyjen menetelmien sopivuutta tuotekonseptisuunnittelun vaiheisiin. *Tarinateatteria* (ks. luku 2) pidettiin sopivana käyttäjätutkimusvaiheen välineenä käyttäjien, tässä tapauksessa eläkeikää lähes tyvien, tarpeiden ja elämän merkittävien teemojen avaamiseen. (Mehto 2008: 25.) Sillä koettiin olevan käyttömahdollisuuksia myös tulosten analysoinnin, pohdinnan ja johtopäätösten kehittelyn vaiheissa. Tarinateatterin ohjaajana hankkeessa toiminut Päivi Ketonen (nykyisin Rahmel) tiivistää tarinateatterin tutkimusmenetelmänä kokemuksen kuunteluksi, pyrkimykseksi ymmärtää kokemusta niin, kuin asianosainen on sen itse kokenut, ja tämän kokemuksen tulkintaa koko tarinateatteriryhmän yhteisen intuitiivisen, improvisoivan päättelyprosessin kuin myös loogisen ja tutkivan työskentelyn keinoin. Lisäksi tilanteessa kaikki osallistujat alkavat usein intuitiivisesti yhdessä rakentaa kaikkien paikalla olijoiden yhteistä teemaa ja tarinaa. Tarinateatteriryhmä pyrkii tulkitsemaan tarinoita myös metaforina laajemmista organisaation ja yhteiskunnan kysymyksistä sekä peilaamaan niitä myös arkkityyppiseen myyttiseen tasoon. (Ketonen 2008: 46–49.)

DRAMAN seuraavassa konseptisuunnittelun vaiheessa sopiviksi teatterimenetelmiksi miellettiin *draamatyöpajat* ja *dramaturginen lukeminen*. Näillä pystyttiin tuottamaan erilaisia ideoita, skenaarioita ja hahmotelmia. (Mehto 2008: 25.) Dramaturgisella lukemisella hankkeessa jäseneltiin tarinateatteriesityksistä ja draamatyöpajoista litteroitua ja videoitua materiaalia sekä molemmista jääneitä läsnäolijoiden kokemuksia. Sen avulla monista käyttäjien toimintaan vaikuttavista tekijöistä voitiin tehdä fokuosioivia valintoja ja kiteytyksiä, mikä erosi perinteisen käyttäjätutkimuksen tavasta listata keskenään tasarvoisina käyttäjien motivaatiotekijöitä. Lisäksi mukana oli esitettyjen väitteiden kollektiivista ja toiminnallista tutkimista. (Louhija 2008a: 104–106.) Tutkimuskysymyksen ohjaamana aineistosta kehiteltiin Forum-teatteriesityksen käsikirjoitus (Mehto 2008: 25), mutta monenlaisia muitakin vaihtoehtoja olisi ollut yhteiskunnallisen ja yksityisen suhdetta kuvaavasta kabareesta toiveunikuvaelmiksi tai muutosprosessin siirtymärituaaliksi. (Louhija 2008a: 106.)

DRAMA -hankkeen raportissa prosessin viimeisien arviointi- ja viimeistelyvaiheiden välineiksi ehdotettiin Forum-teatteriesitystä (ks. luku 2) sekä Forum-työpajaa. Forum-esityksen kautta voidaan kokeilla ja arvioida tuotettuja skenaarioita ja malleja käyttäjien keskuudessa. Forum-työpajaa taas voidaan hyödyntää jäljellä olevien ongelmakohtien ratkaisuun sekä perusmallien ja skenaarioiden kehittämiseen edelleen saadun palautteen pohjalta. (Mehto 2008b: 25.) DRAMA -hankkeen valmisteltu Forum-teatteriesitys esitteli päähenkilö Sadun kautta osa-aikaeläkkeelle ja eläkkeelle jäämisen pahimpia skenaarioita, joiden kautta esityksen katsojat työstivät mm. työpaikan hierarkioihin, työrooleihin ja kommunikaatioon liittyviä käytäntöjä sekä esimiehen ja työntekijän oikeuksia ja velvollisuuksia. (Pennanen & Mehto 2008: 62–63.)

Neljäntenä DRAMA -hankkeen lopputulemassa nostettiin esiin näyttämöllisen, toiminnallisen metaforan ja osin sanallisenkin metaforan käyttö ymmärrystä avaavana kiteyttäjänä ja laajentajana (Mehto 2008b: 26). Metaforaa kuvattiin myös havainnon sanoittamisen työkaluna (Kolu 2008: 96). Metaforalla tarkoitetaan kielikuvaa, jonka merkitys syntyy analogioiden eli rinnastusten myötä. Sen toisenlaisen mielikuvituksen ilmaisun kautta ilmaistaan jotakin keskeistä asiasta, ja samalla tavanomainen ajatus sisällöstä ”venyy” ja saa uusia näkökulmia. Käytännössä metaforia käytettiin draamatyöpajoissa ja forumteatterisessioissa siten, että kohderyhmää edustavat osallistujat toteuttivat esimerkiksi toiveistaan ja peloistaan pienryhmissä yhteispatsaita tai kohtauksia, joita toiset läsnäolijat sanoittivat omien kokemustensa ja tunteidensa kautta. Tutkimusryhmässä metaforia käytettiin myös kerätyn materiaalin käsittelyssä ja haettiin erilaisia näkökulmia,

esim. ”tämän naisen elämä on kuin loputon junamatka, ...ja pääteasema Eläkettä odotellaan...” tai ”tämähän on Muumilaakso! Siellä toteutuvat sekä vapaus että yhteisöllisyys – niin kuin eläkeajaltakin odotetaan.” (Mehto 2008a: 85–86, 92.)

Metaforisella puhunnalla koettiin olevan annettavaa myös monialaisen tutkimuksen alkuvaiheissa, kun pyrittiin ymmärtämään ja yhdistelemään erilaisista taustoista tulevia käsitteitä ja tulokulmia. Metaforien vuorovaikutusteoriasta nousevaa Kenneth Burken ajatusta metaforista ”välineenä nähdä jotakin toisen ehdoilla” (Elovaara 1992: 23, Kolu 2008: 98 mukaan) käytettiin myös motivoivana ajatuksena tutkimuksen ”ristiinviljelyn” vaiheessa, jossa perinteisen käyttäjätutkimuksen menetelmillä kerättyä aineistoa tulkittiin teatterimenetelmin ja päinvastoin. (Kolu 2008: 96–98.) Raportissa tuodaan myös esiin, miten tarinateatterissa metaforisuus on luonteva osa improvisaatiota. Samoin käsikirjoitetun esityksen rakenteellakin voi olla sisältöön liittyvä metaforinen lähtökohta, esimerkiksi nyrkkeilyluottelun kautta voitaisiin kuvata avioliittoa. (Mehto 2008a: 92.)

Kuva 7. Naturalistista ja käytännöllistä etäännyttämistä ”roolitun akvaariokeskustelun” tehtävässä. Asukkaat ideoivat, kuinka alueen puistot saataisiin aktiivisempaan käyttöön. Ulkokehällä keskustelua kuuntelevat ja kommentoivat roolitettavat hahmot, kuten koira, naapurikaupungin edustaja sekä palveluasumisen työntekijä. (DAC -hanke, ks. luku 4.2.)

Teoreettisesti pisimmälle suomalaisessa kirjallisuudessa eri teatterimenetelmistä tiedon tuottajana on päässyt Anne Pässilä. Pässilän ajatuksena on, että eri teatterimenetelmät tuottavat erilaista tietoa riippuen luvussa 6.2. mainitsemani esteettisen etäännyttämisen

laadusta. Toisella laidalla on naturalistinen ja käytännöllinen etäännyttäminen, josta esimerkkinä voisi olla esimerkiksi todellispohjainen Forum-teatterikohtaus, jonka kautta osallistujat voivat jäsentää omaa ymmärrystään ja käsitellä aiheeseen liittyviä tunteita. Tämä etäännyttämisen tapa sopii hänen mielestään asioiden nykytilan tutkimiseen. Toisessa päässä ovat symbolis-vertauskuvalliseen etäännyttämiseen perustuvat muodot, kuten tarinallinen prosessidraama ja teatterillistavat abstraktit kuvat, joista osallistujat hakevat vertaiskuvallista yhteyttä omaan kokemusmaailmaansa ja käytäntöihinsä. Tällä voidaan päästä käsiksi mielikuvitusmaailmaan, tulevaisuuden mahdollisuuksia kuvaavaan tietoon. (Pässilä 2014: 294–297.)

Pässilän ajattelu kutkuttaa kiinnostavasti omaa kokemustani, koska mielestäni olemme toistaiseksi käyttäneet nimenomaan tulevaisuustietoa tavoittelevissa tutkimuskonteksteissa naturalistista ja käytännöllistä etäännyttämistä (kuva 7). Mitä mahdollistaisikaan siirtyminen symboleja ja vertauskuvia painottavampaan työskentelyyn?

6.5 Haasteita ja hyväksi koettuja käytäntöjä

Kokoan lopuksi kirjallisuudessa raportoituja kokemuksia haasteista, joita on syntynyt sovellettaessa teatterilähtöistä työskentelyä tutkimuskontekstissa. Jaan ne viiteen ryhmään: yhteistyön, resurssien, tutkimusmenetelmänä hyödyntämisen, kehittämistyökäluna käyttämisen ja vetäjän roolin haasteisiin.

Teatterimenetelmien ja jonkin toisen alan *maailmankuvien, käsitteiden ja toimintakulttuurien yhdistäminen* ei ole aina sujunut kitkattomasti. Tässä ollaan siis samantapaisten kysymysten äärellä, mitä haastattelemani tutkijat olivat kokeneet monitieteisissä hankkeissa (ks. luku 5.3.). Esimerkiksi DRAMA -hankkeessa koettiin yhteistyön tahmeutta siinä, mikä nähdään hankkeen merkityksenä ja sisältönä (Mäntylä 2008: 120) ja toisaalta toimintakulttuureihin liittyen osapuolien sitoutumisen asteessa, mikä johti työmäärän epätasapuoliseen jakautumiseen. Hankkeessa tuli myös esiin, miten tärkeää on tiedostaa toisen alan ymmärtämään oppimisen rinnalla oman alan vahvuudet ja oman osaamisalan rajat. Teatteriammatilaisen ei pidä lähteä epähuomiossa toteuttamaan amatöörimäisesti vaikkapa yhteiskuntatieteellistä tutkimusta, vaan esimerkiksi raportoinnin työnjaossa hänen tulee keskittyä tuomaan tutkimukseen rohkeasti juuri taiteilijan perspektiiviä. (Louhija 2008b: 116–117.)

Anne Pässilä (Pässilä 2012: 96–97) näkee, että erilaisten toimijoiden yhteistyön ongelmakohtat tekevät näkyväksi erityisesti piilevät arvojen ja intressien eroavaisuudet. Hän on työstänyt problematiikkaa liittyen osallistavan teatterin tekemiseen yritysorganisaatioissa. Vaikka näkökulma onkin hivenen toinen, koen hänen ehdottamiensa ”yhteistyön reunaehtoihin” pureutuvien kysymysten sopivan tarkastuslistaksi myös, kun soveltava teatteri luo yhteistyötä tieteellisten toimijoiden kanssa.

Pässilän kolmiosaisen kysymyssarjan ensimmäisessä hermeneuttis-tulkinnallisessa näkökulmassa avataan osallistujien ajatuksia siitä, ketkä kaikki hankkeeseen osallistuvat, miten ja missä, ja mikä on hankkeen työnjako. Toisessa toimintalähtöisessä näkökulmassa pureudutaan taiteellisen prosessin rajoihin. Mitä tulkinnaassa tulee painottaa, ja millaisia asioita tai ongelmia ei pidä tulkita tai käsitellä? Onko osallistujilla vapaus kokeilla ja ilmaista sitä, mitä prosessissa syntyy? Kuka materiaalia käyttää, ja ottaa siitä vastuun? Millaisia tuloksia prosessilta odotetaan ja kuka tämän määrittelee? Ketkä hankkeen osapuolista osallistuvat taiteelliseen työskentelyyn? Kolmannessa kriittisessä näkökulmassa puretaan lähtöoletusten kyseenalaistamista ja sen rajoja. Siinä kukin avaa omaa ihanteellista käsitystään prosessista sekä omaa roolia siinä. Konkreettisin tilanne-esimerkein voidaan tutkia oman toimijaryhmän esteitä ja mahdollisuuksia toimia siten, että vastaan tulevat kriittiset näkökulmat käsitellään ”näin meillä asiat tehdään” -oletuksen sijaan. (Pässilä 2012: 96–97.)

Toisena haasteena nousee esiin fakta, että teatterilähtöiset menetelmät vaativat yleensä runsaasti resursseja: aikaa, intensiivistä suunnittelutyötä sekä riittävän paljon kiinnostuneita ja rohkeita ihmisiä osallistujiksi. *Osallistujien löytäminen työpajoihin* voi olla haasteellista, koska ihmiset saattavat epäillä tai pelätäkin poikkeavaa työtapaa. Järjestäjien puolelta saatetaan tarvita aktiivista ihmisten luo menemistä, jotta he kiinnostuvat ja uskaltavat lähtemään mukaan. (Ratvio 2012: 40.) Vaadittavan henkilökunnan määrä esimerkiksi perinteisellä tavalla tehdyissä Forum-teatteriesityksissä voi olla liian suuri, ja *työmuodoista on tarpeen kustannussyistä kehitellä ”kompaktimalleja”*, jollaisina esimerkiksi DRAMA-hankkeessa käytettiin Forum-teatteriesityksen työpajamuotoista sovelusta sekä esitysalustuksen videointia. (Mehto 2008b: 26.) Improvisaatioon ja nopeaan esityksenrakentamiseen perustuvat menetelmät, kuten liettualaisen Medeisien konferenssikonsepti *vaativat tekijöiltä runsaasti paineensietokykyä* (Medeisiene 2014: 94.)

Kolmanneksi kirjallisuudesta nousee esiin kysymyksiä, joilla on merkitystä erityisesti silloin, kun teatterimenetelmiä käytetään tutkimusmenetelmänä. Esiin tulevan *materiaalin*

hahmottaminen sen runsaudessa ja moninaisuudessa (esimerkiksi teemat, sisällöt, vuorovaikutus, tunneilmaisut, eleet) ei ole itsestään selvää (esim. Ratvio 2012: 40), ja tilanteiden *dokumentoinnin valinnat* vaativat harkintaa. Läsnäolo tilanteissa voi olla merkityksellisintä tulkintojen tekemiselle, ja esimerkiksi videointiin tai muistiinpanojen tekemiseen keskittyminen voi häiritä aktiivista kuuntelua (Mehto 2008c: 57). Taiteellisen tutkimuksen kirjallisuudesta haluaisin tuoda esiin ymmärryksen siitä, miten tärkeää on suunnitella etukäteen, *miten koko teatterityötapojen ja myös yhteistyön prosessi tehdään läpinäkyväksi* tutkimusraportissa (esim. Hannula et al. 2003: 86–87). Sisältään esimerkiksi tehtävien ja käsikirjoitusten valmistelutyö valtavan määrän valintoja, joilla on merkitystä syntyvän materiaalin kannalta. Tärkeä pohdittava kysymys myös on, *millä tavoin taiteellisten työtapojen käyttö näkyy tulosten raportoinnissa*. Taiteellisen työskentelyn kautta syntyneet havainnot voivat vesittyä, kun niitä pyritään ilmaisemaan perinteisellä tieteellisellä kielellä. (esim. Hannula et al. 2003: 36–38, 57–59). On syytä harkita, voiko raportoinnissa käyttää myös muita kerronnallisempia tapoja, kuten valokuvia, dialogeja, tarinoita tai miellekarttoja.

Neljänneksi nostan esiin raportoituja haasteita liittyen tilanteisiin, joissa teatterimenetelmiä käytetään kehittämisen työkaluna tai esimerkiksi yhteisön vuorovaikutuksen tukemisessa. Satu-Mari Jansson tuo esiin, miten hankkeeseen osallistujien voi olla vaikea hyväksyä, miten muutaman tapaamisen sisältävä teatteri-interventio ei pystykään ratkaisemaan yhteisön ongelmia. Työpajassa yhdessä koettu ”havahtuminen” ei välttämättä muutakaan mitään yhteisön käytännöissä, jos havaintojen tai uusien käytäntöjen juurruttaminen jää osallistujien omalle vastuulle. Vaikutukset ovat näkyvämpiä, jos interventiot ovat pidempiä. Toisaalta Jansson sanoo *vaikutusten juurruttamisen* tapojen olevan samanlaisia kuin muissakin työelämän kehittämisotesteissa. (Jansson 2013: 53, 69.)

Myös *osallistujien henkilökohtaiset tilanteet ja odotukset* työskentelyä kohtaan, vaikuttavat siihen, miten he kokevat hyötyvänsä työskentelystä. Yksilön oppimisen kaarta on vaikea ennustaa, koska esimerkiksi erilaisten maailmankuvien kohtaaminen voi myös nostaa esiin puolustusasenteita ja vahvistaa ihmisten välisiä stereotyyppioita. *Yhteisö saattaa myös olla niin jännitteinen, ettei se kykene tilanteissa tuomaan esiin ryhmän epäkoh-tia*, josta tilanteen muuttaminen voisi lähteä liikkeelle. Haasteellisia ovat myös tilanteet, joissa *työskentely nostaa esiin aivan toisenlaisia teemoja* kuin mihin työskentely on suunniteltu. Yhtenä työkaluna yhteisötyöskentelylle Jansson ehdottaa selkeää määrittelyä alkuvaiheessa sille, työstetäänkö asioita ryhmän vai yksilöiden kehittymisen näkökulmasta. (Jansson 2013: 63–70.)

Krista Petäjäjärvi kokee jopa tyypillisenä tilanteen, että työskentely nostaa esiin yhteisöstä toisenlaisia tarpeita ja kehityskohteita kuin ne, mistä tilaajan kanssa on yhteisymmärryksessä aluksi puhuttu. Hän kokeekin tämän yhtenä taiteellisen intervention tärkeänä tehtävänä. Taide voi luoda tilaa sille, mikä muuten ei mahtuisi yksityisten ja yhteisten kokemusten piiriin. Petäjäjärvi kertoo onnistuneista kokemuksistaan, kun hän on rohkeasti lähtenyt työpajoissa kehollisten performanssien keinoin käsittelemään esiin – vaikka hennostikin – pyrkiviä vaikeita aiheita, minkä kautta ryhmä voi päästä eteenpäin. Hän haluaa korostaa taiteellisten interventioiden ennalta-arvaamattomuuden roolia, jossa keskeistä on, että työskentelyn vetäjä on osallistujien kanssa yhteisessä ei-tietämisen tilassa. Tästä voi syntyä yhteinen tapa heittäytyä tuntematonta kohti. (Petäjäjärvi 2016: 127–128.)

Lopuksi käsittelen osallistavan teatterityöskentelyn vetäjän haasteita. Oli osallistavan teatterityöskentelyn konteksti kehittämässä tai tiedon luomisessa, se on *ohjaajalle vaativaa juuri arvaamattomuuden vuoksi*, mikä liittyy ainutlaatuisten ryhmien ja tilanteiden kanssa etenemiseen. Kanadalaisen Mirror Theatren Joe Norris (ks. luku 6.1.) pohtii epävarmuuden sietämistä vetäjän roolissa. Hän kokee, että ytimenä on haaste lukea tilanteita oman ymmärryksen ja kokemuksen pohjalta, ja tehdä intuitiivisesti päätöksiä, miten edetä kulloisessakin tilanteessa. Hän ehdottaa vetäjälle jatkuvaa reflektiivisen oppimisen käytäntöä liittyen koettuihin tilanteisiin, jonka lähtökohtana on sen tunnustaminen, että jokainen eteen tuleva tilanne on ainutkertainen, kussakin tilanteessa sitä pyrkii ymmärtämään ja itse asiassa jokaisessa tilanteessa on ongelmallisia piirteitä. Hän on itse käyttänyt reflektiiviseen oppimiseen kysymyksiä: ”Millaisia päätöksiä tein? Minkä valintojen oikeutuksesta olen epävarma? Millaisia perusteluja tilanteissa käytin? Millainen filosofia on valintojeni takana? Millaisia sisäisiä ja ulkoisia jännitteitä koin valintoja tehdessäni? Miten aiempi tilanteiden reflektio on vaikuttanut toimintaani?” (Norris 2009: 207–210.)

Muina vetäjän jatkuvan itsereflektion kohteina Norris käsittelee vetäjän vastuulla olevan *vapaaehtoisen osallistumisen ilmapiirin luomista*. Norris käsittelee asiaa erityisesti liittyen Forum-teatterimaiseen kohtausten työstämiseen, mutta mielestäni aihe liittyy yhtä lailla kaikkeen osallistavaan teatterityöskentelyyn. Norrisin mielestä paikalla olijoille täytyy tulla selvästi, että vetäjä kutsuu kaikkia osallistumaan, mutta osallistuminen on silti vapaaehtoista ja osallistumisen asteen jokainen saa itse valita: myös tilanteen hiljainen tarkkailu on osallistumista. (Norris 2009: 210–212.)

Halu osallistua on suorassa yhteydessä sille, miten vetäjä reagoi kaikenlaisiin ehdotuksiin ja ilmaisuihin, joita ryhmän jäsenet tuovat esiin. Jokainen osallistujan kommentti, ehdotus tai ilmaisu on otettava hyväksynnällä vastaan. Norris muistuttaa, että osallistumaan kutsuminen käynnistää ryhmässä jo monimutkaisia prosesseja, ja voi olla, että vaikka vapaaehtoisuutta painotetaan, joku voi tuntea painetta osallistua, vaikkei haluaisikaan tai tuntee valinnan vaikeana. Ihmiset saattavat ryhmän etenemistä tukeakseen osallistua myös, vaikka kokisivat vetäjän tyrmäävän heidän ehdotuksiaan tai toimivan pakotettuna. Siksi Norris kertoo kysyvänsä usein itseltään: ”Onko osallistumaan kutsumisessani systemaattista painostamista?” Norris kertoo aina aloittavansa vetäjänä introlla, joka kannustaa osallistujia kriittiseen omaan ajatteluun. Myös yleisön lämmittäminen sekä aiheeseen että työtapaan on tärkeää. Samoin esimerkiksi esitysalustuksen kohtauksilla voidaan tukea ilmapiirin syntymistä. (Norris 2009: 210–214.)

Vetäjä kysyy yleensä paljon kysymyksiä, koska tilanteissa *asiantuntijan roolin tulee olla läsnäolevilla ihmisillä, ei vetäjällä*. Norris toisaalta kokee ihmisten usein tarvitsevan tukea siinä, että he uskaltavat käsittelemään asioita vieraiden ihmisten läsnä ollessa. Silti ohjaajan tulee auttaa heitä kysymyksiin, jotka eivät määrittele vastausta. Kysymykset voivat olla piilevästi kontrolloivia ja johdattelevia, kuten: ”Luuletko, että tuollainen ratkaisu toimisi?” (Norris 2009: 216–217.)

Toisaalta on *vetäjän vastuulla ohjata keskustelua asiaan ja syvemmälle*. Ongelmallisia voivat olla myös tilanteet, joissa joku läsnäolijoista kommentillaan ylittää moraaliset rajat, joissa vetäjä ei koe olevan neuvottelun varaa, mutta ei toisaalta voi neutraalista roolistaan käsin tyrmätä osallistujan näkemystä. Norris kokee tarpeelliseksi löytää hyviä avoimia, mutta edelleenkin ei johdattelevia jatkokysymyksiä, jotta aiheen kanssa päästään syvemmälle ja käsittelemään moraalista ongelmaa. On myös hyvä tiedostaa mahdolliset pyrkimyksensä miellyttää osallistujia tai halu viedä keskustelu lopulliseen tai onnelliseen ratkaisuun, vaikka se on vastoin asian avoimen purkamisen luonnetta. Tilanteiden jälkeen hyvä kysymys itsereflektiolle on: ”Oliko asiantuntijan viitta osallistujilla?” ”Miten oma jäsenyykseni vaikutti keskustelun etenemiseen?” ”Kuinka loin mahdollisuuksia asian vakavaan ja syvälliseen tutkimiseen ilman, että rajoitin osallistujien ääntä ja mahdollisuuksia?” ”Kuinka haastoin osallistujien näkemyksiä niin, etten karkottanut ryhmän ulkopuolelle sitä, joka esitti näkemyksen?” ”Kuinka käytin väärin hyväksi valta-asemaani?” (Norris 2009: 214–215, 217–223.)

Tärkeänä vastapainona kaikelle tälle Norris pitää vetäjän roolissa olennaisena *leikkisyyttä, huumoria ja itselle nauramista* kunkin omalle persoonalle sopivan tyylin mukaan, mikä säteilee yleensä suoraan vastaavana asenteena osallistujia itseään kohtaan (Norris 2009: 216).

7 Tiedonkäsitystä kirkastamassa

Jouduin luopumaan omista ennako-oletuksistani sen suhteen, että kuvittelin tieteen ja teatterimenetelmien tiedonkäsitysten olevan lähtökohtaisesti eri maailmoista. Tieteellistä kirjallisuutta lukiessani huomasin tieteessä olevan uskomaton määrä erilaisia tiedonkäsitteitä riippuen tutkimusalasta ja tieteenfilosofisista lähtökohdista. Tutkijan tärkeänä tehtävänä onkin tiedostaa kunkin tutkimuksen lähtöasetelmassa suhteensa siihen, millaista tietoa hän juuri tässä tutkimuksessa tavoittelee, jota yksi haastateltavistani avartavasti selvensi:

”Tieteessä tärkeää on, että me aina hahmotetaan, millaista totuutta me etsitään. Silloin jos me halutaan ymmärtää ihmisten kokemuksia, me lähdetään subjektiivisesta totuudesta, että se on sille ihmiselle totta. Hänen kokemuksensa sairaudesta on totta juuri hänelle, ja se on subjektiivinen totuus.

Sitten voidaan ajatella, että lähdetään katsomaan jotain potilasryhmää, että miten siellä jotkut asiat ilmenee, niin me pyritään kohti todennäköistä totuutta, että mikä on todennäköisesti totta tämmösellä porukalla.

Tai sit jos me halutaan vaikuttavuuksia, et miten joku asia vaikuttaa, niin me katoetaan absoluuttista totuutta eli että tää on tosi kaikissa olosuhteissa -mikä ei tietysti koskaan ihan pidä paikkaansa, kun jokainen ihminen on yksilö.

Mutta tärkeätä on, että kun sä etenet tutkimuksessa, niin sä etenet johdonmukaisesti, että sulla on joku tausta-ajattelu, että tunnistat sen oman tieteenfilosofisen lähestymistavan ja sen, mistä näkökulmasta maailmaa katsot. Ja mitä näkökulman valinta mahdollistaa sulle.” (H3.)

7.1 Hiljainen ja sumea tieto

Parhaiten teatterimenetelmillä työskentely liittyy tieteessä viime vuosikymmeninä erityisesti innovaatio- ja tulevaisuuksien tutkimuksessa sekä kasvatustieteessä kasvaneeseen kiinnostukseen hiljaista tietoa (tacit knowledge) kohtaan. Termin esitti jo 1960-luvulla Michael Polanyi, jonka kuuluisa ajatus ihmisen tiedosta oli: ”*voimme tietää enemmän kuin osaamme kertoa*” (Toom 2008: 34). Polanyi erotti tietoteoriassaan julki lausutun eksplisiittisen eli käsitteellisen tiedon sekä tiedostamattoman hiljaisen tiedon, jota emme pysty sanoittamaan. (Pohjalainen 2012: 1–2.)

Taulukko 9. SECI-malli organisaation tiedon luomisen spiraalista
(Nonaka & Takeuchi 1995:70–73, 83–90.)

	Hiljaiseksi tiedoksi	Käsitteelliseksi tiedoksi
Hiljaisesta tiedosta	<p>SOSIALISAATIO</p> <ul style="list-style-type: none"> * kohteena ”läpieletty” tieto (symphatized knowledge), kuten tekniset taidot tai mielen mallit * siirtyy esim. yhdessä työskentelevän ryhmän vuorovaihtuksessa, jossa on kokemusten sekä ”kehon ja mielen rytmien” jakamista 	<p>ULKOISTAMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> * kohteena käsitteellinen tieto (conceptual knowledge), kuten laadullisesti erilainen idea uudesta innovaatiosta ja idean kirkas esittäminen sanoin * muuntuu intensiivisessä luovassa dialogissa: erityisen hyödyllistä tässä on metaforien ja analogioiden käyttö ja tietoinen pyrkimys näkökulmien vaihtamiseen
Käsitteellisestä tiedosta	<p>SISÄISTÄMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> * kohteena toteutuksen tieto (operational knowledge), kuten tuotteen käyttö, tuotantoprosessi, projektinhallinta * muuntuu mm. tekemällä oppimisen ja yksityiskohtien huomioinnin kautta 	<p>YHDISTELEMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> * kohteena systeeminen tieto (systemic knowledge), kuten prototyypit ja uudet osateknologiat, joiden kautta testataan ideoiden toimivuutta ja todenperäisyyttä monista organisaatiolle tärkeistä näkökulmista * muuntuu monenlaista eksplisiittistä tietoa yhdistellen perinteisemmän tiedonmuodostuksen tavoin

Laajan kiinnostuksen kohteeksi hiljainen tieto tuli, kun Ikujiro Nonaka ja Hirotaka Takeuchi julkaisivat hiljaisen tiedon ajattelun ja japanilaisen yrityskulttuurin kokemustensa pohjalta kehittämiensä organisaation tiedonluomisen prosessimallin (Pohjalainen 2012: 4). Siinä ajatuksena on yrityksen sisäisen sosialisoinnin ja organisaation järjestämien sosiaalisten tilanteiden kautta ylläpitää jatkuvaa spiraalimaista vuorovaikutusta hiljaisen ja näkyvän tiedon välillä. Tekijät pitävät tätä edellytyksenä organisaation kyvyille tuottaa innovaatioita. Paljon organisaatiotutkimuksessa hyödynnetty SECI-malli (taulukko 9) kuvaa vuorovaikutusta nelikenttänä, jossa tiedon tyypit muuttuvat kentästä toiseen siirtäessä. (Nonaka & Takeuchi 1995: 70–74.) Mallin jatkokehityksessä Nonaka ja Konno toivat esille japaninkielisen filosofisen käsitteen Ba, kuvaamaan ”tiloja” tai ”areenoja”, joissa tiedon muuntuminen tapahtuu (Nonaka & Konno 1998, Harmaakorven 2008: 116 mukaan).

Myöhemmässä, Claus-Otto Scharmerin jäsenyyksessä on käsitteellisen ja hiljaisen tiedon lisäksi kolmas intuitiivisen tiedon laji, sumea tieto (self-transcending knowledge). Hiljainen tieto on tässä jaottelussa käytännöllistä, ”kehollistunutta” kokemuksellista tietoa, kun taas sumea tieto on tiedostamattomia syvällisiä näkemyksiä ja aavistuksia potentiaalisista mahdollisuuksista, ilman että on vielä tarkkaan selvillä haluttu lopputulos tai keinot päästä sinne. (Scharmer 2001: 137–150, Pässilän et al. 2013: 60 mukaan.) Harmaakorpi ja Melkas ovat kehittäneet Nonakan ja Takeuchin SECI-mallia ottamalla siihen mukaan tiedon muuntumiset sumeasta hiljaiseen ja hiljaisesta sumeaan. He nimitävät malliaan ”reikäleipämalliksi” sen kuusipolaisen muodon vuoksi (kuvio 3).

Sumean tiedon muuntaminen hiljaiseksi tiedoksi tapahtuu siinä ”mielikuvituksen areenalla” visualisoinnin prosessissa, jolloin sumea tietämys muuntuu esimerkiksi visioiksi, tunteiksi ja ajatustottumuksiksi. Hiljainen tieto muuntuu sumeaksi taas ”tulevaisuustiedon areenalla” potentialisoinnin prosessissa, jossa hiljainen tietämys muuntuu aineettomaksi ja muodostaa perustan tulevaisuuden ”tunnustelulle”. (Harmaakorpi & Melkas 2005, Harmaakorven 2008: 117 mukaan.) ”Reikäleivän” tyhjässä keskuksessa kollektiivista tietämyksen luomista ohjaa ”tietämysvisio”, jota tutkijat kuvaavat koko prosessia ohjaavana tiedon laatuna (Harmaakorpi & Melkas 2005, Harmaakorven 2008: 118–119 mukaan).

Kuvio 3. Reikäleipämalli tiedon rakentumisesta. Pohjana Nonakan ja Takeuchin (1995: 70-73) SECI-malli, laajennukset Harmaakorven ja Melkaksen (2005, Pässilän 2014: 290 mukaan).

Harmaakorpi ja Melkas käyttävät edellisessä tieto -sanon sijaan sanaa tietämys. Nonaka ja Takeuchi määrittivät teoriassaan tiedon perinteisesti "tosina uskomuksina" (Nonaka & Takeuchi 1995: 86). Monet tutkijat ovat kuitenkin tuoneet esiin tiedon prosessiluonnetta. Vaikka tieto on myös "tuotoksia", esimerkiksi ammattilaiselle kasautunutta tiettyyn yhteyteen liittyvää käytännön osaamista ja taitoja sekä käsityksiä ja uskomuksia, se on ennen muuta tietämisen prosessi, esimerkiksi nopeasti ja intuitiivisesti tapahtuvan päätöksenteon prosessi. Hiljaisesta tiedosta puhutaankin usein hiljaisena tietämisenä. (Toom 2008: 48.)

Tieteellisissä julkaisuissa Nonakan ja Takeuchin mallia on pidetty kokeellisesti rohkeana, mutta sen suoraviivaisen rationaalista etenemistä on kritisoitu. On myös epäilty, onko hiljaista tietoa ylipäänsä mahdollista tehdä näkyväksi. Mallien ei ole todettu kykenevän tavoittamaan inhimillisen vuorovaikutuksen yllättäviä käännteitä ja useita yhtäaikaista syyseuraus -ketjuja. Nonakan ja Takeuchin oivallus dialogin keskeisyydestä hiljaisen tiedon muotoutumisen areenana on kuitenkin ollut pohjana myös kehitellyissä ei-lineaarisisissa malleissa. Nämä inhimillistä dialogia avaavat mallit ovat pyrkineet selittämään vuorovaikutuksen vastavuoroista tietoisuutta ja sen arvaamattomia muutoksia. Perusteluina vuorovaikutuksen etenemiselle ovat niissä olleet osapuolten subjektiiviset

mielekkäät valinnat. Mallit tarkastelevat vuorovaikutuksen osapuolien yhteisten aikeiden ja tarkoitusten muutoksia. (Jääskeläinen et al. 2008: 306–307.)

Hiljaista tietoa on tutkimuksissa pyritty keräämään esimerkiksi eri ammattialoihin liittyen. Perinteisten kysely- ja haastattelumenetelmien ei ole todettu tavoittavan hiljaista tietoa. (Pohjalainen 2012: 7–9.) Menetelminä onnistuneita kokemuksia on saatu ihmisiä pitkäkestoisesti tarkkailemalla (Virtainlahti 2006: 43, Pohjalaisen 2012: 6–7 mukaan) sekä ”epiteettikorttihaastattelulla”, jossa tutkittavia pyydetään refleктоimaan omaa työtään suhteessa hiljaisen tiedon ymmärrettyihin osa-alueisiin, kuten sanoihin intuitio, maalaisjärki tai mielijohde. Myös Nonakan ja Takeuchinkin kuvailevien metaforien avulla on saatu esiin hiljaista tietoa. On esitetty, että metaforaa tulkitessa tietoisuudessamme toisistaan kaukaisetkin käsitteet voivat löytää suhteen toisiinsa. Metaforan kautta voidaan siirtyä alueille, jossa kokemustieto on jäsentymättömän esiymmärryksen muodossa. (Haldin-Herrgård & Salo 2008, Pohjalaisen 2012: 9 mukaan.)

2000 -luvun hiljaisen tietämisen fenomenologinen tutkimus on alkanut painottaa hiljaisen tietämisen kehollista perustaa. Gerrans ja Küpers ovat tuoneet esiin hiljaisen tiedon ”kehollistuneena” (embodied) yksilöiden potentiaalisena kyvykkyytenä (Gerrans 2005 ja Küpers 2005, Alanko-Turusen & Pasasen 2008: 109 mukaan). Fenomenologisen ajattelun mukaan yksittäisen ruumiin/kehon nähdään ”asuvan” toiminnassa, ja sen hiljaista tietämistä on mahdotonta vangita, koska se on vieras itselleenkin. Kehollinen refleksiivisyys muodostuu vain suhteessa toisiin kehoihin. (Mm. Heinämaa 1996: 84, Alanko-Turusen & Pasasen 2008: 113–114 mukaan.) Tutkijat ovatkin tuoneet esiin tarpeen uusille sanoille, metaforille ja narratiivisille muodoille, joiden avulla voidaan tavoittaa elettyjä kokemuksia yhdessä toisten kanssa fyysisissä, kasvokkaisissa ja kehollisissa kohtaamisissa. (Esim. Küpers 2005, Alanko-Turusen & Pasasen 2008: 114 mukaan.) Toisaalta fenomenologiseen tutkimukseen on sisällytynyt kritiikkiä organisaatioiden laskelmoivien objektsuhteiden järjestelyjä kohtaan hiljaisen tiedon tavoittamisen nimissä. Kehollistuneen hiljaisen tiedon nähdään nousevan vain omaehtoisesta, koko elämän ja kehon antaumuksesta uusiin työtapoihin, mitä ei voi ulkopuolelta pakottaa. (Alanko-Turunen & Pasanen 2008: 115.)

7.2 Teatterimenetelmät hiljaisen ja sumean tiedon muotoutumisen areenana

Anne Pässilä, Tuomo Uotila ja Helinä Melkas ovat tarkastelleet teatterilähtöisten menetelmien tiedonluomista käyttäen tarkastelukehyksenä Schermerin mallista johdettua tiedonrakentumisen reikäleipämallia (Pässilä et al. 2013: 60-61, 65-66). Siinä teatterimenetelmät nähdään erityisesti areenana organisaation hiljaisen ja sumean tiedon näkyväksi muotoutumiselle. Pässilän mukaan mallin ohjaavana, laadullisena keskiönä teatterityöskentelyssä on luovaan prosessiin kätkeytyvä sumea, lymyävä voima: ”hallitsemattomuus”. Hän kuvailee sitä ”jonain, jonka tullessa hän ohjaajana ja taiteilijana kokee kaiken olevan mahdollista”. Vastakohtana tälle hän mainitsee hetkistä, jolloin ”se jokin vimmaantuminen ja leijunta” ei tule, vaikka kaikki etenee hyvin ja tavoitteiden mukaan. (Pässilä 2014: 289–291.)

Teatterimenetelmiä käytetään hahmotelmassa Anne Pässilän luoman *tutkimusperustaisen teatterin mallin* mukaisesti, joka on kehitelty organisaationkehittämisen näkökulmasta. Esittelen mallin sisältämän konkreettisen työprosessin lyhyesti. Malli on taiteellista toimintatutkimusta, joka perustuu reflektiiviseen oppimisprosessiin. Tieto muotoutuu, kun asioita avataan kollektiivisesti. Arkikokemuksista opitaan reflektoinnin ja draaman keinoin tapahtuvan esteettisen etäännyttämisen avulla. Draaman työtavoilla osallistujat refleктоivat toimintaansa ja luovat siten yhdessä tilan tiedon muodostumiselle. (Pässilä 2014: 6.)

Tutkimusperustaisen teatterin prosessissa on neljä vaihetta, joista ensimmäisessä kerrotaan tarinoita oman työyksikön kesken, ja hahmotetaan organisaation koettuja ongelmia niiden kautta. Apuvälineenä ovat teatterillistavat kuvat, joissa näyttelijät esittävät kehoillaan erilaisia vertauskuvallisia asetelmia, joiden kautta osallistujat voivat avata omaan työhönsä liittyviä asioita, joista syntyy tarvetta puhua (Pässilä et al. 2013: 83). Toisessa vaiheessa osallistujat kehollistavat toisten työyksiköiden tarinoita ja niissä ilmenneitä tunteita yhdessä, mutta reflektion kautta haetaan myös näkökulmia tulevaisuuden mahdollisuuksiksi, joita osallistujat tekevät näyttämölle näkyväksi. Tutkijat myös tarkkailevat työn tekemistä, ja koostavat kaikesta materiaalista käsikirjoituksen analyysin pohjalta. Teatteriryhmä harjoittelee teatteriesityksen, ja esittää sen koko organisaatiolle tehden näkyväksi kokemuksia organisaation käytännöistä ja tuntemuksista niihin liittyen. Esityksen reflektoinnissa pyritään moniääniseen ymmärrykseen, kun työistetään esityksen ehdottamaa käsitystä asioiden tilasta. Viimeisessä vaiheessa toimitaan osallistavien

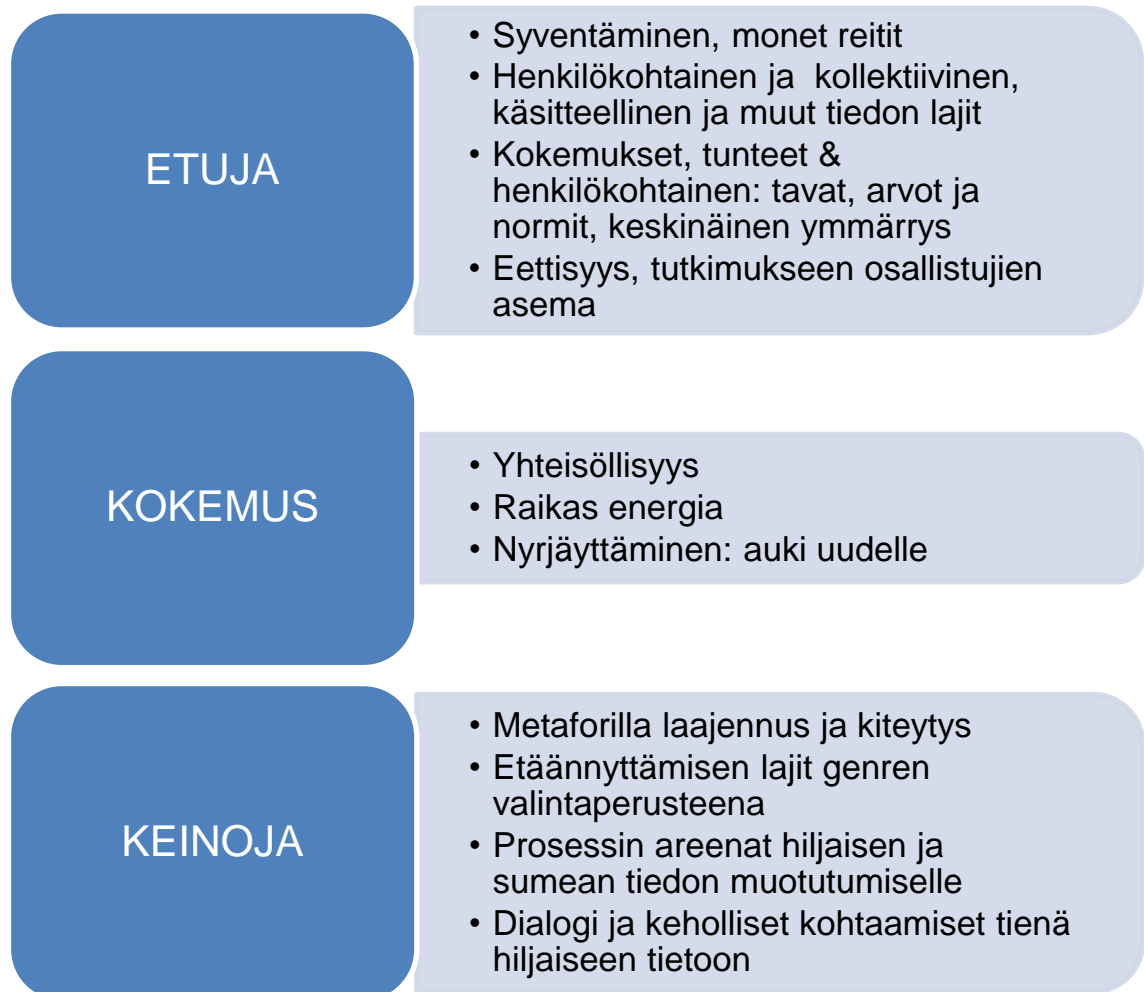
menetelmien keinoin, ja haetaan jaettujen näkemysten ja merkitysten muotoilua yhdessä. Vaiheen päätteeksi sovitaan jatkokehittämisen suunnasta. (Pässilä et al. 2012: 182.)

Ensimmäisen tarinankertomisvaiheen tutkijat hahmottavat alullepanevana areenana, jossa yksilöt jakavat toisilleen ja ryhmälle hiljaista, ”kehollistunutta” tietoaan. Päämääränä on katsoa ”laatikon ulkopuolelle” ja päästä eroon tämänhetkisistä oletuksista. Toisen, tarinoiden kehollistamisvaiheen tutkijat määrittelevät mielikuvituksen areenaksi, jossa haetaan osallistujien sumeaa tietoa ja käännetään se hiljaiseksi tiedoksi. Näytelmän esittämisvaihe on vuorovaikutuksen areena, jossa sanoitetaan ja käsitteellistetään hiljaista tietoa. Näytelmää katsoessaan osallistujat tunnistavat laatuja, tilanteita, tunnereaktiota ja olemisen tapoja ja neuvottelevat sen jälkeen, miten tämänhetkistä tilannetta voisi uudistaa. Viimeisen työpajatyöskentelyn vaihe hahmottuu tulevaisuustiedon areenana, jossa päämääränä on, että organisaatiossa ”avattaisiin mieli ja sielu” toiveikkaalle tulevaisuudelle. Osallistujat hakevat mahdollisia reittejä pois nykytilanteesta kohti tulevia mahdollisuuksia ja toivottuja tulevaisuuskuvia. Keinoina siihen ovat esimerkiksi symbolit, metaforat ja draamalliset tapahtumat. Viimeisessä vaiheessa hiljaista tietoa muutetaan sumeaksi tiedoksi. (Pässilä et al. 2013: 63–68.)

Pässilä näkee tutkimusperustaisen teatterin roolin tiedonmuodostumisessa kiteytyvän ”mielekkään herkistymisen” käsitteessä. Teatterimenetelmien keinoin organisaatio voi avautua moraalisisille peruskysymyksille ja ihmisyyden perusasioille kriittisen reflektion ja myös oman toiminnan kyseenalaistamisen kautta. Tiedon eri muotoja käytetään hyväksi kuhunkin tarkoitukseen sopivalla tavalla. (Pässilä 2014: 292–294.) Toinen tiedonmuodostuksen tapaa havainnollistava käsite on ”keinu-malli”. Se hahmottelee aktiivisen tiedonrakentamisen ”keinuntana” analyyttisen ja intuitiivisen ajattelun välillä. Teatterimenetelmillä on tälle keinunnalle monipuolisilla menetelmillään paljon annettavaa. (Pässilä 2014: 297–298.)

8 Ideoimaan, konseptoimaan, tarinoimaan!

Oli aika palata palvelumuotoiluprosessin pariin. Minulla oli nyt paljon ymmärrystä tutkijoiden työn arjesta sekä mielessä monia tarpeita ja tärkeitä teemoja (ks. yhteenveto 5.7.). Kirjallisuuteen perehtyminen oli antanut lisävalaisua teatterimenetelmien vahvuuksista ja paljon uusia innostavia suuntia jatkokokeiluille. Laadin kirjallisuuskatsauksesta vielä yhteenvedon (kuvio 4).

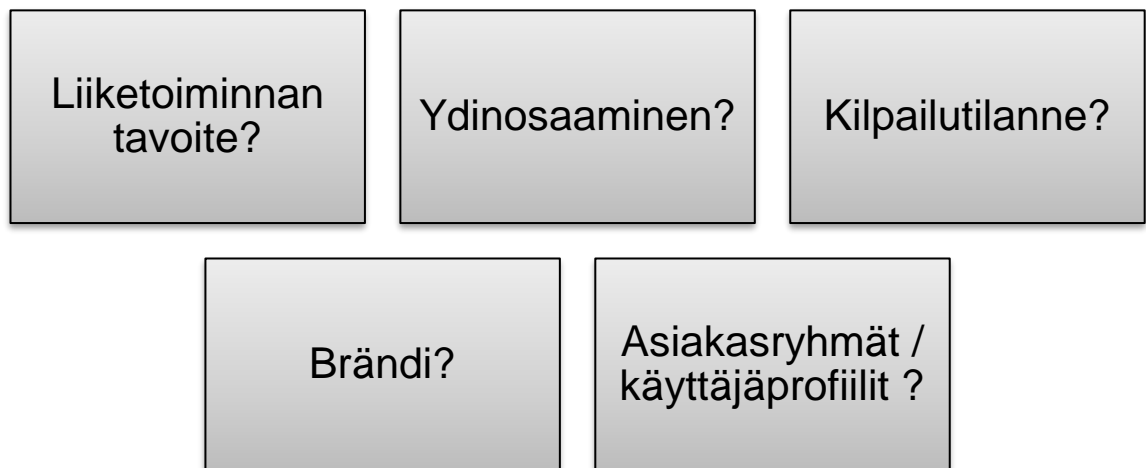

Kuvio 4. Yhteenveto kirjallisuuskatsauksen teemoista (ks. luvut 6–7).

Sovin työryhmäni kanssa Skype-palaverin, jossa ideoisimme konkreettisia palveluideoita tutkijoiden tarpeiden pohjalta, sekä keskustelisimme aluksi hiukan liiketoiminnan strategioista.

8.1 Strateginen keskustelu

Olin suunnitellut työryhmäni palaveria varten rungon. Ensiksi keskustelisimme ryhmämme strategisista tavoitteista sekä mahdollisista asiakasryhmistä, jonka jälkeen pääsisimme itse asiaan: uusien palvelujen ideointiin. Valitsin strategista keskusteluumme varten mielestäni olennaisimmat kysymykset palvelumuotoilukirjallisuuden runsaasta tarjonnasta (kuvio 5).

Kuvio 5. Strategisen keskustelun aihepiirit (Tuulaniemen 2011: 60–63, 71–75, 80–82 ja Mannisen & Ugaksen 2012: 59 pohjalta).

Kirjasin työryhmämme strategisesta keskustelustamme seuraavaa:

- Liiketoiminnallinen tavoitteemme jatkoa varten on löytää uusia asiakkaita meille ennestään tuntemattomien ihmisten keskuudesta, jotta työskentelystämme voi tulla säännöllistä ja pystymme vielä ammattimaistamaan toimintaamme. Toivomme, että työskentely teatterimenetelmin tiedonluomisen parissa on meille jatkossa yksi keskeinen toimeentulon lähde.

- Ydinosaamisenaamme on monipuolinen teatteriammatillaisuus ja monipuolisten, osallistavien teatterimenetelmien käyttö. Meillä on jo hyvä kokemus monista menetelmistä, mutta toisaalta haluja kokeilla lisää erilaisia työtapoja.

- Käsitksemme on, että kilpailijoita meillä nimenomaan tiedonluomisen näkökulmasta ei ole juurikaan, vaan tuomme tutkimuksen alalle uudenlaisia työtapoja. Teatterimenetelmiä käytetään toistaiseksi lähinnä organisaationkehittämisen ja vuorovaikutuskoulutuksen työkaluna. Se on meille etu, mutta myös haaste. Meidän on rakennettava verkostoja, kohdattava rohkeasti täysin toisenlainen toimintakulttuuri ja uskottava omaan kykyymme tuoda tieteeseen merkittävää ja tarvittua muutosta.

- Brändissämme tärkeää on visio ja intohimo olla mukana rakentamassa syvempää, merkityksellisempää tietoa, ymmärrystä ja maailmankuvan laajennusta tieteessä. Toinen puoli brändiämme on monipuolinen teatteriammatillaisuus sekä tekemisen ilo ja hyväksyvä ilmapiiri niin keskinäisessä kuin ulospäin näkyvässä tekemisessämme.

- Tarkensimme vielä, että olemme kiinnostuneita tiedonluomisen kysymyksistä myös muualla kuin akateemisessa maailmassa. Esimerkiksi ammattikorkeakoulut ja julkiset tai yritystenkin kehittämishankkeet voisivat yhtä hyvin olla asiakkaitamme.

Asiakasryhmien pohtimista varten olin tutkinut palvelumuotoilun työkalua, jossa muodostetaan käyttäjäprofileita eli persoonia. Olin ajatellut rakentaa sellaisia haastattelujen pohjalta. Ideana oli, että kiteyttäisin niihin tutkijoista poimimani tärkeimmät piirteet ja merkittävimmät erot (Hyysalo 2009: 88–90). Olennaista olisi, että persoonissa myös näkyisi käyttäjien suurimmat tarpeet (Tuulaniemi 2011: 72).

Tutkijoiden haastattelujen pohjalta pystyin kyllä jakamaan heitä erilaisiin ryhmiin. Koin uransa alkuvaiheessa ja pitkällä olevien ajattelussa eroavaisuuksia varsinkin liittyen kokemuksiin yhteistyöstä toisten tutkijoiden kanssa sekä mielipiteisiin konferenssityöskentelystä. Tutkijoiden persoonissa oli eroja erityisesti suhteessa esiintymiseen, sosiaalisuuteen ja kokeilunhaluun. Toisaalta heidän edustamissaan tutkimusaloissa oli eroa sen suhteen, olisiko menetelmillämme mahdollisuuksia toimia heidän alallaan myös tutkimusmenetelmänä. Eettiset kysymykset vaivasivat toisilla aloilla suhteessa tiedon sisältöön myös selvästi enemmän kuin toisilla. Neljän tutkijan otanta tuntui kuitenkin vaatimattomalta ja luonnekohtainen erottelu siinä ikävän karkealta.

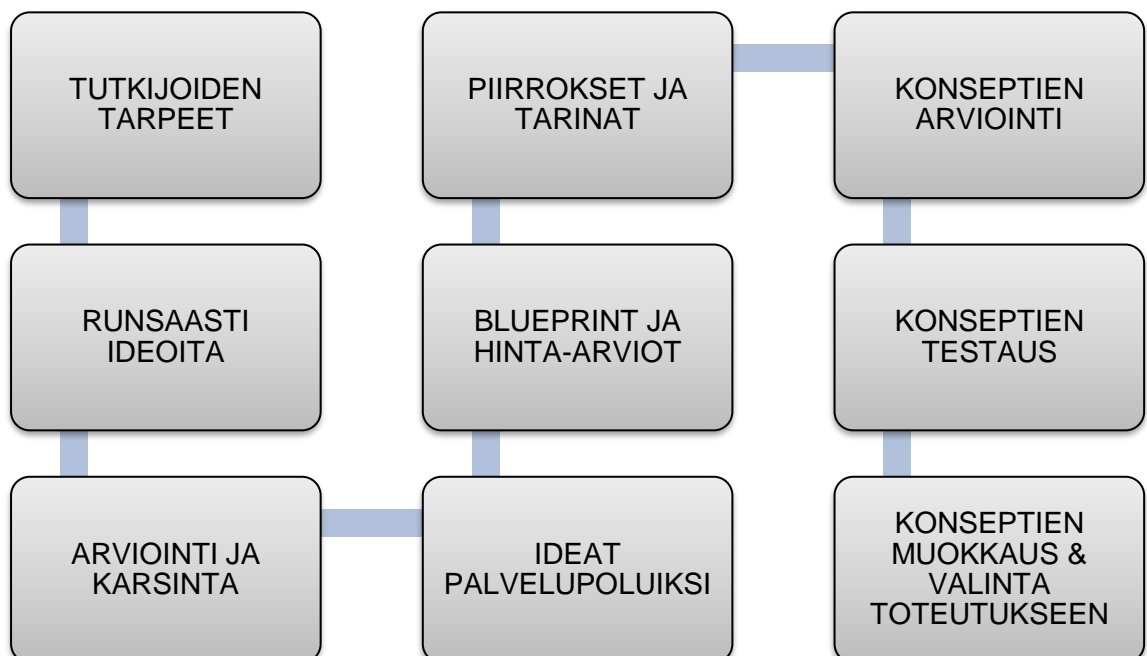
Aloin aavistella, että tässä tapauksessa olisi oikeastaan hedelmällisempää ajatella asiakkaiksemme muita kuin tutkijoita. Oivallukseni tutkimusrahoituksen keskeisestä roolista sekä tämänhetkisestä tutkimusrahoituksen painotuksesta suuriin monitieteellisiin hank-

keisiin laittoi minut ehdottamaan työryhmälleni, että ehkä meidän tulisi suunnata viestintäämme suuremmille tahoille: tutkimuksen rahoittajille, suurille tieteellisille tapahtumille, isoille tutkimushankkeille tai vaikka ammattiliitoille, joiden kautta yhteistyössä toimimalla voisimme helpottaa sekä toimintamme rahoitusta että markkinointia. Työryhmäni olikin palaverissa innostunut tästä uudesta näkökulmastani, ja päädyimme strategiassamme sen kannalle. Pyrkisimme neuvottelemaan suurien tahojen kanssa, koska yksittäisten kiinnostuneiden tutkijoiden tavoittaminen tuntui työläältä ja arvaamattomalta. Varsinkin Myllyojalla oli heti monta konkreettista ideaa, joihin ottaisimme yhteyttä.

Valitettavasti jouduimme kuitenkin lopettamaan keskustelun tässä kohtaa, joten ideointiin emme ehtineet. Koska seuraava palaveriaika onnistui vasta vajaan viikon päähän, päätin ideoida palveluja itsenäisesti, ja reflektioisimme niitä sitten yhdessä.

8.2 Palvelujen ideointi ja konseptointi

Rohkaistuneena työryhmäni innostuksesta kävin käsiksi etukäteen hauskimmalta vaikuttaneeseen vaiheeseen: ideointiin, konseptointiin ja konseptien testaukseen. Suunnitelmani vaiheelle oli seuraava (kuvio 6).

Kuvio 3. Ideoinnin, konseptoinnin ja konseptien testauksen etenemissuunnitelma (Tuulaniemen 2011: 82–103 ja Mannisen & Ugaksen 2012: 32–47 pohjalta).

Avasin eteeni jäsentämäni tutkijoiden tarpeet ja aloin kirjata paperille konkreettisia palveluideoita niitä helpottamaan. Palvelumuotoilukirja kannusti pudottamaan tässä vaiheessa kritikon harteilta, ja tuottamaan mahdollisimman paljon vaikka huonojakin ideoita. Ja monet versiot samasta ideasta olisivat myös toivottuja. (Tuulaniemi 2011: 83.) Sain kasaan helposti 17 ideaa, ja päätin, että se on tarpeeksi ja siirryn eteenpäin.

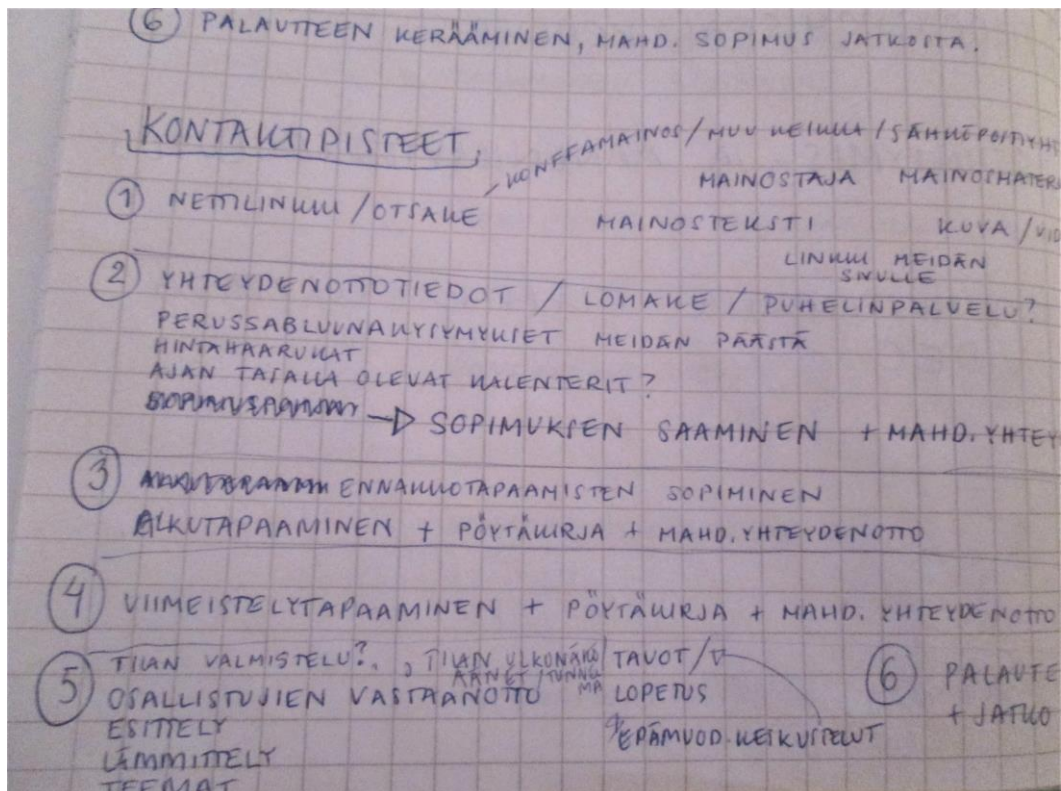
Lähdin sitten arvioimaan ideoitani mietiskelemällä, kuinka moni haastatelluista olisi ollut kiinnostunut kustakin ideasta. Samaa mietin kunkin isomman asiakastahon: rahoittajien, tutkimushankkeiden, tapahtumien, liittojen kohdalla. Ideanahan oli nyt löytää sellaisia palveluja, joita voisi tarjota mahdollisimman laajalle kohderyhmälle. Nyt ideoita jäi jäljelle kaksitoista. Seuraavaksi mietin, kuinka moni ideoista vastasi meidän todellisia kiinnostuksenkohteitamme tiedonluomiseen liittyen. Pari ideaa liittyi ennemminkin organisaationkehittämiseen, joten luovuin niistä. Päätin kuitenkin pitää edelleen mukana idean esiintymiskoulutuksesta, koska se tuntui hauskalta ja sillä tuntui olevan todellinen tarve.

Edessäni oli yhä kymmenen ideaa, jotka vaikuttivat varsin tasavertaisilta. Osa siksi, että niissä oli itsellenikin ihan uutta ja tuoretta, jollaista en ollut ennen tehnyt. Tiesin oman taipumukseni tarttua helposti hiukan liiankin kunnianhimoisiin ideoihin vain, koska kaikki uusi viehättää. Lähdin miettimään ideoita vielä siltä kantilta, kuinka paljon uutta osaamista tai ehkäpä lisähenkilökuntaa niiden toteuttaminen vaatisi. Arvioin myös työmäärää, jolla erikoisemmat ideat toteutuisivat. Päätin tämän jälkeen, että minun kannattaa olla tylsä ja valita tässä vaiheessa ideoita, jotka eivät kuormita meitä suhteettomasti, koska se vain tekisi niistä asiakkaille kalliita. Ja toiseksi meidän kannattaa aloittaa ideoilla, joihin meillä on jo osaaminen tässä ja nyt. Esimerkiksi videoiden ammattimaiseen toteutukseen ja inversiivisiin esityksiin tarvitsisimme ulkopuolista apua tai intensiivistä opiskelua. Poikkeuksen tein jälleen kerran esiintymis- ja äänenkäyttökoulutuksen kohdalla, vaikka uskoinkin tarvitsevani sen toteutukseen mukaan ammattimaisen puheopettajan. Muihin ideoihin voisimme mahdollisesti palata jatkossa.

Valmista tuli! Minulla oli pöydällä kuusi ideaa, joita päätin lähteä työstämään eteenpäin.

1. Yhteisen kielen ja tutkimusyhteistyön tukemisen työpaja
2. Konferenssi- tai tapahtumaesitys (tai työpaja)
3. Tutkimustuloksia havainnollistava tai työstävä työpaja tai esitys
4. Tutkiva työpaja (tutkimusmenetelmä)
5. Tiedonluomisen koulutus
6. Esiintymis- ja äänenkäyttökoulutus

Kävin ideat läpi palvelumuotoilun periaatteiden mukaan. Muotoilin niille selkeät palveluideat: millaisesta palvelusta on kyse ja miten se vastaa asiakastarpeeseen (Tuulaniemi 2011: 86). Suunnittelin ideoihin palvelupolut eli kontaktipisteet asiakkaan kanssa ja niihin yksityiskohtaisemmat palvelutuokiot (Manninen & Ugas 2012: 34–41) (kuva 8). Hahmotelin niihin lisäksi keskenään erilaisia markkinointikanavia ja erilaista palvelun rahoitusta (Tuulaniemi 2011: 93). Koska muistikuvissani oli tutkijoiden kokemus kiireestä ja sähköpostipommituksesta, päädyin suunnittelemaan palveluihin mahdollisimman vaivattomia ja nopeita esivalmistelun kontaktipisteitä, ja tajusin, että tämä edellyttäisi meiltä tarkkaa mietiskelyä etukäteen, mikä on ehdottoman tarpeellista kussakin kontaktipisteessä. Pohdiskelin lopuksi, olisiko tarpeen muotoilla ideoihin tietoisesti erilaisia brändejä tai tyylejä, mutta koska halusin huomion keskittyvän itse ideoihin, luovuin tästä palvelumuotoilun ehdotuksesta (Manninen & Ugas 2012: 41). Huomionarvoista oli, että tietynlainen kontaktipisteiden peruskaava (markkinointi, alkuneuvottelut, valmistelupalaverit, asiakkaan vastaanotto, työpaja tai esitys samantyyppisine osioineen, palaute) pienin poikkeuksin sopi kaikkiin palveluideoihin, ja vain lisäilin ja poistin osioita ideasta riippuen.

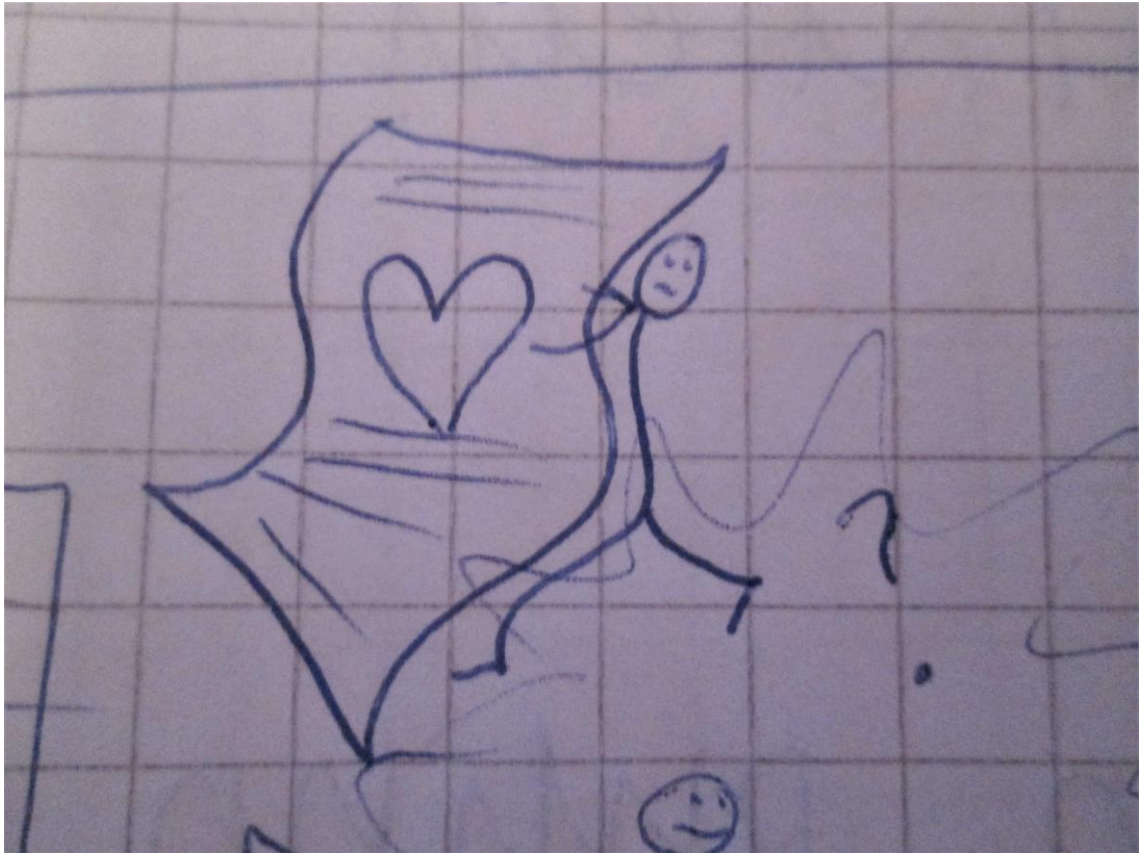
Kuva 8. Palvelupolkujen kontaktipisteiden ja niiden palvelutuokioiden hahmottelua.

Siirryin sitten palvelumuotoilun Blueprint-malliin ja hahmottelin kunkin idean palvelutuotantomallin oman työryhmämme kannalta. Jaottelin työtehtävät mallin mukaan Front Office -tehtäviin, jotka ovat asiakkaalle näkyviä ja Back Office -tehtäviin, jotka tehdään taustalla piilossa asiakkaalta. (Esimerkki Blueprint-mallinnuksesta, liite 3.) Tämän jälkeen olikin varsin helppo ryhtyä laskemaan kunkin palvelun meiltä vaatimia tuntimääriä ja palvelujen hintoja asiakkaalle. (Tuulaniemi 2011: 95–98.) Tässä vaiheessa muistin myös oman työryhmämme haastatteluista nousseen idean tuotantotehtävien erottelemiseksi muista, ja päätin laskea tuotantoon kuuluvat tunnit erikseen. Mietin myös, mitkä osiot tehtävistä vaativat paikalle meidät kaikki kolme, ja mitkä joku voisi hoitaa yksinään. Tämän perusteella ideoin mahdollisia hintahaarukkoja palveluille pohjana joko kohtuullinen tuntipalkka tai liiton suosituspalkat. Otin laskelmissa huomioon myös matkakulut, palkkojen sivukulut ja arvonlisäveron. Päädyin kuitenkin siihen, etten lähtisi tässä työssäni testaamaan palvelujen hintoja tutkijoilla, koska mielestäni hintamme vaikuttivat kohtuullisilta, ja se ei olisi markkinoinnissamme selvästikään keskeinen kynnyskysymys.

Laadin sitten kustakin ideasta itselleni havainnollistavan nopean piirroskuvan (Tuulaniemi 2011: 89), joita ajattelin voivani ehkä liittää testivaiheessa laadukkaammin toteutettuina testimateriaalin mukaan (kuva 9). Sitten siirryin kirjoittamaan kertomuksia, joissa kerrotaan käyttäjän palvelukokemuksesta vaihe vaiheelta (Tuulaniemi 2011: 93–94). Huomasin vaiheen olevan paitsi hauska, myös todella hyödyllinen, koska nyt minun oli mietittävä realistisesti ja konkreettisesti kunkin palveluidean ja esimerkiksi työpajan eteneminen pääpiirteissään. Monissa ideoissa minulla oli vaihtoehtoisia toteutustapoja: toteutus saattoi olla esimerkiksi valmistellun esityksen tai osallistavan työpajan kaltainen, joten minun oli tässä vaiheessa tehtävä valintoja, millainen työskentelytapa tuntuu palveluidean tavoitteen kannalta hedelmällisimmältä. Haasteellista oli myös kirjoittaa siten, että pysyn yleisellä tasolla, vaikka ajattelen mahdollisina konteksteina kaikkia mahdollisia tutkimusaloja. Erityisen haasteellista se oli ideassa, jossa työtapoja käytetään tutkimusmenetelmänä. Päätin toisaalta suunnata tarinaani ikään kuin aina ensisijaisesti sille haastatellulle tutkijalle, jonka kertomana tarve vaikutti kaikista suurimmalta. Vaihe oli työläs, mutta innostava. (Palveluideat testausvaiheessa, liite 4.)

Luin vielä läheisilleni tarinoita ääneen, ja pohdin niiden tyyliä. Pelkäsin, vaikuttivatko tarinat naiiveilta käyttäjän kannalta, tai pohdin, kaipaisivatko ne enemmän huumoria. Päädyin kuitenkin, että kokemuksellisen rehellinen ja yksinkertainen kertomistapa on oikea valinta, ja syvällisyyden ennemmin kuin kepeyden painotuksessa on brändimme kannalta järkeä. Lopuksi valitsin tarinoihin vertauskuvalliset ja osin huumoriakin sisältävät

kuvat Unsplashin (ks. lähdeluettelo) tarjonnasta, ja toivoin kuvien helpottavan ideoideni ymmärtämistä.

Kuva 9. Palvelujen ytimen kirkastamista nopeasti piirtämällä.

Kävimme työryhmäni kanssa läpi palveluideat ja tarinat. Ideoista valikoitui selvästi neljä suosikkia (1., 3., 5. ja 6.) selkeiden konseptiensa ja meidän työprosessimme mielekkyyden kannalta. Yhdelle ideoista Myllyojalla oli jo yksi asiakaskin valmiina, ja esiintymiskoulutukseen idea, kuka voisi olla kaipaamamme ääniopettaja. Hioimme vielä yhdessä palveluideoiden nimiä. Pohdimme lisäksi, että tarinat kaipaavat motivaattoriksi puhetta erilaisesta tiedosta: mitä se konkreettisesti tilanteissa tarkoittaa ja millä keinoin teatterimenetelmät siihen reittejä tarjoavat, koska se on palvelujemme ydinarvo.

8.3 Palvelumallien testaus

Seuraavaksi otin yhteyttä kahteen haastattelemaani tutkijaan (H1 ja H2) ja lähetin heille palvelujen esittelyt (Palveluideat testausvaiheessa, liite 4). Pyysin joko vapaamuotoista kommentointia tai mahdollisesti vastaamaan antamiini kysymyksiin:

- Mistä palveluista olisit itse kiinnostunut?
- Mille ideoille ajattelisit olevan kysyntää tuntemiesi tutkijoiden joukossa?
- Mitkä ideoista ovat kolme suosikkiasi?
- Mitkä ideat epäilyttävät?
- Mille yksityiskohdille jossakin hyvässä ideassa olet kriittinen?

Toinen tutkijoista (H1) vastasi puhelimitse ja toinen (H2) sähköpostitse.

Kummankin tutkijan mielestä tarinoita oli ollut helppo ja mukava lukea. Toinen (H1) piti niitä kaikkia hauskoina ideoina, mutta koki, etteivät kaksi niistä (4. ja 5.) ehkä sopineet juuri hänen alalleen, mitä olin haastattelun perusteella arvellutkin. Toinen (H2) aloitti, että voisi osallistua palveluideoista jokaiseen, ja tarvetta olisi niille kaikille. Hän perusteli asiaa vielä seuraavasti:

”...nämä itse asiassa kuvaavat sellaisia työtapoja, joita tarvitaan jatkossa enemmän. Jos työn luonne muuttuu enemmän ihmisten väliseksi vuorovaikutukseksi ja yhteiseksi ongelmanratkaisuksi, tarvitaan monipuolisempaa otetta kuin vain tekstimuotoista viestintää. Samoin kuin käytämme yhä enemmän digitaalisia teknologioita, jotka ovat suureksi osaksi näkymättömiä, tulee entistä oleellisemmaksi keskittyä keholliseen kokemukseen ja ihmistenvälisyyteen, ettemme ole vain ruutuun liimattuja ja siten yksiulotteisia.” (H2)

Tutkija H1 arvioi, että eniten kysyntää olisi ideoilla 1 ja 6. Tutkija H2 kirjoitti, että kysyntä riippuu eniten vallitsevasta kulttuurista, mitä hän selitti tarkemmin.

”Joskus törmää siihen, että ideoissa kuvattu ”leikkiminen” ei olisi sopivaa aikuisille. Tämä on mielestäni mielenkiintoinen paradoksi. Työn murroksessa yksi keskeinen muutos on se, että työntekijöitä ruvetaan kohtelemaan aikuisina (esim. itsensä johtaminen, itseorganisoituvuus, merkityksellisyys liittyvät tähän). Aikuinenkin ihminen leikkii. Leikin kieltäminen kuuluu ajatusmalliin, jossa työntekijää kohdellaan lapsena, eli pyritään määrittämään, mitä saa tehdä, mitkä ovat työtehtävät, milloin mennään syömään, milloin lähdetään kotiin.

Kuvaamasi ideat toimivat sellaisessa kulttuurissa, jossa työntekijää kohdellaan aikuisena, vaikka ideat sisältävätkin ”lapsenomaista” heittäytymistä ja leikkiä. Sen sijaan ne eivät toimi kulttuurissa, jossa työntekijää kohdellaan lapsena. Tämä oivallus tuli näitä tarinoita lukiessa, eli kiitos siitä 😊.” (H2)

Tutkija H1 valitsi suosikeikseen ideat 1.,3. ja 6. ja tutkija H2 taas ideat 1.,2. ja 5. Kokoan seuraavassa molempien kommentteja kaikista ideoista (taulukko 10).

Taulukko 10. Tutkijoiden (H1 ja H2) kommentteja alustavista palvelumalleista.

	H1	H2
1.	<p>Voisi sopia hyvin sellaisiin tilanteisiin, kun mennään yhdessä kaikkien tutkimusryhmien kanssa yöksi jonnekin ”metsän keskelle”, ja pyritään järjestämään jotain erilaista ohjelmaa. Nyt meillä on alkamassa uusi pitkä hanke, niin ehkä vaikka siihen tässä alussa.</p> <p>Tietysti mietin, että mitenkähän ihmiset suhtautuisivat tuollaiseen leikkimiseen, mutta voisihan se juuri tuon kaltaisessa tilanteessa toimia.</p> <p>(Nimeää yhdeksi suosikikseen.)</p>	<p>Tarinassa nostetaan kissa pöydälle, ja siitä tuli mieleen Kirsi Pihan uusi kirja ”Konflikti päivässä”, jonka keskeinen viesti on se, ettei työpaikoilla uskalleta kohdata konflikteja, vaan asiat haudataan. Ei siis tarvitse ehdoin tahdoin riidellä, mutta konflikteja ei pitäisi pelätä, se kuuluvat ihmisten kanssa käymiseen.</p> <p>Ehkäpä tuollainen työpaja on oiva paikka kohdata konflikteja, jos on saatu aikaan luottamuksen ilmapiiri.</p> <p>(Nimeää yhdeksi suosikikseen.)</p>
2.	<p>En oikein usko, että perinteistä konferenssiyleisöä saisi tuohon mukaan, ja se, ettei keskeneräisistä tutkimuksista haluta puhua, on kyllä este vapaalle vuorovaikutukselle.</p> <p>Ja toisaalta niissä on kyllä järjestettykin tapaamisia nuorille tutkijoille, joilla ei vielä ole verkostoa.</p> <p>Ajattelen tässä ulkomaisia konferensseja, joissa itse käyn. Ehkä Suomessa pienemmissä tapahtumissa voisi toimia paremmin.</p>	<p>Tarina muistutti minua xxx-konffia ennen järjestetyistä nuorten tutkijoiden tapaamisista, joita olen ollut suunnittelemassa. Vaikka niissä on aina ollut tutkijanalkuja kiinnostavaa sisältöä, olennainen osa on ollut juuri muiden tapaaminen, jotta kahvitauoilla ei tarvitsisi möllöttää yksin, vaan pääsisi helpommin tapaamaan muita tutkijoita.</p> <p>(Nimeää yhdeksi suosikikseen.)</p>
3.	<p>Mietin tilanteita, joissa itse voisin palvelua käyttää. En kuitenkaan keksi sellaista heti. Pohdin, voisiko se sopia tilanteeseen, jossa kerron tutkimuksen tuloksistani sairaalan leikkaussalin henkilökunnalle. Ne tilanteet ovat kyllä aika nopeita, koska ihmiset ovat siellä vain lyhyessä palaverissa ja menossa kohta seuraavaan leikkaukseen.</p> <p>(Nimeää yhdeksi suosikikseen.)</p>	<p>(Ei kommentoi ideaa erikseen.)</p>
4.	<p>(Kokee, ettei palvelu koske omaa alaa.)</p>	

		Tarina jäi vähän abstraktiksi ja hajanaiseksi; en oikein saanut siitä otetta, että mitä oikein tapahtuu.
5.	(Kokee, ettei palvelu koske omaa alaa.)	<p>Tarina kuvaa kurssia, jollaiselle olisi mielestäni ehdottomasti tarvetta.</p> <p>Sen yhteydessä tosin jäin pohtimaan, miten saada sellaiset mukaan, jotka eivät halua alkujaan osallistua. Tämä siis siinä tapauksessa, että kurssi olisi esim. pakollinen jossain kokonaisuudessa, eli alkukarsintaa ei siinä mielessä olisi.</p> <p>(Nimeää yhdeksi suosikikseen.)</p>
6.	<p>Osallistuisin tällaiselle kurssille oikein mielelläni, ja sen näkökulma vaikuttaa ihan erilaiselta kuin esiintymiskursseilla, joilla olen ollut. Niissä jokainen on pitänyt esityksen, joka on videoitu, ja sitten on saanut palautetta.</p> <p>Olisin valmis maksamaan kurssista. Mutta pohdin, että jos yliopistolla on tarjolla ilmaisia esiintymistaidon kursseja, voi olla, että ihmiset valitsevat sen ilmaisen mieluummin.</p> <p>(Nimeää yhdeksi suosikikseen.)</p>	(Ei kommentoi ideaa erikseen.)

Kun kokosin yhteen sekä oman työryhmäni että tutkijoiden palautetta, oli selvää, että ykkössuosikiksi nousi palveluidea 1, koska se oli kaikkien suosikkilistalla. Myös palveluideat 5 ja 6 eli molemmat kurssi-ideat herättivät innostusta meissä ja tutkijoissa. Ideoina ne kaikki olivat myös selkeitä, joten niitä olisi helppo lähteä kehittelemään eteenpäin ja tarjoamaan mahdollisille asiakkaille.

Palveluidea 3 herätti innostusta omassa työryhmässäni, sekä ainakin jossain määrin myös tutkijoissa. Tosin työpajamuotoon kirjoitettu tarina oli tuntunut yhdestä tutkijasta liian aikaa vievältä. Olimme toisaalta toteuttaneet esitysmuotoisen version jo kerran onnistuneesti Dialogi, työ ja tulevaisuus -hankkeessa. Palautteen perusteella aloin aavistella, että ehkäpä tiiviimmällä, esitysmuotoisella konseptilla voisi olla enemmän käyttökohteita tutkijoille.

Oma työryhmäni ei ollut erityisen innostunut palveluideasta nro 2, koska se tuntui sisältöltään muita teknisemmältä suuren massan vuorovaikutuksen edistämiseltä tai energiaa tuovalta ”sirkushuvilta”. Muutamista seminaareista meillä oli kyllä kokemusta sen kaltaisesta työskentelystä, joista toisaalta oli jäänyt merkityksellisiä kokemuksia ja tullut kiittävää palautetta. Tutkijapalaute ideasta 2 meni ristiin. Mikäli ideaa lähtisi viemään käytäntöön, olisi varmasti tärkeää ottaa yhteyttä suomalaisiin konferenssijärjestäjiin tai vaikka aluksi pienempiin seminaareihin, ja rakentaa käytännön kokeiluja yhteistyössä. Voi myös olla, että idea toimii parhaiten esimerkiksi yhdistettynä elävöittävän tiedonjakamisen ideaan nro 3.

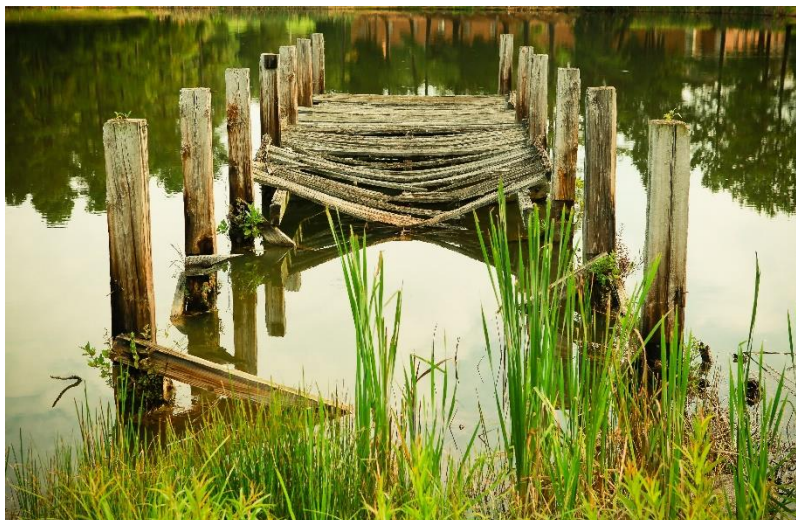
Palveluideaa 4 kukaan ei ollut valinnut suosikikseen, mikä harmitti minua, koska siinä kuitenkin oltiin eniten juuri tiedonluomisen ytimessä. Toisaalta ymmärsin, että idea oli kaikista haastavin, ja minulla se oli tarinassa jäänyt aivan liian yleiselle tasolle. Olin painottanut sisällön räätälöintiä tutkimushankkeen ehdoilla, mutta se johti myös siihen, ettei ideasta saanut konkreettisesti tasolla kiinni. Tätä vielä korosti pyrkimykseni kirjoittaa niin, ettei tutkimusala määrittäisi tarinaa. Seuraava askel olisi hahmotella erilaisia palveluideoita konkreettisiin tutkimustilanteisiin, ja kirjoittaa ne konkreettisesti auki. Mahdollisia ideoita voisivat olla esimerkiksi ”ideoimme ja konkretisoimme tulevaisuuskuvia”, ”pinnan alle ihmisten kokemuksiin” tai ”ongelman/ristiriidan ratkaisu, keventäminen tai katsominen uusista kulmista”. Tätä haluan jatkaa, vaikkei se tämän työni raameihin enää mahdukaan.

9 Valittujen palvelukonseptien esittely

Valitsen ideoista tässä vaiheessa neljä houkuttelevinta, ja esittelen niiden konseptit lyhyesti. Pohdin myös jokaisen kohdalla jatkosuuntia ideoiden käytäntöön viemiseksi.

9.1 Ponnahdusalusta-työpaja monitieteisille tutkimushankkeille

Ponnahdusalusta-työpaja on tarkoitettu tukemaan monitieteisten tutkimushankkeiden sisäistä vuorovaikutuksen ja tutkimusyhteistyön rakentumista. Työpaja keskittyy yhteisen kielen, keskinäisen luottamuksen ja yhteistyön pelisääntöjen tutkimiseen osallistavasti ja toiminnallisesti, teatterilähtöisten työtapojen avulla.

Konseptin taustalla ovat tutkijoiden kokemukset keskinäisen ymmärryksen ja toimivan yhteistyön vaikeudesta, kun on ylitettävä erityisalojen oman maailmankuvan, käsitteiden ja arvostusten eroja. Toisaalta haastattelumateriaalini toi esiin, miten monitieteiset suuret tutkimushankkeet ovat painopiste tämänhetkisessä tiedepoliittisessa rahoituksessa.

”Näissä kokouksissa tuntuu, että ihmiset puhuu aivan eri kieltä keskenään. Ja on erilliset intressit molemmilla ryhmillä. Ja pitäis tehdä yhdessä jotain. Se on pikkusen haastavaa joskus!

Tutkijat, jotka tekee omaa juttuansa on oman alansa ekspertejä, mutta ei välttämättä osaa aatella toisesta näkökulmasta. Eikä haluakaan, koska paine on kova tuottaa koko ajan tulosta ja artikkeleja. Se on hidaste, jos pitäis tehdä jotain muuta. Mutta kun rahoitus on tullut tähän yhteistyöprojektiin, niin pitäis kuitenkin saada jotain yhteistäkin aikaan.” (H1)

Palvelupolun ensimmäinen kontaktipiste on markkinointi, jonka toteutamme markkinoinnin yhteistyökumppanien sekä oman nettisivustomme kautta. Toisena kontaktipisteenä on yhteistyöstä neuvottelu ja sopimuksen tekeminen nettilomakkeen, puhelimen ja/tai sähköpostin välityksellä työryhmän ennakkoon suunnitteleminen kysymysten pohjalta. Kolmas kontaktipiste on kunkin hankeosapuolen edustajan haastattelu. Tässä käydään läpi alan erityispiirteitä, kokemuksia tähänastisesta tutkimusyhteistyöstä sekä yhteistyön reunaehdoista liittyen arvoihin ja intresseihin (ks. Anne Pässilän tarkastuslista luvun 6.5. alusta). Neljäntenä kontaktipisteenä on viimeistelytapaaminen, jossa paikalla on kunkin hankeosapuolen edustaja sekä koko teatterityöryhmä. Tapaamisessa käydään läpi suunniteltu työpajarunko ja valmistellut kohtaukset, sekä muokataan niitä palautteen pohjalta. Viidentenä kontaktipisteenä on itse teatterityöpaja, josta hahmottuvat sisällöllisesti osallistujien vastaanotto, aloitus ja lämmittely, työskentely, tauot ja loppupurku. Kuudentena kontaktipisteenä on palautteen keruu, joka toteutetaan kaikille kirjallisena

työpajan lopussa, jonka lisäksi keskustellaan jälkikäteen kunkin hankeosapuolen edustajan kanssa. Palautteen keruussa hyödynnetään Eili Iksen kehittämää tunneviuhka-mallia (ks. luvun 4.1 loppu).

Teatterityöpajan sisältö koostetaan koko ryhmän osallistavasta työskentelystä ja pienryhmätyöskentelystä. Yhtenä työmuotona ovat työryhmän valmistamat kohtaukset, jotka purkavat ennakkohaastatteluista nousevaa, erityisesti tunne- ja kokemusmateriaalia, ja jota työstetään keskustellen ja yhteistä ymmärrystä hakien. Työpajan loppupuolella huomio on tulevaisuuden ratkaisuihin, pelisäännöissä ja käytännöissä sekä mahdollisesti yhteistyön sisällöllisessä ideoimisessa. Teatterimenetelmien erityisinä keinoina ovat vertauskuvallinen, kehollinen työskentely sekä roolinottojen kautta etäisyyden otto omaan näkökulmaan.

Työryhmämme lähtee viemään konseptia eteenpäin ottamalla yhteyttä monitieteisten tutkimushankkeiden rahoittajiin, joiden kautta pyrimme rakentamaan rahoitus- ja markkinointiyhteistyötä.

9.2 Tiedonluominen draamamenetelmin -kurssi

Tiedonluominen draamamenetelmin -kurssi on suunnattu laadullista tutkimusta tekeville tieteenaloille. Kurssilla tutustutaan käytännönläheisesti erilaisiin draamamenetelmiin tiedon luomisen näkökulmasta ja reflektoidaan menetelmien käyttömahdollisuuksia osana oman alan tutkimusta ja kehittämishankkeita.

Kurssin taustalla on tutkijoiden kiinnostus osallistavia tutkimusmenetelmiä kohtaan, joilla voitaisiin tuoda esiin ”ihmisen ääntä”, kokemuksellista ja kehollista tietämystä ja tulevaisuuksien ”aavistuksia”. Myös tunteiden ja eettisten valintakysymysten tutkimukseen kavautaan uusia menetelmiä. Toiseksi tutkijoilla on halua kokeilla draamamenetelmiä myös osana opetusta, joten käytännön työkaluille on tarvetta.

”Siinä on kehittämisen paikka, että saadaan se tulevaisuus omakohtaisemmaksi, eikä niin abstraktille tasolle...Suomessa tehdään paljon tulevaisuuksien tutkimusta ja tuotetaan paljon tietoa. Tieto pitäis saada jollain tavalla semmoseksi, että ihmiset pystyy yhdistämään sen tulevaisuuskuvan jollain tavalla omaan arkielämään. Tämän kytköksen tekeminen on ihan oleellista.” (H2)

”Oon ite ajatellu, että varmasti tulevaisuudessa, jos avautuu semmosia mahdollisuuksia, niin käyttäisin erilaisia draamallisia keinoja osana tutkimusta. Ja oon miettiny sitäkin, että pitäis opetukseen integroida kans paljon. Mä luulen, että se vois olla opiskelussa hyvä tapa elävöittää ja tehdä tiedosta paremmin ymmärrettävää. Ei sitä yliopistotasolla käytetä.” (H4)

Palvelupolku on pääpiirteissään vastaava kuin konseptissa numero 1. Markkinoinnin kontaktipisteessä otamme yhteyttä kiinnostavien tutkimusalojen koulutusohjelmiin yliopistoissa sähköpostitse ja puhelimitse. Nettisivu on silti merkityksellinen lisä. Alkuneuvottelujen kontaktipisteessä esittelemme jo ideoimamme kurssin päätavoitteet, kurssirungon sekä tilavaatimukset, vastaamme kysymyksiin ja käymme läpi oman kysymysrungon. Välineinä ovat edelleen nettilomake, puhelin ja sähköposti. Kolmas kontaktipiste, tutkijahaastattelu pyrkii avaamaan alan erityispiirteitä ja ajankohtaisia tutkimustarpeita. Neljäs, viimeistelytapaamisen kontaktipiste tarkoittaa kurssirunkoa ja se voidaan mahdollisesti toteuttaa myös sähköpostitse tai yhdistää jo edelliseen kontaktipisteeseen. Viides, itse kurssin kontaktipiste koostuu opiskelijoiden vastaanotosta, lämmittelystä, menetelmiin tutustumisen ja reflektion vuorottelusta, opiskelijoiden projektitoista sekä niiden ja koko kurssin purusta. Kuudes, palautteen kontaktipiste toteutuu kurssikertojen lopussa ja välissä sekä keskusteluna tutkijayhteyshenkilön kanssa kurssin jälkeen. Tarjoamme mahdollisesti toisena vaihtoehtona myös lyhytkurssia, joka toteutetaan valmiina pakettina, ja siitä jää pois kolmas ja neljäs kontaktipiste.

Lähdemme viemään ideaa eteenpäin käytännön pilotoinnilla mm. tämän työn yhden tutkijahaastateltavan kanssa. Toiseksi tutkimme mahdollisuuksia apurahojen saamiseen pilotointiprosessia varten.

9.3 Tutkimustuloksia elämyksellisesti

Tutkimustuloksia elämyksellisesti -konsepti pyrkii helpottamaan tieteen tutkimustulosten välittämistä erityisesti kunkin tutkimusalan ja laajemmin tutkijoiden ulkopuolelle. Teatteriryhmä rakentaa tutkimustulosten pohjalta draamallisia kohtauksia, joiden avulla katsojat voivat rakentaa tutkimusaiheeseen omakohtaista, uteliasta, ehkäpä provokatiivis-takin suhdetta. Konseptia voidaan hyödyntää myös tieteellisissä tapahtumissa.

Kohtaus voi olla sellaisenaan osana tilaisuutta tai se voi liittyä tutkijan omaan esitykseen. Molempiin voidaan yhdistää myös yleisön keskustelun fasilitointia sekä mahdollisesti myös kevyesti osallistavia, yleisön omakohtaisuutta aiheeseen tiivistäviä toiminnallisia tehtäviä.

Konsepti pohjautuu sekä tutkijoiden omaan tarpeeseen saada tutkimustulokset ”käyttöön” niille, jotka niistä voisivat hyötyä, että toisaalta nykyisen tiedepolitiikan tutkijoille asettamaan vaatimukseen saada tutkimustuloksia välitettyä akateemista keskustelua laajemmalle. Tutkijahaastatteluissa nousi myös esiin viime aikoina lisääntyneet tutkijoiden esiintymispyynnöt asiantuntijaroolissa maallikoille.

”Ni sitte vaikeus on siinä, että miten saa sen tiedon sinne todelliseen elämään. Et me tehdään joku hieno tutkimus, ni sit sitä lukee pääsääntöisesti toiset tutkijat. Mut miten saisi sen saman tiedon levitettyä käytäntöön, niin sille hoitajalle tai potilaalle luontevalla tavalla, niin se on joskus vaikeeta.” (H3)

”Sellasta on paljon nykyään, että pitäis osata tuloksista kertoa maanläheisesti ja maallikoille.” (H1)

”Avoimen tieteen periaate on oikein kannatettava. Että tiede ei saisi linnottautua muulta yhteiskunnalta paksujen muurien taakse. Että tieteellinen tieto olisi kaikkien saatavilla.” (H2)

Palvelupolun kontaktipisteet noudattelevat jälleen konseptista 1 tuttua perusreittiä. Markkinoinnin kontaktipiste syntyy demonstroimalla työtapaamme tieteellisissä seminaareissa, joiden kautta teemme työtapaamme tunnetuksi suuremmalle tutkijajoukolle. Lisämarkkinointina ovat seminaareissa jaettavat esitteet sekä nettisivu. Alkuneuvottelut käydään nettilomakkeella, puhelimitse ja/tai sähköpostitse ennalta suunnitellun tiiviin kysymyspohjan mukaan. Tutkijahaastattelun kontaktipisteessä tarkennetaan mahdolliset, käytettävät tutkimustulokset ja yhdistellään niihin teatterityöryhmän alkuideoita esityksen sisällöstä. Viimeistelytapaamisen kontaktipisteessä luetaan ja näytellään kohtauksia ja ideoidaan ja käydään läpi esityksen kokonaisuutta. Viides kontaktipiste on itse esitystilaisuus. Palautteen kontaktipiste voidaan tehdä keskustellen esityksen jälkeen ja/tai jälkikeskustelulla puhelimitse tai sähköpostitse.

Viemme ideaa eteenpäin ottamalla yhteyksiä tieteellisiin tapahtumiin, ja tarjoamalla niihin demoa konseptista.

9.4 Esiintymis- ja äänenkäyttökurssi tutkijoille

Tutkijoiden esiintymis- ja äänenkäyttökurssilla tutkitaan käytännössä kokeillen kehollisia ja mielen työkaluja, joilla jokainen voi löytää esiintymis- ja opetustilanteisiin lisää kotoisuutta, nautintoa ja kontaktia kuulijoihin. Tärkeää on myös tutkia luonnollista kehon ja äänen käyttöä, jotta ääni ei rasittuisi vaativissakaan olosuhteissa ja tutkijalla olisi keinoja edistää äänen palautumista mahdollisesta rasituksesta. Oleellinen osa kurssia on akateemisen vertaisryhmän kanssa käytävä kokemuksia refleктоiva keskustelu.

Tutkijahaastatteluistani nousi esiin joidenkin tutkijoiden esiintymispelko ja kokemus, että on huono esiintyjä, koska ei ole luonnostaan ”esiintyjätyyppiä”. Yliopistokoulutuksen ei koettu antaneen riittävästi työkaluja esiintymispainotteiseksi muuttuneeseen ammattiin. Lisäksi haastatteluista nousi esiin yliopiston suurien, kuivailmaisten luentosalien asettamat vaatimukset opettavien tutkijoiden äänenkäytölle.

"Esiintyminen on monelle aika pelottavaa ja vaikeeta, koska kaikki tutkijat ei oo kovin ulospäinsuuntautuneita. Jos siihen jotain apua vois keksiä. Esiintymiskoulutuksia tietysti on saatavilla, oon itekin ollu jossain yliopistojen koulutuksissa, mutta ehkä me tutkijat monesti mennään se asia edellä." (H1)

"Joskus ääni rasittuu opetuksessa, et varmaan äänenkäyttö on väärä ja ei osaa oikein hengittää ja puhallella. Niin sitten varsinkin isoissa luentosaleissa, joissa on kuiva ilma, ni ääni rasittuu." (H3)

Palvelupolun kontaktipisteet ovat hivenen erilaiset, koska tarjoamme kurssia valmiina pakettina. Ensimmäinen kontaktipiste, markkinointi tapahtuu yliopiston tai ammattiliiton välityksellä. Tukena on jälleen nettisivu. Toinen mahdollinen kontaktipiste on kurssille ilmoittautuminen, mikäli se ei järjesty yliopiston tai ammattiliiton välityksellä. Kolmantena kontaktipisteenä on kurssille tervetulleeksi toivottava ja ennakkotehtävästä kertova sähköposti. Neljäs kontaktipiste on itse kurssi, johon sisältyy kurssilaisten vastaanotto, aloitus ja lämmittely, teemojen mukaiset tutkivat harjoitukset, sovellukset pienissä oman alan esityksissä sekä loppupurut. Viidentenä kontaktipisteenä on palaute, jossa henkilökohtaisesti herkän aiheen vuoksi sovellamme jälleen "tunneviuhkaa" (kasto 4.1). Keräämme kirjallista palautetta paikan päällä kurssin lopuksi sekä mainitsemme mahdollisuudesta antaa lisäpalautetta nettisivumme kautta.

Erona muihin ideoihin tarvitsemme tämän idean toteutukseen mukaan ammattitaitoisen puheopettajan, joten yhteistyöstä neuvottelu potentiaalisten henkilöiden kanssa on eteenpäin viemisen ensimmäinen askel. Seuraavaksi pyrimme toisen kurssi-idean tavoin löytämään kiinnostuneen yhteistyökumppanin, joko yliopiston tai ammattiliiton, jonka kanssa voisimme lähteä pilotoimaan kurssia. Myös tämän kurssin kohdalla pohdimme pilotointiapurahan mahdollisuutta.

10 Katse taaksepäin: reflektiota prosessin äärellä

Pitkä sukellukseni on nyt ohi. On aika tulla pintaan, ja tarkastella niin mukanani olevia aarteita, navigaattorini tallentamaa matkareittiä kuin ihooni piirtyneitä jälkiä.

Lopputuloksena meillä on neljä palvelukonseptia ja niiden alustavat etenemissuunnitelmat – yhdelle konseptille on alustava pilotointi sovittuna. Yksi lopputuloksista on myös työryhmämme prosessin kuluessa kasvanut yhteishenki ja kohonnut luottamus sille, että meidän kannattaa erikoistua intohimoomme tiedonluomiseen teatterilähtöisillä menetelmillä. Ajatus jatkosta tuntuu huomattavasti kevyemmältä ja innostavammalta, koska työlle on nyt konkreettisia tehtäviä, joihin tarttua. Palvelukonsepteista peräti kolme on meille uusia, vain ”tutkimustuloksia elämyksellisesti” -konsepti pohjautuu aiempaan kokemukseemme. Voin olla prosessin tuloksiin tässä vaiheessa oikein tyytyväinen. Konseptien realisoituminen käytäntöön selviää ajan kanssa lähitulevaisuudessa.

Palvelujen teatterilähtöisiä sisältöjä, kuten tehtävävalintoja en ainakaan tässä vaiheessa missään tapauksessa halunnut konseptoida, koska kaipaen taiteellisen prosessin vapautta aiheiden ja tehtävänantojen mukaan. Toisaalta löysin kirjallisuudesta mielestäni onnistuneilta vaikuttavia esimerkkejä konseptoinnista, joissa toteutukseen jää mallista huolimatta paljon pelivaraa ainutlaatuiselle luovalle toteutukselle. Esimerkkeinä tästä voisivat olla Anne Pässilän tutkimusperustainen teatteri (ks. luku 7.1.) tai Mirror Theatren osallistava oppimisprosessi (ks. luku 6.1.). Näiden kaltainen osittainen konseptointi on ehkä mahdollista jatkossa käytännön pilotointien myötä.

Valintani käyttää tässä työssä menetelmänä palvelumuotoilua teki prosessin luultavasti paljon työläämmäksi kuin etukäteen osasin kuvitella. Kuvittelin ehkäpä etukäteen palvelumuotoilun ”ei-tieteellisen” asenteen tekevän haastatteluista rennompia ja kevyempiä. Toteutin kuitenkin haastattelut huolellisella otteella haastattelukirjallisuuteen perehtymisineen, litterointeineen ja teemojen analyseineen. Päädyin lisäksi toteuttamaan työryhmäni haastattelut ja puhelinpalaverit, mikä lisäsi työmäärääni, mutta oli ehdottomasti lopputuloksen konkretisoinnin ja tulevan käytäntöön viemisen kannalta tärkeää. Sen sijaan tutkijahaastattelujen toisen kommentointivaiheen päätin toteuttaa kevyemmin, vain kahden tutkijan voimin. Syynä olivat sekä omat että tutkijoiden kiireiset aikataulut. En usko sen kuitenkaan merkittävästi vaikuttaneen lopputulokseen. Muista palvelumuotoilun osa-alueista odotettua aikaavievempää oli sekä Blueprinttien hahmottelu että tarinoiden kirjoittaminen. Kokemus kuitenkin opetti, että ne molemmat ovat yksinkertaisen nerokkaita

ideoiden konkretisoijia. Olen varma, että tulen hyödyntämään juuri näitä työkaluja jatkosakin.

Kirjallisuuteen tutustuminen ja sen pohjalta kirjoittaminen ei asettunut niin luontevaksi osaksi palvelumuotoiluprosessia kuin etukäteen olin suunnitellut. Vaikka luin materiaalia useiden kuukausien kuluessa, ja aloitin kirjoittamisen kirjallisuuden pohjalta jo puolitoista kuukautta ennen työn palautusta, lopullisen teoriaosuuden eli lukujen 6 ja 7 kirjoittaminen jäi käytännön prosessini viimeiseksi vaiheeksi. Tämä vaikutti siihen, etteivät kirjallisuuden pohjalta tehdyt oivallukset vielä todella konkretisoituneet osaksi konseptien kehittelyä. Uskon, että esimerkiksi tutkimusmenetelmä -konseptissa olisin päässyt huomattavasti pidemmälle, mikäli tekemisen järjestys olisi ollut suunnitelmieni mukainen. Oivalsin, miten luettu tieto jäsentyy käyttötiedoksi vasta kirjoitusprosessin kuluessa.

Yksi syy siihen, miksi tekemisen järjestys muuttui, oli heikohko luettavan materiaalin rajaus. Tämänlaajuisen työn raameissa olisin hyvin voinut keskittyä vain joko katsaukseen, mitä aiemmin on tehty tai tiedonkäsitykseen – olihan minulla kolmantena materiaalina vielä palvelumuotoilukirjallisuus. Lisäksi luin paljon tieteestä, tutkimusotteista ja tieteenfilosofiasta, mikä oli tarpeen päästäkseni sisään itselleni vieraaseen kulttuuriin. Laaja kirjallinen materiaali tietysti antoi paljon uutta ymmärrystä ja reflektiopintaa omille kokemuksille, mikä varmasti näkyy tekemisessä ajan myötä.

Hahmotan joka tapauksessa palvelumuotoiluprosessin nyt selkeästi, ja sen osa-alueita on helppo hyödyntää tarvittaessa uudelleen. Uskon myös avanneeni prosessia sen verran läpinäkyvästi, että työni pohjalta prosessia on mahdollista muidenkin soveltaa. Vaikka palvelumuotoilun prosessia ei kokonaan ja orjallisesti noudattaisikaan, sen peruseriaatteita, kuten koko työryhmän sitouttamista, käyttäjien ja asiakkaiden kanssa käytävää keskustelua tämänhetkisistä haasteista, ideointia tarpeiden pohjalta, realististen ideoiden valintaa ja ideoiden konkretisointia voi käyttää myös kevyemmin uusiin työympäristöihin suuntautumisen apuna.

Haastattelukysymysten valinnassa ja haastattelumateriaalin analysoinnissa opin, miten tärkeää on valita kirkas näkökulma, joka määrittelee, mikä materiaalista on enemmän, mikä vähemmän tärkeää. Konseptisuunnittelussa opin tekemään valintoja ja luopumaan. Itse osallistavan teatterin tekemisen suhteen opin yhä enemmän luottamaan tekemällä oppimiseen, kun mukana on matkakumppanina oman toiminnan reflektointi. Oli silti va-

pauttavaa lukea, että 20 vuotta osallistavaa tutkimusteatteria vetänyt Joe Norris kamppailee edelleen omien valintojensa kanssa elävissä työpajatilanteissa (ks. luku 6.5. loppu).

11 Johtopäätöksiä ja tulevaisuuden suuntia

Tässä opinnäytetyössäni olen tutkinut osallistavien teatterilähtöisten menetelmien sovel-
lusmahdollisuuksia tieteellisen tutkimuksen kentällä. Ytimenä on ollut kiinnostukseni tie-
donluomiseen teatterimenetelmillä painottaen menetelmien omia vahvuuksia.

Kiinnostusta tieteentekijöillä teatterimenetelmiä kohtaan on! Monessa kohtaa teatterime-
netelmät tuntuvat vastaavan tieteen ajankohtaisiin haasteisiin. Näkyykö ihminen tutki-
mustuloksissa? Ottavatko tutkimusasetelmat ja tutkimusmenetelmät huomioon kehollis-
suuden, tunteet ja vaativat eettiset kysymykset? Kykenevätkö tutkijat pirstaloituneiden
erityisalojen väliseen yhteistyöhön? Väliytyykö tieto ulos yliopistojen muurien suojista
koko yhteiskunnan käyttöön?

Vähätellä ei voi myöskään sitä raikasta ja välitöntä yhteisöllisyyttä, iloa, kehollisuuden
riemua ja energiaa, mitä teatterimenetelmät voivat vastapainona tarjota usein tietoko-
neen ääreen ja rationaalisen, sanallisen ilmaisun tarkkuuteen keskittyvälle tutkimuskult-
tuurille. Oivalsin työni kuluessa, että nämä usein ”halpoina” pitämäni teatterimenetelmien
piirteet saattavat itse asiassa ollakin niitä kaikkein olennaisimpia tieteeltä puuttuvia
osasia, kun se tavoittelee sosiaalisen konstruktivismiin hengessä uutta, ”aavistavaa” tie-
toa ihmisten välisessä tilassa.

Olen työn kuluessa tullut yhä kiitollisemmaksi monipuolisesta, työelämälähtöiseen työs-
kentelyyn ja refleктоivaan oppimiseen perustuvasta teatteri-ilmaisunohjaajan koulutuk-
sesta. Toiseksi olen tajunnut, miten onnellinen olen saadessani kuulua Jouko Myllyojan
ja Jouni Nurmisen kanssa työryhmään, jossa jaamme teatterimaailmassa ehkä hivenen
marginaalisia tiedonluomiseen liittyviä intressejä ja jossa olen saanut kokeilla ja oppia
tekemisen kautta.

Työni avasi meille houkuttelevia, konkreettisia työtehtäviä, joissa voimme toivottavasti
jatkossa työskennellä yhdessä tutkijoiden kanssa. Ne ovat luonteeltaan tutkimusta tuke-

via palveluja. Jatkossa minua kiinnostaa kehitellä lisää erityisesti teatterilähtöisten menetelmien sovelluksia laadullisina tutkimusmenetelminä. Jotta tutkijat kiinnostuisivat niistä lisää, olisi tarpeen pystyä konseptoimaan ideoita pidemmälle ja puhumaan selkeällä kielellä niiden lisäarvosta suhteessa muihin menetelmiin. Lisäksi haluaisin tietää, mitä kaikkea Suomen ulkopuolella on tutkimusmenetelminä jo kokeiltu ja millaisia menetelmiä käytetään aktiivisesti.

Toiseksi, hiljaisen tiedon mallien ohella haluaisin tutkia lisää myös muita tapoja puhua teatterimenetelmien tiedonkäsityksestä tieteenfilosofisiin lähtökohtiin asti ulottuen, tavoilla joihin voi käytännön työssä pohjata teatterimenetelmällisiä valintoja.

Sydämellinen kiitos opinnäytetyöprosessissani mukana olleille. Työ veden äärellä jatkuu.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Aho, Elina 2016. Jaettuja jälkiä. Kuvataiteilijana organisaatiossa. Julkaisussa Taiteilija kehittäjänä. Taiteelliset interventiot työssä 2016. Toimittaneet Kai Lehikoinen, Anne Pässilä, Mari Martin ja Maiju Pulkki. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu.

Alanko-Turunen, Merja & Pasanen, Heikki 2008. Vangitusta tiedosta kehoon piirtyvään hiljaiseen tietämiseen. Julkaisussa Hiljainen tieto. Tietämistä, toimimista, taitavuutta. Toimittaneet Auli Toom, Jussi Onnismaa ja Anneli Kajanto. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.

Ala-Suvanto-Suutari, Virpi & Kalliomäki, Merja 2008. Leikki-ikäisen lapsen pelon ja kivun hoitotyön tutkimus- ja kehittämishanke. Hankkeen loppuraportti. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Draamamenetelmät ja tieto 2008. Teatterin ja teknologian kohtaamisia. Toim. Katri Mehto. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Dwellers in Agile Cities 2017a, Etusivu, <http://www.agilecities.fi/>, luettu 28.9.2017.

Dwellers in Agile Cities 2017b, Ota yhteyttä, <http://www.agilecities.fi/ota-yhteytta/>, luettu 31.10.2017

Haaparanta, Leila & Niiniluoto, Ilkka 2016. Johdatus tieteelliseen ajatteluun. Helsinki: Gaudeamus

Hannula, Mika, Suoranta, Juha & Vaden, Tere 2003. Otsikko uusiksi. Taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat. Tampere: 23 45.

Hare, June Rabson 2008. Review: Johnny Saldana (2005). Ethnodrama. An Anthology of Reality Theatre. Forum Qualitative Social Research. <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/429/928>, luettu 1.11.2017.

Harmaakorpi, Vesa 2008. Käytäntölähtöisen innovaatiotoiminnan innovaatioympäristöt. Julkaisussa Innovaatioympäristön monet kasvot. Toimittaneet Nina Mustikkamäki ja Markku Sotarauta. Tampere: Tampereen Yliopisto.

Heikkinen, Hannu L.T. 2010. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Julkaisussa Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkinen, Hannu L.T., Kontinen, Tiina & Häkkinen, Päivi 2010. Toiminnan tutkimisen suuntaukset. Julkaisussa Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkinen, Hannu L.T. & Rovio, Esa 2010. Toimintatutkimuksen raportointi. Julkaisussa Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkinen, Hannu L.T. & Syrjälä, Leena 2010. Tutkimuksen arviointi. Julkaisussa Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Hyysalo, Sampsa 2009. Käyttäjä tuotekehityksessä. Tieto, tutkimus, menetelmät. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.

Ikonen, Eili 2016. Muotokuvamaalaamisen metataidot työelämän kehittämisessä. Julkaisussa Taiteilija kehittäjänä. Taiteelliset interventiot työssä 2016. Toimittaneet Kai Lehtikainen, Anne Pässilä, Mari Martin ja Maiju Pulkki. Helsinki: Taideyliopiston Teatteri-korkeakoulu.

Ikonen, Hanna-Mari 2017. Puhelinhaastattelu. Julkaisussa Tutkimushaastattelun käsikirja. Toimittaneet Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander ja Johanna Ruusuvoori. Tampere: Vastapaino.

Jansson, Satu-Mari 2013a. Muutosjohtajia valmentamassa teatterin keinoin. Oppimisen mahdollisuuksia, edellytyksiä ja vaikutuksia. Julkaisussa Taiteesta toiseen. Toimittaneet Päivi Rantala ja Satu-Mari Jansson. Rovaniemi: Lapin Yliopisto.

Jansson, Satu-Mari 2013b. Teatteri ja draama työn oppimismuotoina. Helsinki: Helsingin Yliopisto.

Jansson, Satu-Mari & Rantala, Päivi 2013. TAIKA -hankkeen esittely. Julkaisussa Taiteesta toiseen 2013. Taidelähtöisten menetelmien vaikutuksia. Toimittaneet Päivi Rantala ja Satu-Mari Jansson. Rovaniemi: Lapin Yliopisto.

Jyväskylän Yliopisto 2017. Draamakasvatus. www.avoin.jyu.fi/oppiaineet/draamakasvatus, luettu 13.11.2017.

Jyväskylän Yliopisto, Integroituminen ammattiyhteisöihin Suomessa 2011-2014, Tuloksia, <http://integration.jyu.fi/suomeksi/tuloksia/>, luettu 6.10.2017.

Jääskeläinen, Paul, Hakkarainen, Pentti, Jokinen, Esa & Spangar, Timo 2008. Dialogiset työpajat ja hiljainen tieto. Julkaisussa Hiljainen tieto. Tietämistä, toimimista, taitavuutta. Toimittaneet Auli Toom, Jussi Onnismaa ja Anneli Kajanto. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.

Kansalaisnavigointia Metropolissa 2012. Soveltava teatteri matkalla metropoliin. Toimittaneet Pilvi Kallio ja Anna-Maria Vilkuna. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Ketonen, Päivi 2008. Tarinateatteri tiedon keräämisessä. Julkaisussa Draamamenetelmät ja tieto. Teatterin ja teknologian kohtaamisia. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Kettula, Kirsi 2014. Draamaa vai roolipeliä? Julkaisussa Hyvä hankaus 2.0. Toimittaneet Pekka Korhonen ja Raija Airaksinen. Helsinki: Taideyliopisto

Kirves, Taru 2012. Soveltavan ja osallistavan teatterin käyttö Kansalaisnavigointia metropolissa -hankkeessa. Julkaisussa Kansalaisnavigointi. Soveltava teatteri matkalla metropoliin. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Kolu, Siri 2008. Metafora ja tutkiva teatteri. Julkaisussa Draamamenetelmät ja tieto. Teatterin ja teknologian kohtaamisia. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Korhonen, Pekka & Airaksinen, Raija 2014. Johdanto. Julkaisussa Hyvä hankaus 2.0. Toimittaneet Pekka Korhonen ja Raija Airaksinen. Helsinki: Taideyliopisto.

Korhonen, Pekka 2014. Soveltavasta teatterista ja teatterilähtöisistä menetelmistä – mitä tänään ajattelen. Julkaisussa Hyvä hankaus 2.0. Toimittaneet Pekka Korhonen ja Raija Airaksinen. Helsinki: Taideyliopisto.

Kuhn, Thomas S. 1969. Tieteellisten vallankumouksien rakenne. Suomentanut Kimmo Pietiläinen. Art House.

Lehikoinen, Kai & Pässilä, Anne 2016. Johdanto. Julkaisussa Taiteilija kehittäjänä. Taiteelliset interventiot työssä 2016. Toimittaneet Kai Lehikoinen, Anne Pässilä, Mari Martin ja Maiju Pulkki. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu.

Louhija, Marja 2008a. Dramaturginen lukeminen tutkimusaineiston käsittelyssä. Julkaisussa Draamamenetelmät ja tieto. Teatterin ja teknologian kohtaamisia. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Louhija, Marja 2008b. Monialaisen tutkimuksen ongelmia. Julkaisussa Draamamenetelmät ja tieto. Teatterin ja teknologian kohtaamisia. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Louhija, Marja 2015. Paluu TIO -tulevaisuuteen. Soveltavan teatterin synnyt. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Manninen, Kirsti & Ugas, Outi 2012. Kasvunvara. Työkaluja parempaan palveluun. Helsinki: Sitra ja ProAgria Keskusten Liitto

Medeisiene, Raimonda Agne 2014. Survey Theatre. The Mirror of Society. Julkaisussa Hyvä hankaus 2.0. Toimittaneet Pekka Korhonen ja Raija Airaksinen. Helsinki: Taideyliopisto.

Mehto, Katri 2008a. Metaforan käyttö -ajatuksia ja esimerkkejä. Julkaisussa Draamamenetelmät ja tieto. Teatterin ja teknologian kohtaamisia. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Mehto, Katri 2008b. Tutkimus, tausta, metodit. Julkaisussa Draamamenetelmät ja tieto. Teatterin ja teknologian kohtaamisia. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Mehto, Katri 2008c. Tallenneahdistus -tutkijan monologi. Julkaisussa Draamamenetelmät ja tieto. Teatterin ja teknologian kohtaamisia. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Metropolia 2013. Loppuraportti. Urbaani luovuus 2012., www.hel.fi/static/kanslia/Innovaatorahasto/Loppuraportti-Urbaani-luovuus.pdf, luettu 1.11.2017.

Myllyoja, Jouko 2017. Draamainterventioilla tulevaisuuksiin. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Mäntylä, Martti 2008. Jälkisanat. Julkaisussa Draamamenetelmät ja tieto. Teatterin ja teknologian kohtaamisia. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Nonaka, Ikujiro & Takeuchi, Hirotaka 1995. *The Knowledge-Creating Company. How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. New York: Oxford University.

Norris, Joe 2009. *Playbuilding as Qualitative Research. A Participatory Arts-Based Approach*. Walnut Creek, CA: Left Coast Press.

O'Connor, Peter & Anderson, Michael 2015. *Research in a Post-Normal World*. Julkaisussa *Applied Theatre. Research. Radical Departures*. London / New York: Bloomsbury Methuen Drama.

Pennanen, Merja & Mehto, Katri 2008. *Forumteatterin lyhyt oppimäärä*. Julkaisussa *Draamamenetelmät ja tieto. Teatterin ja teknologian kohtaamisia*. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Perä, Rosa-Maria 2012. *Seitsemän määritelmää taidehankkeelle*. Kansalaisnavigoinnin verkostomainen dramaturgia. Julkaisussa *Kansalaisnavigointi. Soveltava teatteri matkalla metropoliin*. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Petäjajarvi, Krista 2016. *Mitä performanssitäiteilijä tekee toimistossa? Performanssitaide taiteellisen intervention välineenä*. Julkaisussa *Taiteilija kehittäjänä. Taiteelliset interventiot työssä 2016*. Toimittaneet Kai Lehikoinen, Anne Pässilä, Mari Martin ja Maiju Pulkki. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu.

Pohjalainen, Marjut 2012. *Hiljaisen tiedon käsite ja hiljaisen tiedon tutkimus. Katsaus viimeaikaiseen kehitykseen*. Tampere: Informaatiotutkimuksen yhdistys.

Pässilä, Anne 2012. *Reflexive model of research-based theatre – processing innovation at the crossroads of theatre, reflection and practice-based innovation activities*. Lappeenranta: Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

Pässilä, Anne 2014. *Tutkimusperustainen teatteri ja tiedon muotoutuminen organisaatiokontekstissa*. Julkaisussa *Hyvä hankaus 2.0*. Toimittaneet Pekka Korhonen ja Raija Airaksinen. Helsinki: Taideyliopisto.

Pässilä, Anne, Oikarinen, Tuija & Vince, Russ 2012. *The Role of Reflection, Reflection on Roles: Practise-Based Innovation Through Theatre-Based Learning*. Alatutkimus 2 Anne Pässilän väitöskirjassa *Reflexive model of research-based theatre – processing innovation at the crossroads of theatre, reflection and practice-based innovation activities*. Lappeenranta: Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

Pässilä, Anne, Uotila, Tuomo & Melkas, Helinä 2013. *Facilitating future-oriented collaborative knowledge creation by using artistic organizational innovation methods. Experiences from a Finnish wood-processing company*. Artikkelit *Futures* -lehdessä. Lincoln: University of Lincoln.

Rainio, Elina 2009. *Prosessidraama ja tutkiva teatterityö*. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Ratvio, Rami 2012. *Osallisena metropolissa. Draaman ja soveltavan teatterin menetelmien mahdollisuudet*. Julkaisussa *Kansalaisnavigointi. Soveltava teatteri matkalla metropoliin*. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Routarinne, Simo 2004. *Improvisoi!* Tampere: Tammi.

Ryöppy, Merja 2016. Teatterin menetelmät osallistavan suunnittelun muotona. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Sirén, Kati 2015. Teatteri-ilmaisun ohjaajan puheenvuoro. Julkaisussa Avoin näyttämö. Käsikirja teatterin uudistajille. Tampere: Teatteri 2.0.

Suomen Psykodraamayhdistys ry 2017, Psykodraama menetelmänä, www.suomenpsykodraamayhdistys.fi/psykodraama-menetelmana/, luettu 29.9.2017.

Taideyliopisto 2017, Tietoa hankkeesta, <http://www.artsequal.fi/tietoa-hankkeesta>, Vuorovaikutuskumppanit, <http://www.artsequal.fi/vuorovaikutuskumppanit>, ArtsEqualin ensimmäinen kirja kertoo taiteilija-kehittäjistä, <http://www.artsequal.fi/-/artsequalin-ensimmainen-kirja-taiteilija-kehittajista>, luettu 30.9.17.

Taiteesta toiseen 2013. Taidelähtöisten menetelmien vaikutuksia. Toimittaneet Päivi Rantala ja Satu-Mari Jansson. Rovaniemi: Lapin Yliopisto.

Taiteilija kehittäjänä. Taiteelliset interventiot työssä 2016. Toimittaneet Kai Lehikoinen, Anne Pässilä, Mari Martin ja Maiju Pulkki. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu.

Toikkanen, Pirre 2016. Kysy – taide vastaa. Monitaiteellinen interventio työnohjauksen otteella. Julkaisussa Taiteilija kehittäjänä. Taiteelliset interventiot työssä 2016. Toimittaneet Kai Lehikoinen, Anne Pässilä, Mari Martin ja Maiju Pulkki. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu.

Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen Yliopisto.

Toom, Auli 2008. Hiljaista tietoa vai tietämistä? Näkökulmia hiljaisen tiedon käsitteen tarkasteluun. Julkaisussa Hiljainen tieto. Tietämistä, toimimista, taitavuutta. Toimittaneet Auli Toom, Jussi Onnismaa ja Anneli Kajanto. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.

Tuulaniemi, Juha 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum. (sivunumerot sähköisen kirjan mukaan)

Vaasan Yliopisto 2017, Vaasan Yliopiston tutkijalle Fullbright -stipendi Ruotsista, <http://www.uva.fi/fi/news/vonkoskullfulbright/>, luettu 6.10.2017.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta 2017, Dialogi, työ ja tulevaisuus, http://tietokayttoon.fi/hankkeet/hanke-esittely/-/asset_publisher/dialogi-tyo-ja-tulevaisuus, luettu 28.9.2017.

Ventola, Marjo-Riitta 2013. Osallistava teatteri. Laadukas aikalaiskonsepti. Helsinki: Esittävien taiteiden tutkimuskeskus.

Ventola, Marjo-Riitta, Ranta-Ylitalo, Marja & Ekoluoma Raisa 2013. Osallistava teatteri sosiokulttuurisessa palvelumuotoilussa. Forum-teatteria päihdekuntoutuksessa. Kokkola: Centria-ammattikorkeakoulu.

Ventola, Marjo-Riitta 2014. Tutkimusryhmä eläytyy. Osallistavat teatterimenetelmät tutkimuksessa. Julkaisussa Hyvä hankaus 2.0. Toimittaneet Pekka Korhonen ja Raija Airaksinen. Helsinki: Taideyliopisto.

VTT 2017a, Tietoa meistä, [www.vtt.fi/tietoa-meistä](http://www.vtt.fi/tietoa-meista), luettu 28.9.2017.

VTT 2017b, Sustainable Acceptable Mining, www.virtual.vtt.fi/virtual/sam, luettu 31.10.2017.

Yli-Korpela, Hanna 2016. Teatterilähtöisten menetelmien hyödyntämismahdollisuudet palvelumuotoilussa. Rovaniemi: Lapin Yliopisto.

Haastattelut ja keskustelut

Sanna-Kaisa Patrikaisen haastattelu 17.8.2017

Jouko Myllyojan puhelinhaastattelu 24.8. 2017

Jouni Nurminen puhelinhaastattelu 24.8.2017

Kudosteknologian tutkijan H1 puhelinhaastattelut 24. ja 28.8.2017.
Puhelinkeskustelu 27.10.2017.

Tulevaisuuksien tutkijan H2 puhelinhaastattelu 25.8.2017.
Sähköpostiviesti 25.10.2017.

Hoitotieteen tutkijan H3 puhelinhaastattelu 11.10.2017.

Sosiaalipolitiikan tutkijan H4 puhelinhaastattelu 12.10.2017.

Puhelinkeskustelu Jouko Myllyojan ja Jouni Nurminen kanssa 18.10.2017.

Puhelinkeskustelu Jouko Myllyojan kanssa 23.10.2017.

Valokuvat

Työpajakuvat, luvut 4, 6 ja 7: Jouko Myllyoja.

Kohtauskuva ”Mummo ja robotti”, luku 4.2.: Jouni Nurminen.

Kuvituskuvat, luku 9 ja liite 4: www.unsplash.com. Valokuvaajat John Bakator, Tom Butler, Providence Doucet, Ridham Nagralawala, Jesse Orrico ja Ben White.

Työryhmän haastattelu, haastattelukysymykset

- Millaisia ajatuksia ja tunteita sulla herää siitä, että mä teen opparia tällä tavalla, että kehittelen asiakaslähtöisesti palveluja tutkimuksen ympärille?
- Me ollaan nyt tehty yhdessä kolmea eri projektia tutkimuksessa. Kaivoshanke. Työn tulevaisuus. Tampereen kaupunkisuunnittelu. Mitä sulle tulee ensimmäisenä mieleen kustakin kolmesta projektista? Millaisia päälimmäisiä tunteita nousee? (Missä me on onnistuttu? Missä on ollut toivomisen varaa? Mitä me ollaan opittu? Mikä hävettää? Mikä on epämääräistä tai epäselvää?)

TÄMÄ VAIN JOUKOLLE

- Olet tarjonnut ja saanut draamatyöskentelyä osaksi tutkimushankkeita. Millaisia kommunikaation tai ajattelutapojen haasteita olet kohdannut, kun olet tarjonnut draamaa tutkimukseen?
- Millaisina olet kokenut työpajojen valmisteluprosessit? Missä voisi parantaa tai tehdä jotenkin toisin?
- Miten olet kokenut meidän kolmen yhteisvetäjyyden? Työnjaon? Ylipäänsä yhteistyön? Mikä on ollut hyvää? Mitä haluaisit tehdä toisin?
- Tuleeko itse työpajoista tai seminaariohjelmista mieleen jotain muuta, mikä on vielä jäänyt sanomatta?
- Millaisia henkilökohtaisia visioita sulla on siitä, että työskentelisit jatkossakin osana tutkimushankkeita? Mikä siinä innostaa? Mitä hyötyä tästä on meille tai sulle henkilökohtaisesti? Mitä haluaisit tässä kehittää? Millaisia taloudellisia tavoitteita tälle touhulle sulla on?
- Haluaisitko vielä lisätä jotain?

Tutkijoiden haastattelu, haastattelukysymykset

JOHDANTO. Hei. Minä olen näyttelijä-teatteri-ilmaisunohjaajaopiskelija Sanna-Kaisa Patrikainen. Olemme työryhmäni kanssa, johon kuuluvat lisäksi teatteri-ilmaisunohjaajat Jouni Nurminen ja Jouko Myllyoja, olleet toistaiseksi mukana kolmessa eri tutkimushankkeessa, ja olen kiinnostunut kehittämään edelleen soveltavan teatterin menetelmien hyödyntämistä toisaalta tutkimusmenetelmänä ja toisaalta tutkimuksen tukena. Teen nyt opinnäytetyötäni Metropolia Ammattikorkeakouluun tästä aiheesta, ja pyrin kehittämään tutkijoiden haastattelujen pohjalta työmuotoja, jotka olisivat tutkimukselle tarpeellisimpia ja hedelmällisimpiä.

Tässä haastattelussa haen lisää ymmärrystä teidän tutkijoiden ja tutkimuksen näkökulmasta, josta minulla ei ole omaa kokemusta.

Opinnäytetyössäni ajattelin käyttää teitä nimettöminä haastateltavina, joista kerrotaan tutkimusala yleisellä tasolla.

- * Miten määrittelisit tutkimusalasi?
- * Nauhoitan haastattelun tarkempaa analysointia varten. Onko se ok?
- * Onko sinulla kysymyksiä tai kommentteja haastattelusta tai haastattelun käytöstä, ennen kuin aloitetaan?

1. LÄMMITTELYKYSYMYKSIÄ

- * Millaisessa tutkimuksessa tällä hetkellä työskentelet?

2. TUTKIMUKSEN KÄYTÄNNÖSTÄ

ALUKSI: Minua kiinnostaa oma kokemuksesi ja se, mitä sinulle tulee tässä ja nyt spontaanisti mieleen. Ei haittaa, jos kokemuksesi eroaa siitä, mitä ajattelet, että muut tutkijat tekevät ja kokevat.

- * Millaisissa tutkimuskonteksteissa olet työskennellyt?
- * Miten tutkimusaiheet valikoituvat? Haluaisitko, että homma menisi jotenkin eri tavalla?

- * Mitkä ovat tärkeimmät tutkimusmenetelmät, joita käytät tai olet käyttänyt? Mikä on hyvää, mikä huonoa menetelmässä? Mitä haluaisit tutkimusmenetelmien suhteen muuttaa, jos voisit?

* Entäpä muut tärkeimmät työtavat?

* Mikä on työpajojen rooli alasi tutkimushankkeissa? Mihin niillä pyritään? Mitä haasteita tai ongelmia työpajoihin tai työpajojen hyödyntämiseen liittyy?

* Oletko ollut mukana monialaisissa hankkeissa? Mitä haasteita tai ongelmia näissä on ollut?

* Miten tutkimustietoa alallasi jaetaan? Mikä siinä on ongelmallista? Käytkö seminaareissa ja tutkijoiden tapaamisissa? Mikä niissä on ongelmallista? Pitäisikö mielestäsi tutkimustietoa jakaa jotenkin eri tavoin?

3. OMA ARKI TUTKIJANA

* Millaista on tutkijan työsi käytännössä ja arjessa? Jos piirtäisit paperille kuvan muotoon, mistä oma työsi koostuu, millaisia osioita siihen tulisi?

* Millaista tutkijan työsi on kehollisena kokemuksena? Käytätkö kehoasi jollain tavalla tietoisesti osana työtäsi?

* Mihin työssäsi pyrit?

* Mille haluaisit enemmän aikaa? Mikä vie aikaa tärkeimmältä? Mitä ratkaisemattomia ristiriitoja sulla on työssäsi?

* Miten henkilökohtaiset kokemuksesi liittyvät siihen, mitä tutkit tai miten?

4. TUTKIJAN TAUSTA-AJATTELU

* Millainen on sinulle tiedonluomisen prosessi tieteessä? Miten sitä hahmotat? Millaisia tunteita sinulla siihen liittyy? Miten haluaisit muuttaa tiedonluomisen prosessia, jos voit? Onko tiedon luominen tieteessä oman kokemuksesi mukaan enemmän yksilöllistä vai yhteisöllistä?

* Mitkä on ovat mielestäsi tieteenalasi suurimmat eettiset haasteet tällä hetkellä?

* Millaista on mielestäsi Suomen nykyinen tiedepolitiikka?

* Miten tutkijan työn arki tulee muuttumaan kymmenen tai viidenkymmenen vuoden kuluessa? Entäpä tiedon luomisen prosessi?

* Mitä tutkimuksen maailma tällä hetkellä eniten kaipaa?

5. SOVELTAVA TEATTERI JA TUTKIMUS

* Millaisia kokemuksia sinulla on soveltavasta teatterista tai soveltavasta taiteesta? (Samaan asiaan voidaan viitata myös esim. sanoilla draama, teatteri- tai taidelähtöinen työskentely, yhteisötaide.) Millaisia kokemuksia sinulla on soveltavasta teatterista tutkimuksessa?

JOS EI OLE KOKEMUKSIA:

* Millaisia ensimmäisiä mielikuvia sinulle tulee näistä sanoista?

* Tuleeko sulle mieleen ideoita oman mielikuvasi pohjalta, mihin soveltavaa teatteria voisi hyödyntää osana tutkimusta?

JOS ON KOKEMUKSIA:

* Millaiset taide- tai teatterilähtöiset tehtävänannot ovat olleet mielestäsi hedelmällisiä tutkimukselle?

* Millaisia haasteita tai ongelmia on ollut draamatyöskentelyn dokumentoinnin tai tulkinnan suhteen?

* Mihin tutkimuksen tarpeisiin draama mielestäsi vastaa kokemuksesi pohjalta?

LOPUKSI.

*Haluaisitko vielä lisätä jotain? Tuleeko mieleesi jotain, mikä liittyy aiheeseen, josta en ole osannut kysyä? Haluatko kommentoida tätä haastattelua?

Blueprint-mallinnus Ponnahdusalusta-työpajasta

Ponnahdusalusta-työpajan kontaktipisteet ja palvelutuotanto.

Ponnahdusalusta -työpaja							
FRONT OFFICE: Asiakas kokemus	<p>Lukee tarjousviestin.</p> <p>Käy palveluntuottajan nettisivulla.</p> <p>Viestii muiden osapuolten kanssa.</p>	<p>Täyttää nettilomakkeen tai soittaa.</p> <p>Saa tarkentavat kysymykset.</p> <p>Ilmoittaa sopivat ajat ja lisätiedot.</p> <p>Saa sopimuksen.</p>	<p>Keskustelee palveluntuottajan kanssa kasvotusten tai puhelimitse.</p>	<p>Tapaa koko palvelua tuottavan ryhmän.</p> <p>Näkee suunnitellun työpajarungon ja kuulee kirjoitetut kohtaukset.</p> <p>Keskustelee muutos ehdotuksista.</p> <p>Läheittää tarpeen mukaan lisäkommentteja jälkikäteen.</p>	<p>Matkustaa ja saapuu työpaja paikalle ja tilaan.</p> <p>Tarkkailee tilaa.</p> <p>Ottaa kengät pois.</p> <p>Istuu.</p> <p>Keskustelee muiden läsnäolijoiden kanssa & kahvittelee?</p>	<p>Kuuntelee vetäjien aloituksen.</p> <p>Osallistuu lämmittelyyn.</p> <p>Osallistuu osallistaviin tehtäviin.</p> <p>katsoo valmiita esityksiä, osallistuu keskusteluun.</p> <p>Keskustelee tauoilla muiden osallistujien kanssa.</p> <p>Osallistuu työpajan purkuun ja vastaa palautekysymyksiin.</p>	<p>Vastaa ryhmänjohtajien palautekyselyyn, jossa kysellään myös jatkotarpeista.</p>
VUOROVAIKUTUS							

FRONT OFFICE: Työtehtävät ja järjestelmät.	Markkinointikirje. Nettisivu.	Ryhmän jäsen vastaa puhelimeen tai sähköpostilla sähköiseen lomakkeeseen. Ryhmän jäsen lähettää valmiin sopimuksen sekä vastaa tarvittaessa lisäkysymyksiin.	Ryhmän jäsen soittaa ja keskustellaan kokeuksista yhteistyöhankkeessa sekä hiukan tutkimusalasta.	Tapaaminen hankkeen eri osapuolten kanssa. Työpajarunko ja kirjoitettuja kohtauksia. Keskustelua ja mahdollisesti jotakin käytännön kokeilua.	Ryhmän jäsenet ottavat tulijat vastaan, jakavat materiaalit ja kehottavat ottamaan kengät pois. Viihtyisä siisti avoin tila, tuoleja, vettä/ tarjoiluja. Seinillä muistiinpanopaperia. Taustamusiikkia.	Ryhmän jäsenet esittelevät itsensä ja päivän ohjelman. He vetävät ryhmälle harjoitteet ja näyttelävät kohtaukset. Lopuksi he vetävät työpajan purun ja jakavat palautelaput.	Ryhmän jäsen soittaa tai lähettää sähköpostia hankkeen eri osapuolille. Palautelomake.
ASIAKKAALLE NÄKYVÄN RAJA							
BACK OFFICE: Työtehtävät	Yhteydenottoja ja neuvotteluita markkinointija/tai rahoitusyhteistyön luomiseksi. / Monitieteisten tutkimushankkeiden etsiminen. Markkinointikirjeen laatiminen ja lähetys.	Puhelimen tai sähköpostin seuraminen sovittuina aikoina. Nettilomakkeen ja tarvittavien jatkokeskustelujen suunnittelu. Sopimus pohjan suunnittelu.	Puhelin keskustelun aiheiden ja kysymysten suunnittelu. Ryhmän sisäinen työnjako. Puhelin keskustelujen purku. Ryhmien tutkimus aiheisiin perehtyminen,	Harjoituksia, määrä riippuen työpajan kestosta ja siitä, hyödynnämekö osin vanhaa materiaalia. Ideointia, improviointia, kohtaus ten suunnittelua, harjoituskokeiluja.	Tilaan pääsemisen ja sen ominaisuuksien tarkistaminen. Tilan valmistelu. Tilassa harjoittelu hyvissä ajoin. Veden ja ruoan tuomista sopeuttaminen.	Työpajarungon muokaus ja tarkennus ja ryhmän sisäinen työnjako. Rungon ja kohtaus ten printtaus. Kohtaus tekstien opettelu, ohjauksen suunnittelu, roo-	Palautelomakkeen suunnittelu. Ryhmän sisäinen palaute ja kehittämisideat tulevaisuuteen.

	<p>Nettisivun suunnittelu ja toteutus.</p> <p>Valokuvien ja videoiden suunnittelu ja toteutus nettisivulle.</p> <p>Nettisivun päivitys.</p>	<p>Ryhmälle sopivien aikojen kysely ja tiedotus sovituista ajoista.</p> <p>Ryhmän sisäinen työnjako. Harjoitusaikataulun suunnittelu.</p>		<p>Työpöjätöryhön kasaaminen.</p> <p>Kirjoittamisen työnjako, itsenäinen kirjoittaminen ja keskinäinen kommentointi.</p>	<p>Taustamusiikkilistan suunnittelu.</p> <p>Työryhmän matkojen ja majoitusten suunnittelu.</p> <p>Työryhmän ilmapöjristä huolehtiminen.</p>	<p>livaatteiden ja rekvisiitan hankinta, äänen suunnittelu.</p> <p>Kohtausharjoittelu.</p> <p>Palautekysymysten suunnittelu ja paperit mukaan.</p> <p>Tilan siivous ja tavaroiden pakkaus.</p> <p>Työryhmän purku.</p>	
--	---	---	--	--	---	--	--

Palveluideat testausvaiheessa

Palveluideoita: teatterilähtöiset menetelmät tieteellisen tutkimuksen palveluksessa

1. PONNAHDUSALUSTA-TYÖPAJA

Yhteisen kielen ja tutkimusyhteistyön tukemista monitieteisissä hankkeissa.

"Rahoittajamme tarjosi meille mahdollisuutta osallistua työpajaan, jonka luvattiin helpottavan sitä "hohhoijaa" - kokemustamme, että yksi puhuu aina tapaamisissamme aidasta ja toinen aidanseipästä. Päätimme muiden varajohtajien kanssa kokeilla tätä, koska kellään meistä ei jälleen kerran ollut aikaa suunnitella seuraavaa seminaaria.

Olin nettilomakkeen kautta yhteydessä työpajan vetäjiin, ja käytännön järjestelyt sujuivat muutamalla klikkauksella. Päädyimme yhden päivän eli kahdeksan tunnin työpajaan. Sähköpostitse sovimme vielä kaksi ennakkokeskustelua vetäjien kanssa, jolloin tarkoitus olisi keskustella meidän tutkimuksemme näkökulmasta ja toiveista.

Ensimmäinen keskustelu oli vajaan tunnin mittainen ja käytiin puhelimitse. Oli oikeastaan itselle aika selkeyttäväkin puhua meidän omasta tutkimuspuolesta ja varsinkin näistä turhauttavista aiemmista tapaamisista muiden tutkimusryhmien kanssa. Sanoin kyllä, että olemme me jo edistyneetkin toistemme kanssa puhumisessa, mutta ettei tämä silti mitään todellista yhteistyötä ole.

Paria viikkoa ennen h -hetkeä meillä oli vielä toinen keskustelu, jossa kävimme läpi työpajaan suunniteltua runkoa. Sain myös kommentoida muutamia työpajaa varten teatteri-

ihmisten kirjoittamia kohtauksia. Ne oli tehty huumorilla, yksi oli kyllä vakavakin ja koskettava ihan. Oli hyvin intensiivinen keskustelu, ja hauskaakin. Alkoi kyllä myös jännittää, että mitä siitä oikein seuraa, kun kissaa nostetaan niin pöydälle. Ja mitäs jos tällaiset leikit ja näyttelemistehtävät ärsyttävät suurinta osaa ihmisistä.

Meidän seminaaritila oli muuttunut aivan toiseksi, kun saavuimme paikalle. Pöydät oli siirretty sivuun, ja meidän käskettiin ottaa kengät pois. Ensimmäisenä tehtävänä oli suunnitella omalle tutkimusryhmälle yhdessä pilkkanimi ja siihen sopiva yhteinen liike. Se oli sen verran outoa touhua, ja kun niitä lähdettiin sitten kierrättämään viestiä vieden, ja kukaan ei muistanut oikein toisten liikkeitä, niin me kyllä alettiin kaikki nauraa, mikä pudotti hyvin sitä painolastia harteilta, mikä on liittynyt näihin tapaamisiin.

Muitakin lämmittelyitä oli, mutta sitten menttiin päivän varsinaisiin aiheisiin. Työskenneltiin pienryhmissä ja yksi kerrallaan puhui, ja muut kuuntelivat. Aina jos joku ei ymmärtänyt, toisen piti tehdä miimiset pupunkorvat, ja silloin aina puhujan piti selittää toisin sanoin, kunnes pupun korvat hävisivät. Ja kun homma alkoi turhauttaa tai puuduttaa puhujaa tai kuuntelijaa, sai ottaa pinosta itselleen lisätehtävän, jotka olikin sitten kaikkea mahdollista jumpasta ja laulamisesta oman tarinan kertomiseen. Siinä silti huomasi, että kun mukana oli tällaisia hölmöä lisäsäätöä, niin samalla tuli tosi helpoksi sen ääneen sanominen, ettei ollenkaan tajua. Joo ja meillä oli yllättävän hauskaa samalla.

Ennen lounasta me katsottiin niitä valmiita kohtauksia, joihin oli koottu näitä aiempia törmäyksiä, ja keskusteltiin niistä. Paria kohtausta myös muutettiin toiseksi, kun tuli ideoita, miten niissä tilanteissa olisi kannattanut toimia. Huomasi, miten paljon oli jäänyt ääneen sanomatta, ja siksi nää möykkyt tutkimusryhmien välillä oli kasvanut. Mentiin aika huojentunein mielin lounaalle.

Lounaan jälkeen lähdettiin pienryhmissä suunnittelemaan yhteisiä ideoita. Erikoisinta oli se, ettei me ensin puhuttu lainkaan, vaan ainoastaan luotiin yhdessä patsaita kehoillamme, jotka kuvasi epämääräisiä ideoita, ja sitten me alettiin keskustella sen pohjalta. Keskustelussa oli taas samat uudet säännöt, että kaikkien täytyy koko ajan ymmärtää, kuten aamupuolellakin. Tuli aika tiukkaakin vääntöä sitten, ja näissä kohdissa vetäjät käski taas meidän näyttää sen kiistan kuvana, ja me kuunneltiin niissä eri osapuolten kokemuksia. Hämmentävintä varmaan oli se, että kun me ryhmätyöskentelyn jälkeen katottiin näitä ideoita esiteltyinä, niin tasohan oli aivan huima verrattuna aiempaan, siinä

mielessä, ettei niistä nyt enää nähnyt, että kenen ideoita ne oli, vaan ne oli todellakin yhteistyössä luotuja. Se oli innostavaa.

Viimesessä vaiheessa me työstettiin pienryhmissä, mitkä ideat kiinnostaa kehittää eteenpäin, ja jatkettiin niiden pohjalta, ja tuotiin siihen työstämiseen vielä ulkopuolisen käyttäjän näkökulma rooleihin menemällä. Loppukeskustelussa jokainen ryhmä sai vielä jakaa omaa ajatustaan päivästä ja jatkosta.

Olimme kyllä tyytyväisiä. Tämä oli virkistävä päivä, tutustui niin moniin ihmisiin tekemisen lomassa ja tuli luottamus, että tää yhteistyö tästä aukee. Aika pienestä se on näköjään kiinni. Samanlaisia asioita kirjoitin palautelappuun siellä päivän päätteeksi, joita vetäjät keräsivät.”

2. SÄHKÖÄ TIETEELLISEEN TAPAHTUMAAN

Osallistavia tehtäviä, työpajoja tai pieniä esityksiä tähtäimessä osallistujien vuorovaikutuksen tiivistäminen. Räätelöidään yhteistyössä tapahtuman kanssa.

”Viimeisessä konffassa oli perinteisestä poikkeava formaatti. Koko konferenssi alkoi aamujumpalla, jossa lisäksi käytiin muutamia vieraita ihmisiä lähipenkeiltä sekä vaihdettiin matkatunnelmia. En oikein tiennyt, mitä ajatella siitä. Mutta tulihan siitä energiaa tilaan.

Seuraavassa esittelyvuoron vaihdossa fasilitaattori pyysi jokaista hakeutumaan kahden ennestään vieraan ihmisen luokse, ja kertomaan, missä roolissa on mukana konferenssissa sekä kertomaan lyhyesti omasta tutkimuksesta, jota täällä esittelee tai olisi halunnut esitellä. Sitten hakeuduttiin taas uusien ihmisten luokse, ja jaettiin kysymyksiä, joihin hakee vastauksia tämän konferenssin aikana. Olihan se ihan kiinnostavaa, vaikka ne tutkimusalueet ei näissä kolmikoissa kovin lähelle osuneetkaan. Jäi sieltä joku keskustelutynkä, jota jatkettiin sitten, kun törmättiin tauolla, ja yhteystietojakin vaihdettiin.

Ekan päivän iltana viimeisenä oli mahdollisuus osallistua teema -pienryhmiin, joihin tuli yhteen ryhmään maksimissaan 30 osallistujaa. Koska en itse ollut päässyt esiintymään, päätin mennä mukaan kokeilemaan. Pienryhmän tila oli erikoinen: siellä oli pelkät tuolit, joita paljon siirrettiin myös syrjään, ja työskenneltiin tyhjällä lattialla liikkumalla. Aluksi sielläkin oli lämmittelyä eli valittiin tilasta paikka jonkin ohjeistuksen perusteella. Ihan, että vähän nähtiin, ketä siellä oli ja mistä päin, ja sitten liittyen tähän tutkimuskenttään, ja vaihdettiin aina samassa ajatuksia lähimmäksi sattuneiden kanssa. Huomasin, että tässä porukassa olikin jo paljon enemmän yhtenäistä tutkimusaiheissa, ja aloin innostua.

Seuraavaksi lähdimme jakautumaan pienryhmiin siten, että keskustelimme vastaantulevan kanssa omasta akuutista tutkimusongelmasta, ja kun vastaan tuli ihminen, jonka ongelma liippasi läheltä, jäimme toistemme seuraan ja lähdimme etsimään lisää jäseniä ryhmään. Näissä pienryhmissä jokainen sai sitten hetken esitellä muille oman tutkimuksensa ydinkohtia -ei ollut kyllä helppoa tiivistää viiteen lauseeseen kaikkea. Mutta oli kyllä antoisaa kuunnella muiden tekemisistä. Kyselimme myös toisilta. Kokosimme kaikesta taululle ydinasioita. Sitten lähdimme heittelemään ideoita meidän alan kiinnostavista uusista suunnista. Tehtävänä oli kehua kaikkien ideoita, ja kehitellä niitä, ja saada kasaan mahdollisimman paljon uusia tutkimuskysymyksiä. Lopuksi kokosimme keskustelumme esitykseksi, jossa oli ääntä, liikettä ja patsaita. Olihan ne esitykset aika hämäriä, mutta ne kyllä jätti kivasti muistijälkiä tapahtumasta, jotka on pompahtaneet myöhemminkin mieleen. Tilaisuudessa oli myös läsnä pari kirjuria, jotka kuvasi esitykset ja tallensi tutkimuskysymykset. Meiltä kysyttiin lopuksi, saisiko materiaalimme käyttää jonkin loppuesityksen valmistelussa. Lupasimme.

Ainakin työpaja oli loistava aloitus iltaohjelmalle, koska työpajan ihmisten kanssa tuli jatkettua juttua vielä molempina päivinä, ja ne keskustelut siitä kehittyi vielä enemmän asiapitoisemmaksi. Puolentoista tunnin työpajassa ei kovin syvälle päästy, mutta siitä oli tosi helppo jatkaa, ja se tunnelma vaikutti niin, että tuli jutelleeksi illallisilla ja kahvitauoilla vielä ihan muidenkin kanssa. Kannatti osallistua.

Toisen päivän iltana näytettiin sitten esityksistä ja työpajoista koottu ajatuksenvirtamainen esityskollaasi, jossa pyöri teemoja ja aiheita aika abstraktina myllynä. Esityksen jälkeen oli vielä koko yleisön keskustelu, ja olihan se kyllä hauska, että just nuo jotkut vanhat parrat nosti esiin just näitä meidän työpajan ideoita kiinnostavina. Välillä tommoisessa sekamelskassa häviää kyllä ne teoriakytkennät, mutta inspiroivaa ja herättävää se kyllä oli. Mulla on paljon ideoita pohdittavaksi ihan tätä nykyistä tutkimusta ja varsinkin tulevia varten. Ja konkreettisia ihmisiä, joilta pyytää neuvoja, jos tarvi spesiaalitietämystä. Tuli tunne, että me ollaan yhdessä isojen asioiden äärellä.”

3. TUTKIMUSTULOKSIA ELÄMYKSELLISESTI

Esitysalustus, työpaja tai niiden yhdistelmä, jossa raaputetaan osallistujien omakohtaista suhdetta tutkimustuloksiin. Ja tarpeen mukaan kehitellään tutkimuksen suuntaa myös eteenpäin.

”Sain sähköpostia Äyskäri -ryhmältä, joka tarjoaa draamamenetelmistä tukea tieteelliseen tutkimukseen. Olen kaivannut jotain kättä pidempää näihin tilaisuuksiin, kun puhun tutkimuksestani maallikoille, koska ne kohtaamiset jää aina niin muodollisiksi ja aistin kritiikkiä tai välinpitämättömyyttä heidän suunnastaan tutkimuksen tuloksiin. Tartuin Äyskäri -ryhmän palveluun ”Tutkimustuloksia elämyksellisesti”, koska tiesin, että meidän hankkeessa sattuu nyt olemaan vähän ylimääräistä tällaisiin kokeiluihin, ja toisaalta tämä on oikein hyvin linjassa hankkeen kanssa, jossa tarkoitusperät on avoimen tieteen periaatteiden mukaiset. Nettisivulla oli myös heidän hintahaitarinsa, joten uskalsin lähteä kysymään tarjoustaan.

Täytin nettilomakkeen heidän nettisivullaan, ja sain siihen seuraavana päivänä vastauksen. Etenimme siitä niin, että sovimme varsinaisen tilaisuuden kellonajat: päätimme, että esityksemme kestää 45 minuuttia. Sekä lisäksi kaksi 45 minuutin puhelinpalaveria sitä ennen. Sain vielä samana päivänä sähköpostiin sopimuksen, ja minä lähetin oman tutkimukseni materiaalit työryhmälle.

Ensimmäisessä Skype -palaverissa kokosin tutkimuksen ydinasioita, joita halusin tuoda esiin, sekä ongelmakohtia, joissa ihmisillä on yleensä vaikeuksia ymmärtää tai ottaa tie-

toa vastaan, ja että mistä tässä saattaa olla kyse. Äyskäri -ryhmä puolestaan kyseli muutamia tarkennuksia, olivatko he ymmärtäneet materiaalia oikein ja he esittelivät tähänastisia ideoitaan siitä, että he rakentaisivat muutaman kohtauksen tutkimusmateriaalin pohjalta, jonka pohjalta keskusteltaisiin pienryhmissä ja kaikki yhdessä. Lisäksi he ehdottivat, että lähtisimme kuitenkin liikkeelle osallistujien omasta suhteesta aiheeseen, eli elämäntilanteestaan, joka heillä juuri nyt on. Tämä sopi minulle.

Puolitoista viikkoa ennen tilaisuutta palaveroimme jälleen, ja nyt kävimme läpi ryhmän kirjoittamat kohtaukset, ja minä pystyin vielä vaikuttamaan niiden sisältöön. Teinkin pari tarkennusta ja yhtä kohtausta päätimme muuttaa isomminkin. Kävimme myös läpi kokonaisrungon, ja se vaikutti minusta selkeältä.

Tilaisuuden alussa esittelin normaalisti itseni ja kerroin, että mukanani on Äyskäri -ryhmä ja kerromme tutkimuksestani draamaa hyväksi käyttäen. Ryhmäläiset pyysivät yleisöä lähemmäksi etupenkkejä, ja sitten keskustelemaan hetki jonkin ennestään itselle vieraan kanssa, ja kertomaan omasta elämäntilanteestaan, joka liittyy päivän aiheeseen. Seuraavaksi ryhmä pyysi muutamia vapaaehtoisia eteen, ja jokainen heistä sai kertoa vuorollaan oman tarinansa aiheesta, niin kuin se siinä hetkessä tuli mieleen. tarinat olivat tunnepitoisia ja osa aika reteesti veistelyä vaikeasta aiheesta, ja niiden jälkeen keskustelimme hetken koko porukalla siitä, mitä ne herättivät.

Tämän jälkeen siirryimme tutkimukseeni, ja kerroin ensiksi muutamalla sanalla menetelmästäni ja jotain pientä tuloksista parin Power Point -sivun verran. Sitten Äyskäri -ryhmä näytteli kohtauksen kerrallaan, ja johdatteli keskustelua aina kyseisen kohtauksen pohjalta osallistujien ja minun välillä. Vastasin myös moniin heräviin kysymyksiin. Osallistujat olivat todella aktiivisia, ja aika sujautti hetkessä. Kiinnostavaa oli, että keskustelu saattoi kohtauksen jälkeen lähteäkin ihan eri suuntaan, kuin olin etukäteen ajatellut.

Lopuksi pyydettiin kutakin osallistujaa kirjoittamaan paperilapulle, miten hän kokee tutkimuksen vaikuttavan hänen elämäänsä jatkossa sekä ehdottamaan uusia näkökulmia tai tutkimusaiheita minulle. Näitä kommentteja kuunneltiin muutamalta halukkaalta ääneen jo tässä ja nyt. Oli siellä edelleen kritiikkiäkin, mutta nyt ymmärsin sitä, mutta tosi paljon uskon tämän nyt vaikuttaneen heihin päin myös. He olivat kiitollisia panostuksestani, kuuntelusta ja keskustelusta. Ja minä kerroin oman kokemukseni ja kiitin heitä antoisasta jakamisen hetkestä.

Purimme Äyskäri -ryhmän kanssa tilaisuuden heti sen jälkeen, ja lisäksi he pyysivät minua halutessani antamaan palautetta sähköisellä lomakkeella, jonka he olivat lähettäneet minulle. Koska kaikki ei tullut siinä heti mieleen, täyttelinkin vielä seuraavana aamuna lomaketta lyhyesti.

Kaikkienensa antoisa kokemus! Nyt ei tarvitse arvailla, mitä ihmisten päässä liikkuu. Ja uskon, että meillä syntyi hedelmällinen keskustelusuhde osallistujien kanssa jatkoakin ajatellen. He tietävät, että teen tätä esimerkiksi juuri heitä varten.”

4. TUTKIVA TYÖPAJA TAI TYÖPAJASARJA TUTKIMUSMENETELMÄNÄ

Tutkimuskysymyksen tai -vaiheen tarpeisiin räätälöity osallistava kokonaisuus, jonka tarkoituksena on tuottaa moniäänistä ymmärrystä luovassa yhteistoiminnassa.

”Tämä tutkimuskysymyksemme on haastava, koska siihen sisältyy niin paljon eettisiä ristiriitaisuuksia ihanteiden ja käytäntöjen välillä, ja on aina tuntunut, että niihin käsiksi pääseminen on melkein mahdotonta. Päätimme kokeilla, voisiko teatterimenetelmistä löytyä joitakin uusia keinoja tutkia, mistä näissä asioissa on kyse, ja mihin meidän todella pitäisi panostaa, jotta asiat muuttuisivat.

Toinen ongelma on tämä aiheen iso systeemi. Tuntuu, että aihe häviää, jos tutkimme kerrallaan liian pientä palaa, koska tässä on niin monta ihmisryhmää, jotka vaikuttavat yhtä lailla siihen, mitä tapahtuu, ja samoin se, mitä tapahtuu näiden ihmisryhmien välillä. Ja lait ja resurssit ja toimintakulttuurit tietysti vaikuttavat.

Lähdimme liikkeelle pala kerrallaan, mutta ajatuksena oli, että teatterimenetelmät on meillä mukana joka vaiheessa: tutkimuskysymyksen kirkastamisessa, aineiston keruussa ja tulkinnassa, ja että lisäksi voisimme niiden avulla kehittää vielä konkreettisia tulevaisuusehdotelmia.

Olimme nähneet eräässä seminaarissa esiintyneen teatteriryhmän, jonka käyntikortti meillä oli, ja päätimme neuvotella yhteistyöstä heidän kanssaan. Koska ideamme oli vielä aika alustava, lähetimme heille hankkeemme tämänhetkiset faktat ja aikataulut, ja he ehdottivat sen pohjalta tapaamista. Tarkoituksena oli saada yhteinen käsitys, mistä

hankkeessa on kyse ja mitä siinä teatterimenetelmillä haetaan. Lisäksi oli ajatuksena luoda jonkinlainen kaari, miten tutkimus etenee aikataulullisesti, ja ideoida, millaisia mahdollisuuksia teatterin keinojen käytölle siinä olisi. Tapaaminen olikin sitten kutkuttava, koska esiin tuli niin paljon ideoita, mitä en ollenkaan ollut osannut itse ajatella.

Laskimme siinä myös haarukkaa kokonaistuntimäärälle, jossa teatteriryhmä olisi mukana ja pystyimme puhumaan siten myös osallistumisen kustannuksista. Ryhmä lähetti tapaamisen pohjalta tarjouksen, ja hyväksyimme sen, ja allekirjoitimme aiesopimuksen. Siinä oli sovittu arvioiduista tuntimääristä, ja siinä oli selvät ehdot, miten korvattaisiin, jos hanke toteutuisikin reilusti pienempänä tai suurempana. Oli rahan puolesta selkeä lähteä tästä eteenpäin. Ja tuntui hedelmälliseltä, että hanke sai edetä sisällön ehdoilla. Teimme sopimuksen pohjalta yhteisiä rahoitushakemuksia, johon kukin osapuoli kirjoitti vahvuusalueistaan. Saimme rahoituksen hankkeellemme toisella yrittämällä.

Lähdimme liikkeelle eri osapuolia osallistavalla aloitustyöpajalla, jossa pyrimme tarkentamaan tutkimuskysymystä ja menetelmävalintoja. Vaikka osallistujien löytäminen ei ole aina helppoa, saimme tähän ensimmäiseen työpajaan hienosti edustuksen kaikista haluamistamme sidosryhmistä sekä kaikki hankkeen tutkijat. Itselleni keskeinen asia tässä oli tarkentaa tätä teoreettista asettumista, että miten käytännössä tässä yhdistyy tuo kokemusten tutkiminen ja subjektiivinen totuus sekä toisaalta vaikuttavuustutkimus, jossa katsotaan ihan absoluuttista totuutta. Keskeisinä työmuotoina työpajassa oli tarinankeronta, teatteriryhmän improvisoimat hypoteettiset tilanteet keskustelun pohjalta sekä niiden herättämät keskustelut. Lopuksi työstimme sekaryhmissä konkreettisia ideoita siitä, miten tutkimus voisi lähteä etenemään, ja esitimme niitä toisillemme pysäytyskuvien sarjana.

Kussakin tutkimuksen vaiheessa meillä oli aina vähintään 1-2 tapaamista tai skype -keskustelua draamaryhmän kanssa ennen toteutettavia työpajoja. Näin varmistimme, että olemme samalla kartalla ja työstimme molempien osapuolten ideoita tai koettuja ongelmia. Joskus käytimme näissäkin esimerkiksi pientä lämmittelyä draaman keinoin, mikä oli oikein energisoivaa ja piristävää. Se laittoi kehot käyntiin.

Varsinaisessa aineistonkeruuvaiheessa keskityttiin saamaan esiin mahdollisimman rikas eri osapuolien kokemus omista ihanteista sekä niihin liittyvistä käytännöistä, joihin liittyy vahvoja eettisiä ristiriitaisuuksia. Haimme näitä ristiriitoja tietoisesti ihmisten voimakkaita

tunnekokemuksia kaivamalla. Tähän liittyi suuri luottamuksen vaatimus sekä selkeys pe-
lisääntöjen suhteen, että osanottajat tiesivät tutkimuksen tarkoituksesta sekä datan käy-
töstä. Työskentelimme sekä kehollisesti ja musiikin kanssa, keskustellen, kirjoittaen ja
pienryhmissä taiteellisia tuotoksia rakentaen. Olennainen keino asioihin kiinni pääse-
miseksi oli myös symbolisten mielikuvien kehittäminen, mikä toi kepeyttä raskaisiin teemoi-
hin.

Olennaista oli tehdä perusteltuja ratkaisuja aineiston dokumentoinnin suhteen. Pää-
dyimme sekä videointiin että tilanteessa muistiinpanoja tekevään tarkkailijatutkijaan. Li-
säksi pidimme olennaisena reflektoida koettua varsin tihein väliajoin yhdessä koko läs-
näolevan osallistujaryhmän kanssa. Koska käsitelimme herkkiä kokemuksia, oli tärkeää
jatkuvasti korostaa yhteistyösuhdetta osallistujien kanssa: he olivat aktiivisia ”kanssatut-
kijoitamme”, eivät vain sokeita koehenkilöitä tai tutkimuksen objekteja. Tärkeää oli myös
olla herkkänä tilanteissa nousevalle aggressiolle, peloille, vastustukselle ja käsitellä niitä
heti avoimella keskustelulla.

Testasimme välillä määrällisillä kyselytutkimuksilla aineistosta nousseiden kokemusten
todennäköisyyksiä eri sidosryhmissä. Samalla kysyimme avoimin kysymyksin kokeiltuja
ratkaisuja ongelmallisiin tilanteisiin. Tämän pohjalta siirryimme seuraavassa vaiheessa
teatteritehtäviin, jossa ideana oli rakentaa tulevaisuuden ratkaisuja vilkkaan mielikuvituk-
sen varjon kannattelemana, kuinka asiat voisivat tulevaisuudessa mennä eettisesti pa-
rempaan suuntaan. Tässä vaiheessa sekoitimme teatterityöpajassa myös rooleja, jolloin
henkilö saattoi tilanteessa eläytyä nimenomaan ”todellisen elämän vastaroolia edusta-
vaksi ihmiseksi”. Se oli selvästi antoisa kokemus osallistujille, ja kirvoitti paljon yllättäviä
uusia käytännön ideoita.

Viimeisessä vaiheessa lähdimme tutkimaan vaikuttavuutta keskittymällä kahteen keskei-
seen periaatteeseen, ja rakensimme molempiin tarkat tutkimusasetelmat. Teatteriharjoit-
teet oli mukana nyt kevyesti tukemassa eri osapuolien välistä vuorovaikutussuhdetta.

Kokemus oli mielekäs ja uskoakseni kaikille osapuolille vaikuttava. Olimme prosessissa
läsnä vahvasti inhimillisinä ihmisinä, ja tiheätunnelmaisina hetkiä mahtui matkan varrelle
lukematon määrä. Olimme jonkin sellaisen äärellä, jota on vaikea puhua sanoiksi -josta
ihminen mieluummin puhuisi vaikka maalaamalla tai laulamalla. Nyt kuitenkin halusimme
kääntää näitä kokemuksia myös tieteen eksplisiittiselle kielelle. Ja ponnistelimme myös

sen eteen, että saisimme tutkimusraportissa välitettyä paitsi tutkimusprosessin mahdollisimman läpinäkyvänä, myös sen olennaisen piirteen tunnelman tiheyden ja hienovaraisuuden, johon eettiset valinnat arjessakin pinnan alla perustuvat. Raporttimme sisälsi lopulta myös tarinoita, valokuvia sekä koko tutkimusryhmän tuottamia runoja. Lisäksi annoimme siinä näkyä taustojemme erilaisuuksista nousevia maailmankuvien jännitteitä, sitä voimakasta tunnemaastoa. Koska se oli mielestämme olennainen elementti, joka on tietoisesti hahmotettava osana menetelmällistä työkalupakkia.

Koko hankkeen onnistumiselle olennaista oli jatkuva ja tiivis yhteistyö, ja väistämättä erilaisen ajattelun ja käytäntöjen nostattamien tunnekokemusten käsittely. Helppo tai nopea hanke ei ollut, kaikkea muuta. Mutta mielestäni pääsimme käsiksi johonkin, mihin ei ole aiemmin ollut reittiä. Henkilökohtainen tilannekokemus ja tunne, joka määrittää sosiaalisia tilanteita tuli kirkkaasti näkyväksi. Hoksaukset työpajoissa tulivat usein hyvin voimakkaina ja henkilökohtaisella tasolla, ja se mahdollisti syvätason keskustelua, kun ihmisten tarinat alkoivat työpajoissa ketjuuntua toisiinsa. On kiinnostavaa, kuinka saamme jatkossa rakennettua vielä kirkkaampia teoreettisia menetelmäperusteluja. ”

5. TIEDONLUOMINEN DRAAMAMENETELMIN -KURSSI

Valmis paketti tai räätälöity kokonaisuus tilaajan tarpeiden mukaan. Työtavat vuorovai-
kutteisia.

”Olen ollut kiinnostunut muutaman kokemuksen perusteella draamamenetelmistä sekä opetuksessani yliopistolla että tutkimusvälineenä. Tarjolla olleet kurssit ovat kuitenkin tuntuneet olevan enemmän sosiaalialalle tai alakouluopetukseen suunnattuja, joten en ole saanut tartuttua mihinkään. Nyt osuin googlatessani Draamatieto -ryhmän nettisivulle, jossa oli tarjolla akateemisille suunnattu koulutus nimenomaan tiedonluomisesta draamamenetelmin. Laitoin kyselyä sähköpostitse ryhmälle, ja lopputuloksena järjestimme nyt syksyllä opiskelijoillemme valinnaisen kolmen opintopisteen kurssin.

Heillä oli kurssille olemassa valmis runkoehdotelma, johon kuului ensimmäisillä kerroilla keholliseen ja henkilökohtaiseen työskentelyyn lämmittelyä ja totuttelemista, menetelmäsittelyä sekä käytännön kokeiluja ohjatusti ja pienryhmätehtävin. Viimeisillä kerroilla oli tarkoituksena, että opiskelijat toteuttavat itsenäisesti tai pienryhmissä pienen tutkimusprojektin, jossa käyttävät draamamenetelmiä. Lopussa he kirjoittavat kokemuksistaan raportit, joita viimeisillä kerroilla esitellään ja puretaan. Teimme palaverissamme joitakin alaamme liittyviä painotusvalintoja, ja tarkensimme yhteyksiä teoreettisiin taustavaihtoehtoihin, mutta muuten heidän ehdotuksensa vaikutti sopivan haasteelliselta opiskelijoillemme. Sovimme myös, että teoreettisen yhteyden vahvistamisen vuoksi ainakin osalla kerroista olisin mukana työskentelyssä sekä lukisin opiskelijoiden raportit. Näin oppisin myös itse lisää menetelmien käytöstä. Löimme myös lukkoon kurssin opiskelijamaksimin: 20 henkeä.

Olennaista oli löytää työskentelylle tilat, jossa saadaan käyttöön riittävästi vapaata lattiatilaa ryhmän liikkumista sisältävälle työskentelylle sekä toisaalta pienryhmätyöskentelyä varten, josta myös voisi syntyä meteliä. Emme siis voineet käyttää tiloja, joissa oli lattiaan kiinnitetyt pöydät tai jotka olivat kirjaston yhteydessä.

Opiskelijat tulivat ensimmäiselle kerralle selvästi jännittyneinä, mutta tunnelma keveni nopeasti, kun lähdettiin leikkimään ja tutustumaan uudenlaiseen tapaan tehdä. Osalla tietysti saattoi olla taustalla teatteriharrastuksia, joten heille kynnyksellä lähtemiseen ei ollut ollutkaan niin suuri.

Kullakin työskentelykerralla oli selkeästi pari erilaista draamamenetelmää, joita opeteltiin käytännön tekemisen kautta, ja sen yhteyttä tiedon luomiseen ja erilaiseen syntyvään ymmärrykseen tarkennettiin yhdessä pohdiskellen. Tuntien puolivälissä ja lopussa oli aina purut, joissa pyrittiin käsittelemään avoimesti opiskelijoiden nousevaa hämmennystä, kritiikkiä ja tunnereaktiota, joiden käsittelylle jäi aina reilusti aikaa, ja ne opettivat paljon menetelmistä.

Kannustimme opiskelijoita valitsemaan omakohtaisia tai opintosisällöistä nouseviin todellisiin ongelmiin liittyviä tutkimuskysymyksiä omien projektien lähtökohdiksi. Pyrimme kuitenkin ryhmän sisällä myös siihen, että ryhmän keskellä valittaisiin mahdollisimman erilaisia menetelmiä projekteihin, jotta oppisimme erilaisista kokemuksista. Opiskelijat perehtyivät valittuihin draamamenetelmiin syvällisemmin kirjallisuuden avulla, ja työstivät tutkimussuunnitelmaansa draamaryhmän kanssa. Tärkeää oli säilyttää yhteys taustateoriaan kokeilevasta menetelmävalinnasta huolimatta sekä suunnitella huolellisesti dokumentointi, aineiston purkaminen ja tulkinta.

Projektit olivat selvästi opiskelijoille normaalia työläämpiä, mikä aiheutti jonkin verran purnaamisia. Kokemukset olivat kuitenkin heille lopulta riemukkaita, ja he kokivat ylittäneensä itseään. Innostus draamamenetelmiin on ollut kurssin jälkeen valtava, ja itselläni on paljon suunnitelmia, kuinka aion kokeilla eri menetelmiä pienimuotoisemmin osana muitakin kurssejani.

Purimme kurssin yhdessä ryhmän kanssa, ja erityisesti päädyimme hiukan väljentämään sisältöä tulevaisuutta varten, jotta opiskelijoiden työmäärä pysyisi kohtuullisena.

6. ESIINTYMIS- JA ÄÄNENKÄYTTÖKURSSI TUTKIJOILLE

Sukellus oman esiintymiseen akateemisessa vertaisryhmässä. Opettelemme käytännön harjoituksin esiintymistilannetta helpottavia kehollisia ja ajattelun työkaluja.

”Tieteentekijöiden liitto tarjosi sähköpostiviestissään varsin edullista tutkijoiden esiintymis- ja äänenkäyttökurssia. Koska olen tuskaillut aiheen kanssa viime aikoina runsaasti: esiintymistilanne tuntuu säännöllisesti vievän kohtuuttoman paljon energiaa, kun yritän varmistaa etukäteen tilanteen pienimmänkin yksityiskohdan, jotta pystyn ihmisten eteen menemään. Ja silti ne kokemukset on monesti jättäneet ison häpeän tunteen. Ja toinen asia on sitten se, että noissa isoissa luentosaleissa minulla menee aina ääni. Kai niissä on kuiva ilma, mutta en minä kyllä osaa oikein hengitystäni käyttää, jotta saisin ääneni kantamaan. Ja kurkku on aina superkipeä opetuksen jälkeen.

Kurssista olisi saattanut valita myöskin vain esiintymiskoulutuksen tai äänenkäytön, mutta päätin mennä mukaan molempiin. Tapaamiskertoja oli neljä kertaa neljä tuntia. Se tuntui aika paljolta järjestää tähän saumaan, mutta sain päivät toimimaan.

Osallistujia kurssilla oli vain kymmenen, joten saimme tehdä ja kokeilla todella paljon. Koko kurssin aluksi purimme taustalla olleita kokemuksia: hyviä ja huonoja. Se todella vei alkujännitystä, kun tunsimme omat tragikoomiset lähtökohtamme aiheen tiimoilta. Kyllä se nauratti kuulla, miten samankaltaisia kokemuksia monilla oli.

Kurssin ohjelma oli ryhmitelty käytännön työkalujen mukaan. Teimme hengitys- ja rentoutumisharjoituksia sekä kehollisen maadoittumisen harjoituksia. Tutkimme puheen voimanhäilyä ja resonointia kehossamme, leikimme äänen voimakkuuksilla ja korkeuksilla aika rouheasti improvisoiden, mitä en olisi itsestäni ikinä ennakkoon uskonut. Opettelimme vuorovaikutusta tilan ja yleisön kanssa, improvisaatiota ja hyväksymisen periaatetta sekä teimme monenlaisia mielikuvaharjoituksia. Analysoimme myös omaa sisäistä puhettamme, purimme persoonallisia tyylejämme, keskustelimme esiintymisen motivaatiotekijöistä sekä akateemisen maailman tuottamista paineista esiintymiselle. Kiinnitimme myös huomiota sille, miten tutkijan työ on vähitellen muuttunut voimakkaasti esiintyväksi ammatiksi, mutta akateemisessa koulutuksessa se näkyy todella vähän. Tajusin, että tilanteeni on ollut hyvinkin ymmärrettävä.

Jokaisella kerralla oli loppupuolella jokin valmisteltu esitys oman ajankohtaisen materiaalin pohjalta, jonka kautta työstettiin sen kerran työkaluja.

Kurssi oli sekä valtavan innostava, tehokas että terapeutti. Ei se esiintymisjännitystä vienyt, mutta nyt keskityn aivan toisiin asioihin, kun suunnittelen esitystä. Pidempikin kurssi olisi ollut paikallaan. Sain sen myötä innostusta jatkaa kehon rentouttamisen ja äänenkäytön tutkimista vielä yksityistunneilla Alexander -tekniikan keinoin. Se on alkanut muuttaa koko tapani olla omassa kehossa ja pikkuhiljaa ehkä myös siinä, miten olen läsnä muiden ihmisten kanssa. Eli se on ruvennut vaikuttamaan koko vuorovaikutukseeni tässä tutkijan työssä. Ja sehän on ihan tosi merkityksellistä.”

KUVAT: Unsplash